UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 10 10 06 06 006 6

DR
507
R4

Refik, Ahmet
Devr-i Süleyman-ı Kānū-
nīde birincī Viyāna
muḥāṣarasī

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

485

10/31

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/devrisleymanik00ahme

احمد رفیق

Refik, Ahmet

دور سلیمان قانونیده

برنجی ویانه محاصره‌سی

Devr-i Süleymān-ı Kānūnīyede
٩٠٧ ش ، ١٥٢٩ م
birinci Viyāna muhāsarası

متعدد قروکی ورسملری حاویدر

تابع وناشری

LIBRARY
SEP 19 1967
UNIVERSITY OF TORONTO

DR
507
R4

درسعادت

کتبخانهٔ اسلام وعسکری

٤٦ — باب عالی جاده‌سنده — ٤٦

١٢٨٨ ش

برنجی ویانه محاصره سنه دائر وثائق تاریخیه

دفتر حوادث درزمان سلیمان خان
تاریخ سلطان سلیمان .
سلیماننامه
تاریخ ابراهیم پاشا (۹۲۷ : ۱۰٤۹) .
غزوات سلطان سلیمان خان
تاریخ صولاقزاده (۶۹۹ : ۱۰۶۹) .
پچوی (۹۲۷ : ۱۰٤۹) .
فریدون بك ، منشآت السلاطین .
مصطفی پاشا ، نتایج الوقوعات
صحائف الاخبار .
تاریخ خیر الله افندی .

Hammer, Wiens, erste Belagerung.
Ulich, Geschichte der ersten türkischen Belagerung Wiens.
Hammer, Geschichte des Osmanischen Reiches.
Uppelwieser, Die Kàmpfe Oesterreichs mit den Osmanen.
Martens, Allgemeine Geschichte der Turkenkriege in Europa 1356 : 1812
Rocoles, Vienne deux fois assiégée par les Turcs
A. Lefaivre, Les magyars sous la domination Ottomane.
Ronai Horvàth yenò, Magyor hodi Kronika.
aM agyor nemjet tòrtènete. t. v.

احمد ساقی بك مطبعه‌سی — درسعادت یره باتان جاده‌سی

مقدمه

دور سلیمان قانونیده وقوعه کلن برنجی ویانه محاصره‌سی ، آوستریا مجارستان ایچلرنده احراز اولونان مظفریتلرك غایهٔ کمالنی ، تأیید قوت اساسنه مستند اولمیان بر استیلا پولتیقه‌سنك نتایج مضره‌سنی کوسترر بر درس عبرتدر .

سلسلهٔ مظفریات عثمانیه‌نك ذروهٔ بلندینی ارائه ایدن بو محاصره ، مجارلرله عثمانلیلر بیننده موجود مناسبات دوستانه‌نك برخاطرهٔ مهابتی اولدیغی کبی آستان سلاطین پناه سلیمانی‌یه التجا ایدن مجارلرك مدافعهٔ حق وحریتی اغورنده عثمانلیلرك نه درلو فدا کارلقلر ، نه‌درجه صمیمیتلر ابراز ایلدکلرینه‌ده پارلاق بر شاهد تاریخی عد اولنه بیلیر .

۹۳۶ سنه‌لرینه‌طوغری‌ایدی که مجارلر، آوستریالیلرك زیرپای‌استبدادنده هر درلو مظالمه کرفتار اولیورلردی . مجارلرك حریت وسعادتنی انسانیت‌ومدنیت نامنه مدافعه ایدن احرار ملت ، انکیزیسیون مظالمندن دها مدهش

اضطرابلر ایچنده امرار حیات ایدییور ، بوتون مجارلر ، آوستریا خاندانننك دین نامنه ، استبداد نامنه آچدیغی مجادلات خونریزانه ایچنده بوتون حقوقنی ضایع ایتمش بولونیوردی . آوستریالیلرك مجارلر حقنده روا کوردکلری مظالم اوراده یی بولمشدی که ، وطننك حریتنی ، ملتنك حریت وجدانی مدافعه ایدن مجار بکلری بر بر قتل اولونیور ، هابسبورغ خاندانننك مجارلر حقنده روا کوردیکی مظالم ، صحیفهٔ تاریخده غیر قابل ازاله بر لکه تشکیل ایدییوردی . اوستریالیلر (بودا پشته)یی ضبط ایتمشلر ، مجار قرالی زاپولای یانوشی حق قرالیتدن محروم ایدەرك حوزهٔ استبدادی (تایس) وادیلرینه قدر توسیع ایتمك ایستەمشلردی . ایشتە او زمان ، مجارلری بو استبداد آتشلرندن ، مجار طوپراغنه دوکولن معصوم قانلردن قورتارمق ایچون عثمانلیلر قانونینك رایت اجلال واحتشامی آلتنده مجارلره دست مودت ومعاونت اوزاتمشلر ، مجارلرك محافظهٔ حق وحریتی ایچون ویانه سورلری اوکنده ارائهٔ سطوت ایلمشلردر .

عثمانلیلر ، مجارلری مدافعه ایچون بودرجه بر فداکارلق اظهار ایلدکلری کبی انلرك حقوق مستقبلەسیندە تأمینه غیرت ایلمشلردر . بوکون مجارلرك تمثال ملیت وموجودیتلری اولان قرونا ، سلیمان قانونی

اردوسنك سلاح عدالتی ایله تخلیص ایدلمش سرمدی
بر آبدهٔ مهابت عد اولونه بیلیر .

برنجی ویانه محاصره‌سی، عثمانلی اردوسنك‌ك قوتلی
بر دورهٔ مکملیتنه، عثمانلی قومنك صفحهٔ تکامل و ترقیسنه
تصادف ایلدیکی جهتله بالخاصه تدقیقه شایان بر مثال
تاریخیدر . مهاج غالبنسك وسعت افکاری ، عثمانلی
پولتیقه‌سنك نجابت ومهابتی بو محاصرهٔ مشهوره ایله
نتیجه‌لنن اسباب سیاسیه‌ده بوتون مأثریله مندمجدر .
محاصره‌نك کافهٔ صفحاتی، مجارلرك خلاصکار حریتی
اولان عثمانلی اردوسنك غابهٔ موانع ، استحقار موت
وحب اطاعت خصوصنده‌کی فضائلنی پارلاق برصورتده
ارائه ایدر . برنجی ویانه محاصره‌سی فتح قسطنطنیه‌دن
صوکره وقوعه کلن محاصره‌لرك‌ك مهملرندن معدوددر.
محاصره‌نك هیئت عمومیه‌سی محاربات قلاع نقطهٔ نظرندن
واقعا مهم تفرعاتی جامع دکل ایسه‌ده دور سلیمان قانونیده
مرتبهٔ تکمله واصل اولان عثمانلی سواریلرینك محاصرهٔ
قلاع اثناسنده‌کی وظائفنی ، رجعت ایدن بر اردونك
حرکات رجعیه‌سنی تأمین ایچون اجرا اولنان بویوك
مقیاسده سواری آقینلرینی ، حائلی عثمانلی سواریسنك
حرکت وفعالیتنی تدقیق ایچون پك مهم برزمین استفاده
وجوده کتیره بیلیر .

برنجی ویانه محاصره‌سی ، مدنیت عسکریه‌مزك غایهٔ کمالنه پارلاق برمثال تاریخیدر . بو مثالی تدقیق ایتمك ، تاریخ ملیمزك پارلاق صحیفه‌لرندن تزیید قوای معنویه‌مزه خادم دساتیر اخلاقیه استخراج ایلمك ، تعلیم و تربیهٔ عسکریه‌مزه متین بر اساس تشکیل ایده بیلیر . ایشته بو کتاب ، او اساسلردن اك مهمنی وثائق موجوده و معلومات تاریخیه‌یه مستنداً ارائه ایتمك ، حر و شانلی اردومزه بر دستاویز احترام اولمق اوزره وجوده کتیرلمشدر .

استانبول . ۳ تشرین اول . ۱۳۲٤

احمد رفیق

عثمانليلرده محاربات قلاع

ايلك عثمانلى اردولرينك اصول محاصرەسى — ايلك فتح اولنان قلعه : كوپرى حصار — محاصرات متواليه : بروسه ، ازنيق — عثمانليلرده طوپ استعمالندن صكره وقوعه كلن محاصرەلر : استانبول، اشقودره، بلغراد، قبريس، ردوس. اكرى وقنديه محاصرەلرى — محاصرۀ قلاعك حركات سوق الجيشيه يه تأثيرى — محاصرەلرك صورت اجراسى — بطريەلرك تأسيسى — جبخانه استعمالى — عثمانلى طوپلرى، ساپور ولغم — عثمانليلرك هجوم منتظمى — ايكنجى ويانه محاصرەسى .

عثمانليلرده محاربات قلاع ، دور عثمان خان غازيدن ايكنجى ويانه محاصرەسنه قدر تدريجى برصورتده ترقى ايتمش، اسلحۀ ناريه ولوازم حربيه‌نك تبدلى نسبتنده تحولات دائمه‌يه دوچار اولمشدر . بوتبدلاتك الك مهم والك شايان دقت برنقطەسى ، استانبول محاصرەسى ودها طوغريسى عثمانلى اردولرنده قوتلى بطريەلر استعمالى تشكيلى ايدر .

عثمانليلر (سكود) اوولرنده، بروسه طاغلرنده ركز لواى بسالت ايلدكلرى اثناده صرف سواريدن عبارت بولنيورلردى . بوسواريلر سرعت حركات

وشجاعت فطريه‌لری ثمره‌سی اوله‌رق برچوق موفقيتلر احراز ايديورلر، وبوموفقيتلری آنجق آقينجيلق سايه‌سنده تأمينه موفق اوليورلردی . عثمانليلر بو آقينجيلر واسطه‌سيله برچوق شهرلر ضبط ايتمشلر ، بيزانس اردولرينی متعدد دفعه‌لر مغلوب ايلمشلردی .

عثمانليلرك شوكت واقبالی شجاعت فطريه‌لريله متناسب برصورتده تزايد وحدود عثمانی بيزانس قلعه‌لرينه قدر توسع ايتمكه باشلاماز ، ترقیٔ عثمانيانه سدسديد وجوده كتيرن قلاع متينه‌نك ده ضبطنه مجبوريت حاصل اولمشدر . بوقلعه‌لر اساساً شهری محيط بر طاقم يوكسك برجلر وقله‌لردن متشكل اولديغندن عثمانی سواريلری بويوكسك ديوارلر كرسندن اطرافه اوقلر صاچان پياده‌يه هيچ بر تأثيراجرا ايده‌مه‌مشلردی. خصوصيله دور عثمان خان غازيده عثمانيلر بيننده طوپ وده‌ها سائر آلات ناريه شايع اولمامش بولنديغندن عثمانليلر محاصرۀ قلاعی تأثير آتشله تسهيل ايلمكه موفق اوله‌مامشلر ، قلاع مستحكمه مدافعينی آجلق تأثيريله تسليمه مجبور ايتمك ايچون اوزون محاصره‌لر ، دواملی آبلوقه‌لر اجراسنه مجبور اولمشلردر .

عثمانليلرك بوكبی نقاط مستحكمه‌يی سقوط ايتديرمك ايچون تعقيب ايلدكلری اصول پك ساده ايدی : عثمان

غازی برقلعه‌یی محاصره ایده‌جکی زمان اولا اوقلعه جوارنده، قلعه‌نك طرق مواصله‌سی اوزرنده بولنان الك حاكم نقطه‌لره مختلف قوله‌لر انشا ایتدیرر، بورالره محافظ اولاق اوزره معیتی شجعانندن برینی قوماندان نصب ایدرك معیتنه قوای كافیه الحاق ایلردی. بوقوت دشمنی متمادی برصورتده ترصد ایدرك دشمنك خارجله ارتباطنی قطع ایدر، ایجابنده قلعه‌نك الك ضعیف وضبطی قولای نقطه‌لرینی، اهالینك احوال داخلیه‌سنی، رأس كارده بولنان ذواتك مناسبات وافكارینی تدقیق، تحقیق ایلردی. بر آبلوقه برقاچ آی، حتی برقاچ سنه دوام ایدر، دشمنك دوچار ضعف اولمغه باشلادیغی، ارزاق وذخیره‌سنك آزالمق اوزره بولندیغی حس اولونور اولونماز جسیم برقوتله محاصره عملیاتی اجرا اولنور، دشمن آجلق تأثیریله تسلیمه مجبور ایدیلیردی. عثمان غازی بواصولی قلاع مختلفه‌یه قارشی غایت ماهرانه تطبیق ایلمش وموفقیات فوق العاده‌یه ده نائل اولمشدر.

عثمانلیلرك اعلان استقلال ایلدكدن صوكره ایلك ضبط ایتدكلری قلعه، (یكیشهر) ك غربنده (كوپری حصاری) قلعه‌سیدر (١). عثمان غازی بوقلعه‌یی ضبط ایتدكدن صوكره‌ده‌ها سائر قلعه‌لری ده ضبط ایتمش،

(١) اوقزا، تاریخ دولت عثمانیه، ص ٧٤

بيزانس ايمپراطورينك خاصه اردوسی قوماندانی موزالو قوماندهسنده کی اردویی (قویون حصار) ده مغلوب (٧٠١) ايتدكدن (بروسه) حواليسنی اسب جلادتنه جولانگاه ايلدكدن صوكره (بروسه) شهرينی ده محاصره ايلمشدی . فقط بيزانس حکومتنك اك مهم و اك مستحكم شهرلرندن معدود اولان بو موقع مستحكمك يالكز سوارى ايله ضبطی غير قابل اولديغنی كورونجه ، شهری آبلوقه ايتمك طريقنی تصويب ايتمشدی . عثمان غازی اولا قاپليجهلر طرفنه بر قوله ياپديروب برادرزادهسی آق تيمورى مقدار كافی عسكرله مذكور قولهيه ، نيلوفر نهری ساحلنهده ديكر بر قوله انشا ايتديروب معيتی قهرمانلرندن بالابانجنی‌ده مذكور قولهيه مقدار كافی عسكرله محافظ تعيين ايتمش و كنديلرينه « حصارده اولانلرى خروجدن و امداده كلنلرى دخولدن منع طريقنی » (٢) تعليم ايتديكی

---

(٢) تاج التواريخ : جلد ١ . ص ٢٣ — « عثمان خان نامدار عسكر اسلام ايله واروب بروسه قلعهسنی محاصره ايلدی . زمان محاصره اوزامغله قپليجه طرفندن بر حوالهياپديردی . برادرزادهسی آق تيمورى بر نيجه دلاوره باش ايلدی وطاغ جانبنده دخی بر پلانغه ياپديروب بلابانجق ديرلر بر يرار خادمی وارايدی . انده سرقودی والحاصل اوچ يردن حواله بنا ايدوب ايچنه معتمد آدملر قويوب قلعهدن كمسهيی طشره چيقارتميوب و امداده كلنلرى اغراتديلر . » صولاقزاده . ص ١٢

کبی قلعه‌نك اناختارلرینی ده آنلره تسلیم ایلمشدی (٣) . بو آبلوقه تمام سکز سنه دوام ایتمشدی . سکزنجی سنه اثناسنده ایسه پادشاه (استاوروز) و (کلیا) قلعه‌لرینی ضبط وشهری قوای کلیه‌ایله محاصره‌یه دوام ایلمشدی . عثمان غازی اولا شهرك اناختاری مثابه‌سنده اولان (ادره‌نوس) قلعه‌سنی ضبط ایتدکدن صوکره اورخان غازی معیتنده‌کی قطعات ایله (پیکارباشی) طرفندن تضییقات اجرا ایتمش ، شهری کمال موفقیتله ضبط ایلمشدی (٧٢٥) (٤)

عثمان غزی ، (ازنیق) شهرینك فتحی ایچونده عین صورتله حرکت ایتمش ، قلعه‌نك ضبطی مرور زمانه متوقف اولدیغنی اکلاینجه شهره حاکم اولان طاغ اوزرینه برقلعه انشا ومقتدار کافی قوای محافظه ایله برابر طارغان نام سرداری قوماندان نصب ایتدیرمشدی ؛ بو آبلوقه سنه‌لرجه دوام ایدرك شهرك ضبطی دور اورخان غازیده میسر اولمشدی (٥) .

(٣) تاج التواریخ : جلد ١ : ص ٢٣

(٤) « قلعه ایچنده بولنان اعداسکزییلق محاصره‌سندن جانلرندن بیزار اولغین تسلیم حصاره حاضر وقدم شهریاره منتظر اولمشلرایدی .» صولاقزاده : ص ١٤

(٥) « اما صاحب تعبیرنفیس مولانا ادریس : طارغان قلعه‌سی اورخان خان زماننده بنا اولنمق اوزره یازمشلردر . » تاج التواریخ : جلد١ : ص ٢٢

اورخان غازی اساساً پدری عثمان غازی اردوسنده پرورش‌یاب اولمش ومستقلاً قوماندانلق وظیفه‌سی ایفا ایدرك تجارب مکمله استحصال ایلمش بولندیغندن محاصرهٔ قلاع خصوصنده پدرینك طوتمش اولدیغی اصولی تعقیب ایلمشدی. اورخان غازی، (آیدوس)، (سمندره) و (ازمید) قلعه‌لری جوارینی دور استیلا قهرمانلرندن آقچه قوجه وقوکور آلپ واسطه‌سیله صورت متمادیه‌ده ترصد ایتدیردکدن صوکره، تاریخ عثمانی‌یه برصحیفهٔ شاعرانه مزج ایدن مأثر جلادتکارانه ایله ضبطه موافق‌اولمشدر.

خصوصیله (ازنیق) شهرینك ضبطی، اورخان غازینك بو اصولی مکمل بر صورتده تطبیق ایتمش اولدیغنه الك مکمل بردلیل تشکیل ایدر. پادشاه بیزانس ایمپراطورینی (مالتپه ، پەله قانون) اووه‌سنده شانلی بر صورتده مغلوب ایلدکدن صوکره شهرك قوهٔ مقاومتی منکسر اولمش، اجرا ایدیلن متعدد هجوملری متعاقب عساکر محافظه درحال تسلیمه مجبور اولمشلردر (١).

(١) «مالتپه فلاکتی، ازنیق محافظینك بتون امللرینی زیروزبر ایتمشدی؛ عساکر محافظه امراض وآجلقدن، سنه‌لرجه دوام‌ایدن محاصرات شدیده‌دن. بربرینی متعاقب اجرا ایدیلن هجوملردن پریشان اولمش بولندقلرندن، عثمانلی اردوسی شهرك سورلری اوکنه کلیر کلمز تسلیم اولمشلردر.» اوقزا: تاریخ دولت عثمانیه: ص.٩٦

(ازنیق) شهرینك بوصورتله تسلیم اولمسنه عثمانلی افرادینك اطرافه یاییلان آوازهٔ شان وشهرتی ده فوق العاده بر تأثیر اجرا ایلمشدی . کذا سوارینك ضبط قلاع خصوصنده کی کفایتسزلکی (پاپا) نامیله بر صنف پیاده تشکیلنه لزوم حاصل ایلمش و بو پیاده لر قلعه محاصره لرنده پك زیاده تأمین موفقیت ایتمکه باشلامش اولدقلرندن (٢) (ازنیق) شهرینك فتحی بو قطعهٔ منتظمه نك شجاعت و بسالتی سایه سنده تأمین ایدلمشدی . حتی پیاده نك تشکیلندن صوکره ، محاصرهٔ قلاع اوزون اوزادی آبلوقه اصولنه احتیاج کوسترمدیکندن (کلیبولی) ، (ادرنه) ودها سائر مواقع مستحکمه هجوم جبری ایله ضبط ایلمش ، فقط قوصوه میدان محاربه سندن اول طوپك ایجادی و عثمانلی اردوسنده کمال موفقیتله استعمالی ، محاصرهٔ قلاعی بشقه بر شکل منتظمه افراغ ایلمشدی . خصوصیله (پاپا) عسکرینك انضباطسزلق واطاعتسزلك کوستر-مسی اوزرینه لغوی وجهانك الك منتظم والك جدید بر قوهٔ مسلحه سنی تشکیل ایدن یکیچری اردوسنك تشکیلی

(٢) «تسخیر قلاع و توسیع بلاد و تنویع اجناد اقتضا ایدر. قلعه کیرلکده پیاده سواردن استواراولوب محلنده امداد پیاده سواردن زیاده در ، کشور کیرلك تدبیری بودرکه اول طالعین ایله عسکر اسلام تکثیر اولنه. ی» تاج التواریخ: جلد ١: ص ٣٩

محاصرۀ قلاعك بر صورت منتظمه‌ده اجراسنه پك زياده يأردم ايلمشدى .

يكيچرى اردوسنك تشكيلندن صوكره ايلك محاصرۀ منتظمه (سلانيك) ه قارشى اجرا ايدلمشدر . شهر شدتلى بر صورتده محاصره اولنه‌رق سوك درجه تضييق ايدلمش ايدى ايسه‌ده بحراً قواى امداديه ورودينه ممانعت ايتمك غير قابل اولديغندن خيلى مشكلات چكلمش ، فقط نتيجه‌ده كمال موفقيتله ضبطى‌ينه ميسر اولمشدى (٧٩٦) . حتى (انقره) وقعه‌سنى متعاقب شهرك تكرار الدن چيقمسى اوزرينه سلطان مرادثانى قواى بريه وبحريه ايله تكرار محاصره ايتمش ، قرق كون دوام ايدن بر محاصرۀ مدهشه نتيجه‌سنده اوره‌نوس زاده على بكك شجاعت وبسالتى ثمره‌سى اوله‌رق شهر مذكورى فتحه موفق اولمشدى (٣) .

عثمانليلرك اسلحۀ ناريه قبولندن صوكره اجرا ايتدكلرى محاصره‌لرك اك مهمى واك مشهورى استانبول محاصره‌سيدر.

استانبول محاصره‌سى ، عثمان واورخان غازى طرفلرندن تعقيب اولنان اصول محاصرۀ قلاعك بيوك مقياسده تطبيقندن بشقه برشى دكلدر . عثمان غازينك تأثير حديث سيد الثقلين ايله شوق جنكاورانه‌سى غليانه

---

(٣) تاج التواريخ : جلد ١ . ٢ ص ٣٤٤

کلدیکی بر صرده لسان بسالت و حماستندن : «استانبولی آچ ده‌کلز اریاپ!» طرز بدیعه پرورانه‌سنده صادر اولان توصیهٔ بسالتکارانه، احفاد کرامنك قلب شجاعت مدارنده ناقابل زوال بر تأثیر حصوله کتیرمش اولدیغندن استانبول شهری ایلك دفعه ییلدیرم بایزید طرفندن محاصره ایدلمش، التی آی دوام ایدن بو محاصره اثناسنده نیکبولی سفرینك حدوثی محاصره‌یی عقیم براقمشدی (٧٩٣).
حتی بایزید اول بو فکر جنکاورانه‌سنی قوه‌دن فعله کتیرمك ایچون شهری ایکنجی دفعه محاصره ایتمش ومحافظینی صوك درجه تضییق ایلمش ایدی‌ایسه‌ده، بیزانس ایمپراطورینك استانبولده جامع شریف انشا ومحاکمه قاضی وسائره نصب ایتدیرمك خصوصنده‌کی تکالیفی قبول ایتمسی اوزرینه شهرك ترصد دائمی آلتنده بولندیرلمسنی تأمین ایچون بوغازك اك طار نقطه‌سنه کوزلجه حصاری (اناطولی حصاری) انشا ایتدیره‌رك شهری بوصورتله آبلوقه ایتمکی کافی کورمشدی. دها صوکره اوچنجی دفعه اوله‌رق موسی چلبی، دردنجی دفعه اوله‌رق سلطان مراد ثانی طرفندن محاصره ایدلمش (٨٢٦)، فقط ضبطی ینه بر درلو میسر اوله‌مامشدی. فاتح سلطان محمد ثانی جالس اورنك سلطنت اولدیغی زمان، استانبولك محاصره‌سنی امل یکانه

اتخاذ ایتمش اولدیغندن اول امرده شهرك صورت منتظمه‌ده ترصدی وصیق صیق کشفلر اجرا اولنه‌رق اك ضعیف نقطه‌لرینك تدقیقی ایچون (کوزلجه حصار) ك قارشیسنه (بوغاز کسن حصاری، روم‌ایلی حصاری) نی انشا ایتدیرمش ، شهر جوارنده مکمل بر استناد نقطه‌سی وجوده کتیردکدن صوکره ۱۰۰،۰۰۰ کشیلك براردو وجسیم بر بطریه ایله شهری محاصره ایلمشدی . استانبول شهرینه قارشی اجرا اولنان شو حرکات مختلفه‌ده اثبات ایدییور که ، تاجداران عثمانیه ، دائما عین اصول محاصره‌یی تعقیب ایتمشلردر . فاتح سلطان محمد ثانی ایسه ، عین اصولی تعقیب ایتمکله برابر حرکات محاصره‌یی تسهیل ایده‌جك بعض مخترعات عسکریه‌ده‌ده بولونمشدرکه، اوده وظائف محاصره ایله متناسب طوپلر ایجادی وطوپجی صنفنك مرتبهٔ مکملیته ایصالیدر (۱) . حضرت فاتح ، شهری محیط اولان سورلر اوزرنده جسیم کدیکلر آچیلمدقجه شهرك ضبطی غایت اوزون سوره‌جکنی وحتی او آنه قدر فتحنی تصعیب ایدن کیفیتك ده بوندن عبارت بولندیغنی اکلادیغندن اول امرده محاصره اثناسنده صورت مخصوصه‌ده دوکدیردیکی

---

(۱) « بیزانس ایمپراطورلغی رهین اندراس ایدن فاتح سلطان محمد خان ثانی طوپجیلغك ترقیسنه فوق العاده خدمت ایلمشدر . » قارل طوافه‌ل : ویانه اوکنده عثمانلیلر . ص ٥٦٤

سلطان احمد اول طرفندن قرال استوانه ویریلن تاج

جسیم طوپلری استعمال ایتمش ، قناپولتلر ، قوچ باشلری
وسایر قلعه‌لر واسطه‌سیله سورلری دوکدیردکدن صوکره ،
اردوی همایونك کمال سهولتله کچمسنه مساعد طغر یوللری
کشاد ایتمکه موفق اولمشدر . بوندن بشقه ، عملیات
محاصره‌نك ایجاب ایلدیکی اسلحه وملازمهٔ حربیه‌نك
مفقودیتی استحصال موفقیته هیچ بر تأثیر اجرا ایتمه‌مش ،
غلطه ساحلنده بولنان و بیطرفلغنی محافظه ایدن جنویز خانه‌لرینی
آتشدن صیانت ایتمك ولیماننده بولنان بیزانس سفائن حربیه‌سنی
تخریب ایلمك ایچون غلطه قوله‌سنك بولندیغی
تپه‌اوزرنده هاونلر ایجاد ایتمش و بوطوپلر اعانه‌سیله دشمنك
سفائن حربیه‌سی متمادیاً آتشه طوتیله‌رق محو و برباد
ایدلمشدر . سلطان محمد ثانی احوالك ایجاب ایلدیکی
شرائطی اختراعات خارق العاده ایله تأمین ایلدیکی کبی ایلك
دفعه اوله‌رق‌ده لغم استعمال ایتمش ، بره‌ش آچمق اصولنی
بو محاصرهٔ مشهوره اثناسنده کمال موفقیتله موقع تطبیقه وضع
ایلمشدر . حتی بو اصولی ایکنجی اشقودره محاصره‌سنده‌ده
تطبیق ایده‌رك سورلر اوزرنده بهری ۳ : ۱ ۱ کنتال ثقلتنده
اولمق اوزره ۲۵۰۰ مرمی انداخت ایتدرمش ، شهری برآی
تضییق ایلدکدن صوکره هجوم جبری ایله ضبطه موفق
اولمشدر (۲) .

(۲) ژول وان غاودر : ترکیه : ص ۸۷

سلطان محمد ثانینك همت جنكاورانه‌سیله مرتبهٔ انتظامه ایصال اولنان محاصرهٔ قلاع فنی ، سلطان سلیمان قانونی دورنده مرتبهٔ تکمله ایصال اولنمشدر. شهریار مشار الیه محاصره حربلرنده قوتلی طوپجی بولندرمق سایه‌سنده‌اجداد عظامنك موفق اولامدقلری فتوحاته نائل اولمش،فتح قلاع ومحاصرهٔ بلدان خصوصنده پك عالی مثاللر ارائه‌ایلامشدر . ازجمله ، عثمانلیلرك مجارستان سفرلری اثناسنده اك مهم براس الحرکات واك مستحکم برنقطهٔ‌استنادوظیفه‌سی ایفاایدن بلغرادشهری،سلطان مراد ثانی طرفندن آلتی آی محاصر وسلطان محمد ثانی طرفندنده ۱۵۰٬۰۰۰ پیاده وسواری و ۳۰۰ قدر طوپ ایله احاطه ایدیله‌رك فتح وتسخیری غیر قابل اولدیغی حالده ، (۸٦۰) تاریخنده سلیمان قانونی ، عثمانلی اردولرینه آیلرجه مقاومت‌ایدن بوشهر مستحکمی ۳۰ کون ظرفندن فتحه موفق اولمشدر .

خصوصیله ردوس محاصره‌سی ، سلیمان قانونینك موفقیات خارق العاده‌سنه پك پارلاق بر مثال تشکیل ایدر .

ردوس قلعه‌سی فاتح سلطان محمد ثانی دورنده۱٦۰ کمی ایله آبلوقه وقوتلی بر اردوایله محاصره ایدلدکدن وشهرك سورلری اوزرینه ۳۵۰۰ مرمی انداخت اولندقدن صوکره فتحی قوهٔ قریبه‌یه کلمش ایکن مسیح

پاشانك شهری یغما ایتدرمه‌مك فكرنده بولنمسی اوزرینه ضبطی غیر قابل برحاله كلمش ، اردوی همایون هیچ برموفقیت استحصال ایتمه‌دن عودت ایلمشدی . سلطان سلیمان قانونی ایسه شهرك ضبطی ایچون دها تدارككلی برصورتده حركت ایتمش ، قلعه‌نك اطرافنه متعدد سپرلر حفر ایتدیروب بطریه‌لر تأسیس ایتدیرمشدر . شهری بطریه‌لر واسطه‌سیله متمادیاً آتشه طوتدیر مقله برابر راه مستورلر اغانه‌سیله سورلره تقرب اولنمش ، جسیم لغملر واسطه‌سیله كدیكلر آچمقه موفقیت حاصل اولدقدن صكره بش آی دوام ایدن محاصره نتیجه‌سنده شهری ضبطه موفق اولمشدر (٩٢٩) (١) .

سلطان سلیمان قانونی ردوس فتحنده بوصورتله حركت ایتدیكی كبی (ویانه) سورلری اوكنده‌ده عین وجه‌ایله حركت ایتمش . محاصره اثناسنده طوپچی آتشیله سپرلری دوكوب استحصال موفقیت ایتمك عدیم الامكان اولدیغنی كورنجه . لغملر استعمال وخندق خارجینی چالیلر ودمتلرله طولدیره‌رق متعدد هجوملر اجرا ایلمشدر . (قبرس) محاصره‌سی ایسه بواصولك صورت منتظمه‌ده تطبیق اولندیغنه اك مكمل برمثال تشكیل ایدر .

---

(١) « مسیح پاشانخلی وعسكرك طمعی كه ایكیده‌سی فعال ذمیمه‌نك رئیسیدر ، بوخساراته مبدأ اولدی . » تاج التواریخ : جلد ا ، ص ٧٥ .

عثمانلیلر اون‌نجی واون برنجی عصرده محاصرهٔ قلاع خصوصنده برقات دها ترقی ایتمشلر ، (اکری) کبی متین بر قلعه‌یی اون سکز کون ظرفنده فتحه موفق اولمشلردر . خصوصیله قندیه محاصره‌سی ، محاصرهٔ قلاع فنی نه درجه ترقی‌یه ایصال ایلدکلرینی پارلاق برصورتده اثبات ایدر . قندیه محاصره‌لری ، اوچ دفعه تکرار ایدلمك اوزره تمام یکرمی بش سنه دوام ایتمش ، بو محاصره‌لر اثناسنده عثمانلیلر طرفندن اللی آلتی هجوم ، قرق بش زیرزمین محاربه‌سی اجرا و ۳۵۰۰ لغم انداخت اولنمشدر . صرف اولنان باروت مقداری ایسه ۲۰۰۰۰ کنتاله بالغ اولمشدر (١) . شهر مذکور صوك محاصره اثناسنده ۲۸ آی صوکره تسلیم اولمشدر . قندیه استحکاماتنك بودرجه‌ده مقاومت ایلمسی ، وندیك حکومتنك قوای بحریه‌جه عثمانلیلره فائق ودها طوغریسی حاکمیت بحریه‌یی حائز بولنمسندن و بو سببدن طولاییدر شهرك کاملاً آبلوقه ایدلمسی امکان خارجنده قاله‌رق شهره بحراً ارزاق وجبخانه یتیشدیرلمسندن ایلری کلمشدر . عثمانلیلر ، شهرك بو صورتله قوای لازمه‌یی استحصال ایلدیکنه واقف اولدقلرندن آبلوقه

---

(١) « سینهٔ زمینه نیجه‌یردن لغملر اوروب وباروت ایله مملو قلدقدن صکره آتشلر جابجا یاقیلوب وبرج وبارولری هوایه پران اولندقده نیجه‌یردن کدکلر آچیلوب اهل اسلام اول آچیلان کدکلردن یوریش ایتدیلر . » صولاقزاده ، ص ٤٤٢ ؛
هامر ، تاریخ دولت عثمانیه .

داخلنده بولنمیان لیمانی طوپجی آتشنه طوتمق ایچون مذکور لیمانه الك زیاده حاکم اولان تپه‌یی ضبطه غیرت ایتمشلر وبوموفقیتی استحصال ایدر ایتمز لیمانی شدتلی طوپجی آتشنه طوته‌رق محافظینه قوای امدادیه ورودینی منعه وشهری کمال سهولتله ضبطه موفق اولمشلردر. بوحال عیناً روس — ژاپون سفری اثناسنده (پورآرتور) محاصره‌سنده‌ده وقوعه کلمش ، ژاپونلر لیمانه حاکم بولنان تپه‌یی ضبط ایتدکدن صکره استحکاماتی ضبط وتسخیره موفق اولمشلردر (١٩٠٥).

عثمانلیلرك محاصرهٔ قلاع فننده‌کی ترقیاری قندیه محاصره‌سنده اولانجه تفرعاتیله تظاهر ایدر .

قندیه استحکاماتی غیرمنتظم برشکلده اولوب مختلف دورلرده تعمیر اولنمش، مختلف شکللر اکتساب ایلمشدی. لیمان ایله ساحل ، استحکامك بوغاز خطنی تشکیل ایلمکده وبوطرفدن سفائن حربیه ایله محافظه اولنمقده ایدی . عثمانلیلر الك زیاده شهری مدافعه ایدن ایکی طابیه‌یه تعرض ایتمشلر، اراضینك شکلندن وسپرلرك طرز انشاسندن طولایی هجوم قطعاتنی پایمغه مجبور اولمشلردر. خصوصیله لغم عملیاتنه فوق العاده دقت ایتمشلر ، دشمنك لغم عملیاتنی اکلامق ایچون یرلره متعدد نوبتجیلر اقامه ایده‌رك طوپراغی دیکله‌مك سایه‌سنده پك چوق موفقیتلر استحصال ایلمشلردر .

عثمانليلر بوصورتله حركت ونوبتجيلرك ويرديكى معلوماتى موجود پلانه تطبيق ايدرك دشمنك قواى كليه بولنديغى نقطه‌لرى اكلامشلر ، دشمن عمله‌لرينى آنسزين باصوب كرى پوسكورتمك ، تهلكه وقوعنده كندى عمله‌لرينى كرى چكمك ودشمنك لغم تأثيراتنى محو ايتمك ايچون پك زياده استفاده ايتمشلردر (۱) . بوندن بشقه طرق تقربيه درونده محال محفوظه انشا ايدرك مدخللرينى قوم طوربه‌لريله ستر ايتمشلر ، دشمنك خروجى اثناسنده قوم طوربه‌لرى كريسندن آتش ايتمشلردر . عثمانليلر آتشلرك كمال امنيتله اجراسنى تسهيل ايچون هردرلو تشبثاته توسل ايدرك سپرلرك اوزرينى قوم طوربه‌لريله تاجلادقدن صوكره بو سپرلر اوزرندن « فوق العاده بردقتله نشان آله‌رق غايت مؤثر آتشلر اجرا ايتمشلردر » (۲) . كذا باش قوماندانك دشمن آتشلرندن محافظه‌سى ايچون جسيم سپرلر ، بالطه صاپلرى وقوم طوربه‌لرندن محفوظ محللر وجوده كتيرمشلر ، قوماندانلرينك محافظه‌سنه فوق العاده اعتنا ايتمشلردر . حتى قنديه محاصره‌سنده كوپريلى فاضل احمد پاشا ، زرهلى

(۱) « بو وظيفه قنديه محاصره‌سنده غايت مكمل برصورتده ترتيب اولنمش وصورت منتظمه‌ده اجرا ايدلمشدر . » جنرال شرودر : ويانه محاصره‌سى : ص ٥٥

(۲) جنرال شرودر : ويانه محاصره‌سى ٤٣

بردستکره درونده اولدیغی حالده دشمنك الك مدهش آتشلری قارشیسنده ادارهٔ حرکات ایلمشدر.

قندیه محاصره سندن صوکره عثمانلیلر محاصرهٔ قلاعده نظر دقتی جالب بر تجدد ابراز ایتمشلر، حرکات سوق الجیشیه اثناسنده قلاع مستحکمه یی ده نظر دقته آلمشلردر.

عثمانلیلر، اجرا ایلدکلری سفرلرده یکدیکرندن اوزاق قلعه لره هیچ اهمیت ویرمزلر، اولور اولماز حرکتلرله وقت غائب ایلمزلردی.

بر قلعه یی محاصره ایده جکلری زمان جوارینی آقنجیلر واسطه سیله تخریب ایتدیررلر، بعده قوای کلیه ایله محاصر ایدرلردی. شهری طوپه طوتمق ایچون انشا ایتدکلری موضعلری دشمن استحکاماتنه حاکم نقطه لره تأسیس ایدرلر، محاصره عملیاتنی غایت مصرانه اجرا ایلرلردی. بطریه موضعلرینی ۱۰۵ متره طولنده قوم طوربه لری ودها سائر موادایله تقویه ایتدکدن صوکره سورلرده کدیك آچمق ایچون متمادی طوپچی آتشلری اجرا ایدرلر، جبخانه صرفنه اصلا اهمیت ویرمزلردی. مهماتی تأثیرات هوائیه دن محافظه و انداخت اثناسنده وقوعه کلن انحرافی منع ایتمك ایچون انلری اکثریا قویون دریلری ایله صارارلر، جبخانه و مهماتی غایت بول بولندیررلردی. حدود مواقعنده دائما باروت اعمال ایلدیکی کبی اکثر

یامصردن وسائر ممالك اجنبیه‌دن‌ده اشترا اولنوردی .
اردولرك جبخانه‌سی هر تفنك باشنه ۳۰۰ ، طوپ باشنه
۱۰۰ آتیم اولمق اوزره حساب اولنوردی . ۱۰۷٤ سنه
سنده (اویوار ، نویهویسه‌ل) محاصره‌سنده ۱۰۰٬۰۰۰
کیلو غرام باروت صرف ایتمشلر ، بومباردمان اثناسنده
۷۵ سانتیمره قطرنده مرمیلر انداخت ایلمشلردی (۱).

خصوصیله طوپلر ، غایت جسیم وبیوك چاپده اعمال
اولنوردی.

استانبول محاصره‌سنده استعمال اولنان طوپ ۱۲
قاریش (۶۲۰۸ سانتمتره) چاپنده. ۸۰۵۹۶ لیبره ثقلتنده،
۳۲ قدم طولنده ایدی . انداخت ایتدیکی مرمینك ثقلتی
۶۰۰ کیلوغرام ، باروت حقی ۲۰۰ لیبره ایدی (۲) .
طوپك برمحلدن دیکر برمحله نقلی ایچون ۶۰۰ طوپچی
نفری ایله ۵۰ چفت اوکوزه لزوم کورولوردی . بوطوپلر
یااوکوزلر واسطه‌سیله جرو یاخود نهرلردن خطوط
المهمات مقامنده استفاده ایدیله‌رك سوق اولنوردی.
طوپلرك اکثری ۸۰ ، ۱۰۰ ، ۱۲۰ لیبره ثقلتنده
اعمال ایدیلیردی .

---

(۱) مونته قوقوللی : خاطرات ، جلد ۳ : ص ۱۳۷ : ۱۳۸
(۲) ده‌تیه ، عثمانلیلرده طوپچیلق : ص ۹

عثمانلیلر بو جسیم طوپلرله بطریه موضعلرندن شدتلی آتشلر اجرا ایتدکلری اثناده ساپور و لغم استعما-لندن ده خالی قالمازلردی . اول امرده راه مستور شرانپولاری کریسنده بولنان مدافعینك قربیتندن طولایی تقرب ایتمك قابل اولامدیغی زمان لغم استعمال ایدرلر ، مدافعینك قوۂ معنویه‌سنی بو صورتله کسر وسپرلر اوزر-نده کدیکلر پیدا ایلدکدن صوکره ساپورلرك اراضی قازانمسنی تسهیل ایدرلردی . ساپورلر بو صورتله قدمه قدمه ایلریلیوب دشمنه قارشی سپرلر وجوده کتیرمکله برابر انلری قوم طوربه‌لریله تقویه ایدرلر ، منفرد قالان بطریه موضعلرینی عادتا برر ردوت حالنه کتیررلردی . دشمنك متین سپرلرینه بو صورتله تقریب اولنان طوپلرله یاقیندن آتش اجرا ایتدکلری کبی دیکر طرفدن ده لغم استعمال ایدرلر ، لغملری بر هوا ایدر ایتمز دشمنك شاشقینلغندن استفاده ایتمك ایچون عقبنده تعرض ایدرلر دشمن سپرلرینه بر قات دها تقرب ایلرلردی . ارتق او آندن اعتباراً ساپورلر ، لغمجیلر وهجوم عمله‌لری برلکده چالیشیرلر ، لغمجیلر خندق خارجی‌یه تقرب ایده بیلمك ایچون ساپورلرك حمایه‌سنده اولدقلری حالده آستار مقابلنه لغم وضع ایدرلر ، ایجابنده دشمنله اسلحۂ ناریه وجارحه محاربه‌لری اجرا ایدرلردی .

عثمانلیلر، دشمنك خندق خارجیسنه تقرب ایتمك ایچون ایجاب ایدن طرق تقربیه‌یی بر سیل مجراسی کبی صاغه صوله، اکری بوکری انشا ایدرلر، موازیلری هر اون مترده‌ده بر تأسیس ایلرلردی. بو موازیلر هجوم منطقه‌سنك بدایتندن اعتباراً هر هجوم قولنه مخصوص اولمق اوزره آیزی آیری انشا اولنور، آره‌لری راه مستورلرله ربط ایدیله‌رك ایجابنده متعدد هجوم قوللری بر قول حالنه کتیریلیردی. اك اوکده‌کی موازی داخلنده بولنان هجوم قولی، شو صحرایی پك منتظم : صورتده تاجلامغه موفق اولور، دشمنه بورادن شدتلی آتشلر اجرا وسپرلرك نقاط مختلفه‌سنده جسیم لغملر استعمال ایدلدن صکره آچیلان کدیکاردن هجوم مرتب اجرا اولنوردی.

عثمانلیلر، اون برنجی عصرده مرتبهٔ مکملیته کتیردکلری بو اصولی ایکنجی ویانه محاصره‌سی اثناسنده کمال موفقیتله موقع تطبیقه قویمشلر، تاریخ فن استحکامده کندیلرینه مخصوص بر مثال جنکاورانه ارائه ایلمشلردر.

برنجی ویانه محاصره‌سی

(۹۳۶ ه ، ۱۵۲۹ م)

۱ . اعلان حرب واسبابی

قرال لوئینك مهاج میدان محاربه‌سنده وفاتی متعاقب زاپولای ایله فردیناندك مدعیاتی - زاپولایك عدم موفقیتی - فردیناندك قرال نصبی - زاپولای ایله فردیناند بیننده محاربه - فردیناندك (بودین ، بودا) یی ضبط ایتمسی - زاپولایك سلیمان قانونیدن استمدادی - فرانسه قرالی برنجی فرانسوانك استرحاماتی - زاپولایك درسعادته سفیر کوندرمه‌سی - فردیناندك سلیمان قانونی‌یه بر هیئت مرخصه اعزام ایتمسی - مذاکراتك نتیجه‌سزلکی - اعلان حرب .

مهاج میدان محاربه‌سنی متعاقب عثمانلیلرك سیف غالبیتندن فرار ایدن مجار قرالی ایکنجی لوئی بطاقلقلر ایچنده ترك حیات ایتمش ، فقط لوئینك وارث تخت حکومتی اوله‌جق هیچ بر کیمسه‌سی بولنمدیغندن مجارستان تخت قرالیسی ، آوستریا آرشیدوقلرندن فردیناندك زوجه‌سی ولوئینك همشیره‌سی آننایه انتقال ایلمشدی . قادینلری حق حکومتدن اسقاط ایدن سالیك قانونی مجارستانده مرعی الاجرا اولمدیغندن آننانك مجارستان حکمدارلغنه

انتخابی کمال ممنونیتله تلقی اولنمش ، حتی لهستان قرالی لادیسلاس ایله آلمانیا ایمپراطوری ماقسیمیلیەن بیننده عقد اولنان بر معاهده نامەده حق وراثت تمامیله تصدیق ایدلمشدی .

آننا ، هابسبورغ خاندانته منسوب ایدی . بو خاندان ، قدرت سیاسیه و سطوت عسکریه جهتیله مترقی ایدی . بناءً علیه عثمانلیلرك سطوت جهانگیرانەلری قارشیسنده بتون موجودیتلرینی غائب ایدن مجارلرك بو تصادفی کیفیته ممنون اولملری قابل ظن اولونوردی . فقط بو ممنونیت ، مجارلری هیچ بر وقت دوشمش اولدقلری ورطهٔ فلاکتدن تخلیص ایده‌مزدی . دها طوغریسی ، جسم ویران حکومتی تعمیر ایچون مجارلره بوقدر بر قوت کافی دکلدی . مجارلر مهاج میدان محاربەسنده ، ایکی ساعت دوام ایدن بر حملهٔ شیرانه قارشیسنده مغلوبیت قطعیه یه دوچار اولمشلر ، تشکیلات سیاسیه‌لرینی ، نظامات عسکریه‌لرینی غائب ایتمشلر ، قوهٔ شکیمهٔ عثمانیه اوکنده بر جسم ضعیف ناتوان حالنه کلمش اولدقلرندن ، جزئی بر قوتله عثمانلیلره قارشی مقاومته اصلا مقتدر اولامازلردی . مجارلرك سیلابهٔ متوالیهٔ عثمانیانه سد حائل وجوده کتیره بیلملری ایچون اسکی قوتلرندن دها جسیم ، دها منتظم بر قوته مالك اولملری ایجاب ایدردی . واقعا آوستریا حکومتی ، او زمانلر آوستریانك

قسم علیاسی ایله سنجاقلرینه ، ایستریا ، بوهمیا ، موراویا ، سیلزیایه حاکم بولنیور واسپانیا ایله متفق بولنیشی بحرأده احراز حاکمیت ایتمسنی تأمین ایدییورایدی؛ فقط مجارلرک فکر دوربینانه‌سی آوستریانک مداخلات مسارعتکارانه‌سنی برتأثیر مضر اولمق اوزره تلقی ایلیوردی . ابشته بونک ایچون مجارستانک منافع ملیه وسیاسیه‌سنه صوك درجه منافی اولان بواتفاق مجارلر طرفندن شایان ردبرتکالیف اولمق اوزره تلقی ایدیلیوردی .

مجارلر ، مجارستان تحت قرالیسنه قعود ایده‌جك ذاتك وطنداشلرندن انتخاب اولنمسنی آرزو ایدییورلر ، حریت واستقلاللرینك آوستریالیلر ألنده قالمسنی قطعیاً آرزو ایتمیورلردی . بوسببه‌مبنی مجارلر هردرلو مخاطراته هدف اولمغی آوستریامظالمنه ترجیح ایتمشلر ، آتش حرب ایچنده سفیل وپریشان قالدقلری حالده آوستریالیلر طرفندن کندیلرینه اوزادیلان ید متحكمانه‌یی عالیجنابانه رد ایلمشلردی (١) .

---

(١) آوروپا محررلرینك همان کافه‌سی ده تعصب دینیه یه تابع اوله‌رق ، عثمانلی استیلاسنه قارشی قویمق ایچون آوستریا لیلرله اتفاق ایتمدکلرندن طولایی مجارلری تعییب ایدرلر . بونلرك بوکبی مطالعات سهیله‌ده بولونشلری ، هیچ شبهه‌سز مجارلرك حب استقلال وملیتلرینی نظر اعتباره آلمامالرندن ایلری کلیور . هوبه‌ر ، آوستریا تاریخی‌تام اثرنده مجارلرك آوستریا اداره‌سنه

مجارلرك محافظهٔ استقلالنه‌سایی اولان فرقهٔ احراراره
سنده فرط ذکاسی ، درایت ومهارتیله معروف بر ذات
وار ایدی ؛ اوده ترانسیلوانیا پرنسی ژان زاپولای
(٢) ایدی . زاپولای مهاج میدان محاربه‌سیله نتیجه‌لنن
سفر اثناسنده حضرت پادشاهك مظهر عاطفتی اولدیغندن
مجارلرله آوستریالیلرك عثمانلی اردوسنه قارشی چیقاردقلری
قوای متفقه‌یه التحاق ایتمه‌مش ، آوستریالیلره سوز
ویرمش اولدیغی حالده حرکات عسکریه‌یی فوق العاده بر
بطائتله اجرا ایلامشدی . زاپولاینك عثمانلیلرله موجود
مناسبات دوستانه‌سی . آوستریامظالمندن قورتولمق ایچون
مجارلره بر شعلهٔ امل کبی کوروندیکندن بتون مجارلر
زاپولایی انتخابه قرار ویرمشلر . رایت عثمانی آلتنه التجا
ایلمکی آوستریا اداره‌سنه ترجیح ایلامشلردی .

زاپولاینك مجار اصیلزادکانی اوزرینه فوق العاده بر
نفوذی واردی . زاپولای ، مجارستانده ظهور ایدن برچوق

کیرمه‌سنی ترجیح ایتمش . آلبه‌ر له‌فه‌ورایسه (عثمانلی اداره‌سنده
مجارلر) نامنده‌کی ایکی جلدلك اثر جسیمنده هر درلو حقایق تاریخیه‌یی
تعصب خرستیانیه‌یه فدا ایده‌رك آوستریالیلر ایچون فوق العاده
طرفکیرانه بیان مطالعات ایلمشدر . آلبه‌رله فه‌ورك یکرمنجی
عصرده الان بو کبی افکار سخیفه‌یه تابع بولنشی شایان
تعجبدر .

(٢) تواریخ عثمانیه‌ده : صپولایی یانوش : دیه مذکوردر .

اختلالاتی جسارت وبسالتیله حل ایتمش ، مجارلرك لسان ستایشنده برجای احترام طوتمغه موفق اولمشدی .

بو سببلر ودهاسائر اسباب مهمه ، زاپولایك مجار قراللغنه انتخابی ایچون طرفدارلر وجوده کلمسنی تأمین ایدییوردی ؛ وربوچی ده بوطرفدارلر میاننده ایدی (١). وربوچی، لوئینك وفات نجیبی اوزرینه طرفدارلغنی برقات دهااعلانه باشلادی . مجارستان ایچون اول امرده مجار برحکمدارك اقتضا ایتدیکنی ، آوستریا پرنسلرندن برینك مجارستان تحت قرالیسنه انتخابی مجارلر ایچون فلاکتدن معدود اوله جغنی بیان ایتدی. زاپولای، تأمین موفقیت ایچون شوصورتله زمین احضارینه موفق اولدقدن صوکره ، وطنلرینی قورتارمق ایچون نه صورتله حرکت ایتمك لازم کله جکنی مشاوره ضمننده بتون مجار وترانسیلوانیا رجالنی (طوقای) ه دعوت ایتدی (١٤ تشرین اول) . مجارستانك سلامتنی آرزو ایدنلردن بك چوق کیمسه‌لر بودعوته اجابت ایتدیلر . مجارستان علیا ، قاشاو ، لویت شاو ، بارطه فه‌لد وترانسیلوانیادن کلن مرخصلر ایکی کون مذاکره ایتدکدن صکره مجارستانه برقرال انتخاب ایلمکه قرار ویردیلر. وربوچی بومذاکرات اثناسنده

---

(١) وربوچی، زاپولایك لطف دیده لرندن ومجارارباب اقتدارندندر .

كمال حرارتله ايراد مقال ايتدى ؛ زاپولايك انتخابى ، مجارلرك سلامت وسعادتى ايچون دها موافق اولاجغنى بيان ايتدى . بونك اوزرينه هيئت ، زاپولايك انتخابنه قرار ويردرك رسم تتوجك (شتولوايسنبورغ ، استونى بلغراد) ده اجراسنى تشرين ثانينك بشنجى كوننه تعليق ايلدى (١) .

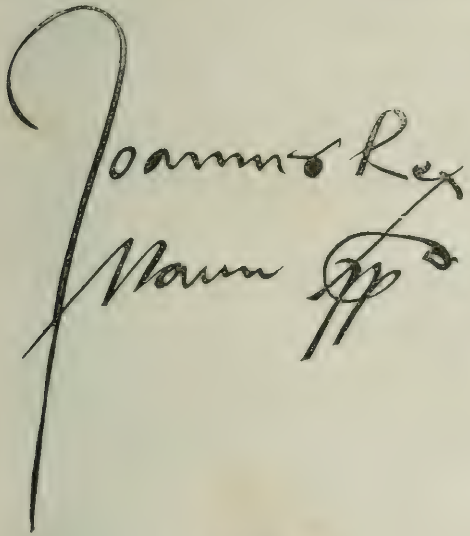

زاپولاى يانوشك امضاسى

زاپولاى ، مجار قراللغنى شو صورتله تأمين ايلدكدن صوكره ، متوفى قرال ايكنجى لوئيدن طول قالان مارى

(١) قوپلويزدر : عثمانليلرله آوستريالىلر بيننده محاربات . ص ٢

زاپولای یانوش

ایله ازدواج ایلمکه تشبث ایتدی ، ماری ، مالك حسن و آن اولمغله برابر تربیهٔ فکریه‌یی حائز، حلاوت سیماسیله ممتاز برقادینیدی . بوممتازیت، زاپولایك قلبنده عظیم بر مفتونیت حاصل ایلمشـدی . فقط ماری ، زاپولایك آرزوسنه موافقت‌شویله طورسون، بوتکلیفی کمال شدتله رد ایتمش ، زاپولایك خصمی بولنان فردینانْدك افکار وآمالنی ترویجه غیرت ایلمشدی . زاپولای، بو مقصده وصول ایچون پك چوق واسطه‌لر تدارك ایلمش، فقط هیچ بر موفقیت استحصالنه نائل اولامامشدی .

تشرین ثانینك طقوزنجی کونی زاپولای بر چوق پسقپوسلر ، بکلر ومبعوثلر برابر (استونی بلغراد ، شتولوا پسـنبورغ) شهرینه کلدی . بوراده پارلاق بر صورتده قرال انتخاب ایدلدی، ایرتسی کونده (برنجی ژان) نامیله رسم تتوجی اجرا اولندی (١) .

زاپولای مجارستان تخت قرالیسنه قعود ایدر ایتمز آوستریانك الك برنجی دشمنلرندن معدود اولان فرانسه قرالی برنجی فرانسوا ایله انکلتره قرالنه برر مکتوب کوندردی ، بو مکتوبلرله مجار قراللغنه انتخابنی صورت رسمیه‌ده اخبار ایتدی . عین زمانده قانونی سلطان

(١) آندره‌له‌فه‌ور ، عثمانلی اداره‌سنده مجارلر ، جلد ١ ، ص ٤٠

سلیمانك حمایه‌سنه‌التجا ایلدیکنی اکلاتمق ایچون درسعادته ایکی سفیر کوندردی . زاپولایك حمایت عثمانیه‌یه کیرمك خصوصنده‌کی تکلیفی کمال ممنونیتله قبول ایدلدی . مجارستانك آوستریا اتفاقندن آیرلمسی عثمانلیلرك منافع سیاسیه وعسکریه‌لرینه‌ده موافقدی . انك ایچون عثمانلیلر زاپولایك هر ایکی سفیرینه‌ده ممنونیتله مقابله ایتدیلر . زاپولایك سفیرلری المانیا وانکلتره حکومتلری طرفندن‌ده فوق‌العاده بر صورتده استقبال اولندیلر . خصوصیله لهستان قرالی سیژیسموند ایله فرانسه قرالی برنجی فرانسوا، بوانتخابدن طولایی علناً اظهار مسرت ایلدیلر . سیژیسموند ، آوستریالیلرك اوروپای شرقی‌یه طوغری ایلریلملرندن پك زیاده اندیشه ناك اولمقده ، بوکا قارشی یکانه مانع اولمق اوزره مجارلری نظردقته آلمقده ایدی ؛ آرتق‌شمدی بومانع‌ده‌حصوله کلمشدی. برنجی فرانسوایه کلنجه ، فرانسوا خصم یکانه‌سی بولنان شارل کندن انتقام المق ایچون آستان سلیمانی‌یه التجا ایتمش (١) ، زاپولایك مجار قراللغنه‌انتخابی ایسه شارل کنك برادری فردیناندن اخذ انتقام ایچون مکمل بر فرصت‌وجوده کتیرمشدی .

زاپولایك بو موفقیات سهله‌سی فردیناندی خیلی دوشوندیرمکه باشلادی. او زمان یکرمی یاشلرنده بولنان

---

(١) لاواله ، ترکیه، جلد، ٢ ص ٣٠٦

بو پرنس ، واقعا فوق العاده ذکی ایدی ایسه ده مجارلر کبی
جنکاور برقوم ایچنده ابراز فعالیت ایده جك برخلقتده
دکلدی .

فردیناند ، بتون آمالنك شو صورتله زیر وزبر
اولدیغنی کورنجه قوهٔ سلاحه مراجعت ایلمکه لزوم
کوردی . هرطرفدن جمع ایده بیلدیکی ۱۲۰۰۰ کشی ایله
طونه نهرینك صول ساحلنه کچه رك (پرسبورغ) شهرینه
کلدی . بوراده ، همشیره سی و ایکنجی لوئینك زوجه سی
ماری ایله ملاقات ایتدی . ماری ، اتیه ن باطوری ودها
سائر ذواتك معاونتیله برمجلس عقد ایتدیردی .

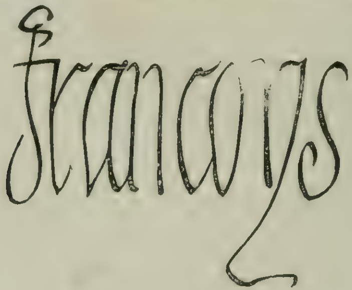

برنجی فرانسوانك امضاسی

فقط اکثریت زاپولای جهتنده اولدیغندن مجلسده
پك آز کشی بولنه بیلدی . پسقپوسلرله اکابر رجال ذاتاً
اولجه ماری طرفندن اطماع ایدلمش اولدقلرندن بومجلسده
تماماً حاضر بولندیلر ؛ مجارستانك منافع ملیه سی نقطهٔ
نظرندن هابسبورغ خاندانی کبی قوتلی برخاندانه تابع اولمق

لزومنی ، مجارستانک اصول اداره‌سنه وزادکانک امتیازاتنه طوقونلمیه‌جغنی بیان ایتدیلر . بونک اوزرینه زاپولایک قراللغنی فسخ ایدرک فردیناندی قرال نصب ایتدیلر (۲۷ شباط ، ۱۵۲۷)

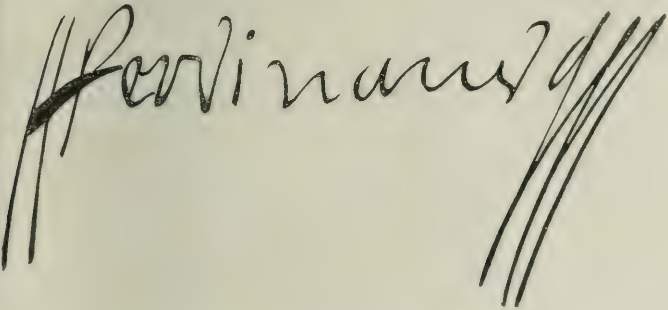

فردیناندک امضاسی

فردیناندک قرال نصبی زاپولایی صوک درجه متأثر ایتدی . زاپولای معیتنده‌کی اردو طاغیلمش و آوستریالیلره قارشی مقاومت ایده‌جک هر درلو قوتدن‌ده محروم بولنمش اولدیغندن دوچار اولدیغی مشکلات ایچنده نه‌یاپه‌جغنی شاشیردی .

فردیناند ایسه بو اثناده بتون خلقک جلب محبتنه غیرت ایدرک برقاتدها تزیید قوت ایتدی . برادری شارل کنک معاونتیله اولدقجه کلیتلی بر اردو جمع و مارق غراف قازیمیری ، انک خسته‌لکی اوزرینه قونت نیقلاس فون زالم قومانداسیله بوقوتی زاپولای اوزرینه سوق

ایتدی . (تارچال) موقعنده ایکی اردو بیننده وقوعه گلن محاربه‌ده زاپولای مغلوب اوله‌رق (زیبن بورغن ، ترانسیلوانیا) یه چکلدی . ترانسیلوانیا اراضیسی جسیم طاغلرله محدود اولدیغندن فردیناند اردوسی بورایه داخل اولامدی ایسه‌ده (بودین ، اوفن) شهرینی ضبط وزاپولایی مغلوبیت قطعیه‌یه دوچار ایلمکه موفق اولدی .

زاپولای کندی مملکتی داخلنده یالکز قالنجه ، وربوچی، دوکه‌ت وبانقی ایله برابر تدابیر سیاسیه دوشونمکه باشلادی . مارتینوچی نامنده غایت ذکی برراهبك افکار ووصایاسندن پك زیاده استفاده ایتدی . مارتینوچی ، هردرلو فداکارلغی کوزه آله‌رق غالیچیا وپودولیایی طولاشدی ؛ بورالرده حسیات جنکاورانه‌یه مالك بر چوق عسکرلر طوپلامغه موفق اولدی . اطراف وجواردن تدارك ایدیلن بوقوت ، فرانسوا بودون معیتنده اولدیغی حالده مجارستان ایچلرینه طوغری ایلریلدی . (زیپس)و(واغ) وادیسنی تعقیب ایده‌رك (پرسبورغ) اوکلرینه واصل اولدی. آوستریالیلر، زاپولای اردوسنك حرکتی خبر آلمش اولدقلرندن جمع ایده بیلدکلری ۳۵,۰۰۰ کشی ایله بونلره طوغری ایلرلدیلر. ایکی اردو (اکری،أرلاو) جوارنده کائن (کرسته‌چ ، خاچ‌اووه)

موقعنده چارپیشـدی . زاپولای اردوسی ، بورادهده مغلوب اولدی(١). فقط بومغلوبیت ، زاپولای ایچون یك الیم برفلاکتدی .

زاپولای بوبربرینی ولی ایدن فلاکتـلر ایچنده نه یاپاجغنی شاشیردی . مغلوبیت متسلسله قارشیسنده بتون قوای معنویه‌سنی غائب ایتدی . حتی قرالقدن فراغت وفردیناند ایله عقد رابطهٔ مخادنت ایچون مذاکره عقدینه بیله تشبث ایتدی . فقط اواثناده مارتینوچی بر امـل ذی حیات کبی زاپولایك اوکنه چیقدی ، مائی افقلر ایچنده مهابتلر صاچان عثمانلی طوپراغنی کوستردی . زاپولایی بتون مأیوسیتلرندن قورتاره‌رق حمایت پادشاهینك الك پارلاق برواسطهٔ نجات اولدیغنی اکلاتدی (٢) .

مهاج میدان محاربه‌سندن بری عثمانلیلرله آوستریالیلر ومجارلر بیننده مخاصماتی موجب هیـچ برسبب موجـود دکلدی ؛ فقط عثمانلی حدود بکلری کرك نقاط مهمه‌یی الده ایتمك وکرك بعض غنائم استحصال ایلمك ایچـون آره صره آقین اجراسندن خالی قالمیورلردی. اودرجه ده‌که اجرا اولنان آقینلرك تمادیسی سایه‌سنده خرواتستان کاملاً ادارهٔ عثمانیانه انتقال ایتمش ، (اودبین)، (مودروس) (پوژغه) قلعه‌لری برر برر ضبط اولنمشدی .

---

(١) آلبه‌رله‌فه‌ور ، مجارلر ، جلد ١ ص ٤٨

(٢) قوپلویزر. عثمانلیلرله آوستریالیلر بیننده محاربات. ص ٤

عثمانلیلر اواثناده اك مهم اولمق اوزره درت آقین اجرا ایتمشلردر (١) . برنجی آقین، ٩ مارت ١٥٢٨ده ١٠٠٠ سواری ایله بوسنه طرفندن اجرا ایدلمش ، عثمانلی آقینجیلری (غوطه‌شه) موقعنه‌قدر ایلریلمشلردی (٢) . ایکنجی آقین، ٥ تموز ١٥٢٨ ده ٦٠٠٠سواری ایله (لایباخ) حدودلرینه ، اوچنجی آقین ٢ تشرین اولده ٥٠٠٠ سواری ایله (اوطوشاج) طرفلرینه ، دردنجی آقین‌ده ٣ تشرین ثانیده (فولبا) حوالیسنه طوغری اجرا ایدلمشدی . بو آقینلر ، آوستریا وقرانیا اهالیسنی ضایعات کلیه‌یه دوچار ایلمش ، آوستریالیلر قرانیا وخرواتستان حدودلرنده دائمی برقوۀ محافظه بولندرمغه قرار ویرمشلردی. بونك اوزرینه فردیناند، قرانیایه ١٥٠٠ قدر اسپانیول کوندرمش، حدودك نقاط مختلفه‌سنی کمال دقتله تحکیم ایلمشدی. حتی اوصره‌ده عثمانلیلر طرفندن ضبط واشغال اولنان (اودبین) قلعه‌سی‌ده استرداد

(١) بوآقینلر حقنده تواریخ عثمانیه‌ده تفصیلات موجود دکلدر . مع مافیه قوملپوریزرك اثرنده (ص ٦:٨)تفصیلات مکمله واردر .

(٢) اوزمانلر بوسنه ایله خرواتستان حدودینی (اونا) نهری تشکیل ایدییوردی . (سیسه‌ك . سیسقه)دن آدریاتیق دکزینه قدر برچوق کوچوك قلعه‌لر واردی . فردیناند بو قلعه‌لری دها ١٥٢٦ سنه‌سنده تحکیم ایتمش. انلری وقت وقت آوستریا عسکرلریله اشغال ایتدیرمشدی .

اولنمق آرزو ایدلمش ایدی ایسه‌ده، ایجاب ایدن طوپلرك موجود بولنمامسندن طولایی بو فکردن صرف نظر اولنمشدی .

فردیناند، حدود تحکیماتنی اجرا ایتمکله برابر موقعنی‌ده تحکیمه چالیشیور ، حاکمیت مطلقه‌سنی ادامه ایچون الدن کلن غیرتی صرف ایدییوردی . فردیناندك بو وجه ایله مقام اقباله صعودی ، زاپولایك حس انتقامنی بر قات دها تزیید ایتدی . زاپولای ، عثمانی حمایه‌سنه کیرمکی کمال ممنونیتله قبول ایتمش اولدیغندن اول امرده پولونیا اصلیزادکانندن هیرونیموس لاسکی‌یی سفیر صورتیله (استانبول) ه کوندردی . لاسکی غایت ذکی وفعال بر ذات اولدیغندن یوللرك مزاحمنی کمال موفقیتله برطرف ایده‌رك استانبوله واصل اولدی . حضور پادشاهی‌یه چیقمق ایچون وسیله‌لر تحری ایلدیکی اثناده لوئی غریتی‌یه تصادف ایتدی ؛ غریتی ، ونديك حکومتنك درسعادت سفیر اسبقی آندره آ(غریتینك)اوغلی ایدی . لاسکی اول امرده غریتینك وساطتیله وزیر اعظم ابراهیم پاشا ، مصطفی و آیاس پاشالرله ملاقات ایتدی . ابراهیم پاشا ، بو ملاقاتلر اثناسنده کمال حماستله ادارهٔ کلام ایتدی . (بودین) لك فردیناند طرفندن استردادی عثمانلیلرك قلب سطوت پرورنده برحس انتقام تولید ایتمش بولند

يغندن بتون بياناتنى حرب واستيلا فكرلرى اوزرينه تأسيس ايتدى ، وديدى كه :

— حاكميت آلتـون ومجـوهرات ايله اوله ماز ؛ انجق قليج ايله اوله بيلير . قليج حقى اوله رق قازانيلان برمملكت قليج ايله محـافظه اولنـور . بو آنه قدر پك چوق قسمى خراب اولان مجارستانك بزم ايچون برمنبع ثروت تشكيل ايده ميه جكنه شبهه يوق . فقط حكمداريكز پادشاهمزه ، دخالت ايتديكى تقديرده ، خصمكز اولان فردينانديى پريشان ايدر وبتون مملكتلرينى آتلرمزك اياقلرى آلتنده چيكنه رز . حتى غريتينك مداخله سى اولماسه ايدى ، شمدى يه قدر حكمداريكزى ده ، فردينانديى ده پريشان ايدردك . بو بزم ايچون پك قولاى برايشـدر . بر قولدن بن ، برقولدن آياس پاشا مملكتكزه يورومش اولسه ق ، ايكى حكمدارك ده پريشان اوله جغنه امين اولكز . مع مافيه نه زمان لزوم كورولورسه ، بونى ينـه اجرا ايده جكز . (بودين) ى يكى براستانبول حالنه قويه جغز . ظن ايدرسه م ، چوق سوز سويلدم . بز عثمانليلر آز سويلر ، چـوق ايش كورورز . ضبط ايتديكمز يرلرى بردها الدن چيقارمايز . بونلرك بزدن استردادى ايچون قوللريمزى كسمك ايجاب ايدر (١) . لاسكى ، بو خطاب

(١) هامر ، تاريخ دولت عثمانيه ، جلد ١ ، ص ٤٩٢ :
٤٩٣

قهرمانانه قارشیسنده مبهوت قالدی . زاپولایك حمایت پادشاهی‌یه داخل اولمق آرزوسنده بولندیغنی بیان ایتدکدن صوکره مراسم معتاده ایله حضور پادشاهی‌یه قبول اولندی . لاسکی خاکپای جناب سلیمانی‌یه جبین سای احترام اولدقدن صوکره :

— حکمدارم سطوت وجلادتکزه التجا ایدییور . نجات وسلامتی ، حمایت شاهانه‌کزده آرایور ، دیدی .

بونك اوزینه حضرت پادشاه :

— حکمداریکك التجاسنی کمال ممنونیتله قبول ایدەرز . ذاتاً بتون ممالکی ، قیلیچ اتمکی اولەرق کندی ملکمزدن صاییلیر . فقط مادامکه سایهٔ سطوتمزه دخالت ایدییور ، بوندن بویله کندینه قراللق اعطا ایتدیکمز کبی خصمی اولان فردینانده قارشی‌ده ارائهٔ شوکت ایدەجکمزی وعد ایدەرز . دیدی .

لاسکی ، حضور سلیمانیدن چیقدیغی اثناده ابراهیم پاشا لاسکی‌یه خطاباً :

— بوندن بویله حکمداریکه ترانسیلوانیا بکی دکل ، مجارقرالی دیەجکز . متبوع مفخمم ، زاپولایك خصمنه قارشی بالذات حرکت بیورەجقلردر . دیدی .

لاسکی ، استانبولدن مفارقت ایتمزدن اول خلعت

فاخره ایله ۱۰۰۰ آقچه احسانه نائل اولدی . حتی عودت ایده جکی اثناده حضور پادشاهی‌یه قبول اولندیغی زمان حضرت پادشاه :

— حکمدارك حقنده‌کی محبت و مخالصتمزی اکلادك . انك ایشلرینی کندی ایشمز کبی بیلیرز . کندیسنه سویله . اوکزده‌کی سنه (پتروارداین) ایله (مهاج) اره‌سنده اردومزی انتظار ایتسین !

صورتنده ادارهٔ افکار ایتدی . بو مطالعه ، آوستریایه‌قارشی قطعی براعلان حرب دیمکدی .

لاسکی ، عثمانلیلرله مجارلر بیننده ایلات دفعه اولمق اوزره بر معاهده عقد ایتدکدن صوکره کمال مسرتله استانبولدن مفارقت ایتدی (۲۸ شباط ۱۵۲۸) .

(بودین) ك ضبطی اساساً شوکت عثمانیه‌یه طوقونمش وزاپولایك استرحامی ایسه بو تأثیری برقات دها تزیید ایتمش بولندیغندن آوستریا سفری ایچون تدارکات لازمه اجراسنه درحال مباشرت اولندی . حدود وسنجاق بکلرینه اوامر لازمه اعطا ایدیله‌رك تدارکات حربیه صورت خفیه‌ده اجرا ایدلمکه باشلادی .

زاپولای ، حمایت پادشاهی‌یه قبول ایدلمکله‌دها اکتفا ایتمدی . انکلتره ، فرانسه و آلمانیا ایله‌ده اتفاق ایتمك تشبثنده بولندی. فرانسه قرالی ذاتاً اوته‌دن بری زاپولایه

نقداً معاونتده بولنديغندن بو تكليفي كمال ممنونيتله قبول ايتدي . حتى مجارستانك استردادي ايچون هرآى ٢٠٠٠٠ طالەر آلتون اعطاسنى درعهده ايلدى (١).

فرديناند بوموفقيتلرك كافەسندن خبردار اولدى . زاپولايك عثمانليلرله اتفاقنى كندى ايچون بيوك برفلاكت عد ايلديكندن بوندن پك زياده متأثر اولدى . ودرحال سلطنت سنيه ايله عقد مصالحه تشبثنده بولنەرق حوبور - دانسكى و صالاطنوق ايله سڑيسموند وايكسەلبەرغەرى استانبوله كوندردى (٢) . بونلرەويريلان تعليماتده حضرت پاشاهدن يالكز مصالحه عقدى استرحام اولنيوب مجارستاندن ضبط ايديلان يرلركدە طلب اولنەجغى بيان ايدلمشدى .

فرديناندك اعزام ايتديكى هيئت آلتى هفتەدە استانبوله واصل اولدى . طرف حكومتدن مراسم معتاده واحترامات فوق العاده ايله قبول اولندى. فقط حوبور دانسكى حضور پادشاهى‌يه قبول ايدلديكى صرەدە درايت وفطانت ابراز ايدەرك استحصال صلح ومسالمته غيرت ايدەجكى يردە بياناتت درشتانەسيله پادشاهى كوجندردى.

(١) قوپلويزر، عثمانليلرله آوستريالیلر بيننده محاربات. ص٩
(٢) هامەر ، تاريخ دولت عثمانيه ، جلد ١ ، ص ٤٩٤
— ژول وان غاوەر ، ژوآنەن ، تركيه ، ص ١٣٢

فردیناندك ه‌یالباتی ایسه بسبتون حدت پادشاهی‌یی موجب اولدی . حوبورداسکی طقوز آی قدر استانبولده قالدی . مملکتنه عودت ایده‌جکی اثناده تکرار حضور پادشاهی‌یه قبول اولندیغی صره‌ده سلیمان قانونی :

— کیت ، حکمداریکه سویله . بز مجارستانی مظفریتمز ثمره‌سی اولمق اوزره فتح ایتدیکمزدن انی الی‌الابد محافظه ایده‌جکز . فقط او کندیسنه کووه‌نیورسه (بودین) ه کلسین ، بزمله اوزلاشسین . شاید بوکاده جسارت ایده‌مزسه . ویانه‌یه ایده‌جکمز یولجیلق اثناسنده کندیسنی بز کلوب قارشیلارز . اوده بزی استقبال ایچون تدارکاتده بولنسون . دیدی .

حضرت پادشاهك بو خطاب سطوت انتماسی ، آوستریالیلره قارشی قطعی براعلان حرب دیمکدی . (۱)

---

(۱) « اول اثناده نمچه قرالی فردیناندك دخی سلقایایچه قپودانی اولان ملعون ایلچیلك ایله کلوب اگرچه صلح رجا ایتمش ولکن زیاده غرور اظهار ایلمش حتی سعادتلو پادشاه جمله فتح ایتدیکی ممالکدن کچر ایسه نهایت مجار مملکتندن برر مقدار هدیه ارسالنه تعهد ایده‌رز دیمش . چون بوملعونك بومرتبه غروری معلوم پادشاهی اولدی . ازدیاد غضب وحدتلرینه باعث اولوب سفر همایون تدبیرینه مباشرت بیوردیلر . »
پچوی ، جلد ۱ ، ص ۱۳۱ _ آندره‌له‌فه‌ور ، عثمانلی اداره سنده مجارلر ، جلد ۱

۲ . اردوی همایونك حركات سوق الجيشيه‌سی

عثمانلیلرك تداركات حربیه‌سی — استانبولدن ویانه‌یه طوغری حركت — اردوی همایونك ادرنه‌یه مواصلتی — شدتلی یاغمورلر — بلغراده مواصلت — زاپولایك مهاجده پادشاهی استقبال ایتمسی — زاپولایك التفات پادشاهی‌یه نائلیتی — اردوی همایونك (بودین ؛ اوفن) محاصره‌سی — بودینك ایكنجی دفعه ضبطی — اردوی همایونك ویانه‌یه حركتی — عثمانلی آقینجیلرینك ویانه اوكنده ظهوری — ویانه اوكنده عثمانلی اردوسی

سلیمان قانونی ، ویانه سفری ایچون تداركات لازمه اجراسنی فوق العاده اعتنا ایدییوردی . مهاج میدان محاربه‌سنك ثمرهٔ غالبیتی اولمق اوزره ضبط اولنان مجارستان اراضیسنی الده بولندیرمق ، انجق ویانه‌نك ضبطی ایله میسر اوله‌جغنه قانع اولیور ، (ویانه) یی ضبط ایتمك ، فردینانددن انتقام المق ، بعده قیشی اوراده كچیردكدن صكره كله‌جك ایلك بهارده آلمانیایه طوغری سفر ایتمك آرزوسنده بولنیوردی . بوقرارك قوه‌دن

آوسترياده : قانونی سلطان سليمان

فعله کتیرلمسی ، عثمانلیلرك منابع عسکریه و سطوت جنکاورانه‌لرینه نظراً کوج برشی دکلدی . آوستریا حکومتی ، اساساً تشکیلات عسکریه‌سی غیر منتظم ، ادارهٔ ملکیه‌سی بوزوق بر حکومتدی ؛ المانیا طرفلرنده ایسه منازعات مذهبیه ، اقوام موجوده اره‌سنده اختلاف شدید حصوله کتیرمش ، قوهٔ عسکریه نامنه عثمانلی اردوسنه مقاومت ایده‌جك مهم بر قوت قالمامشدی . آوستریا والمانیا احوال سیاسیه‌سنك شو حال الیم ایچنده بولنمسی ، حدود عثمانینك بوهمیا سلسله‌لرینه قدر تمدیدی ایچون پارلاق بر فرصت تهیه ایدییور ، آوستریالیلرك (بودین ، بودا) ی ضبط وقرال زاپولایی فراره مجبور ایتملری بو آرزویی قابل الحصول بر حاله کتیرییوردی .

حضرت پادشاه شو اسباب وملاحظاته مبنی اجرای سفره قرار ویردکدن صوکره زاپولایك استرحاماتی ده قبول اولنمش ، سفر برلك امرلری بتون سنجاقلره ارسال اولنمشدی . ایلك بهار تقرب ایتدیکی صرده ده (بلغراد) ودها سائر حدود قلاعنده تدارکات سفریه کمال تهالککه اجرا اولنیور ، آقنجیلر اوفاق تفك آقینلر اجرا ایده‌رك سفره فوق العاده بر غیرتله حاضرلانیلیوردی .

حدودده بو فعالیت حربیه وقوعه کلدیکی اثناده داود پاشا اردوکاهنده ده تدارکات لازمه اجرا ایدیلیوردی .

عثمانلی ادارەسندە

ه (بودين)

بتون اردوکاهه چادرلر قورولمش، افراد و ضابطانك نواقصی اکمال ایدلمشدی . ابراهیم پاشا ، فوق العاده برصلاحیتی حائز اولمق اوزره سرعسکر نصب ایدلمش ، ترتیبات وتدارکات لازمه مکمل صورتده اکمال اولندقدن صوکره سلطان سلیمان قانونی آلای والا ایله استانبولدن داود پاشا اردوکاهنه کلمشدی (۲ رمضان ۹۳۵ ، ۱۰ مایس ۱۵۲۹) . یاغمورلرك شدتی ، یوللرك کچیله مییه جك درجه ده غیرمنتظم بولونمسی ، حرکات عسکریه یی غایت مشکل بر حاله کتیرمشدی . حضرت پادشاه داود پاشا اردوکاهنده ایکی کون قدر اقامت ایتمش ، بعده بردبدبهٔ جهانکیرانه ایله حرکت ایدرك برهفته صوکره (ادرنه) یه واصل اولمشدی (۲۰ مایس) . اردوی همایون بش کون قدر (ادرنه) ده استراحت ایتمش ، بایرام شنلکاری بر سرور جنکاورانه ایچنده اجرا ایدلمشدی. فقط یاغمورلرك شدتی قطعاتی صوك درجه ازعاج ایدییور ، افراد بیننده ارتباطسزلق ، انتظامسزلق حصولنه بادی اولیوردی.

اردوی همایونك (ادرنه) ده اقامتی اثناسنده اناطولی بکاربکی بهرام پاشا ، عساکر موجوده سیله اردوی همایونه التحاق ایتدی . اردوده نظام وانضباطك ادامه سنه ، یورویشلرك صورت منتظمه ده اجراسنه فوق العاده اعتنا اولندی . حزیرانك بشنجی کونی سلطان سلیمان اردوسی

١٥٠٬٠٠٠ پیاده وسواری ، ٣٠٠ طوپ قوتنده اولدیغی حالده (١) (فلبه)یه واصل اولدی. بو اثناده یاغمورلرك سیل بلاکبی نزولی یورویشی خیلی سکته‌دار ایتدی. خصوصیله مریچ نهرینك فیضانی حرکات عسکریه‌ده بر توقف حصوله کتیردی. کوپریلردن بری شدت جریاندن ییقیله‌رق اردوکاه کاملاً صولر ایچنده قالدی، افراددن برچوغی بو فیضان مدهش اثناسنده غرق اولدیغی کبی برقسمی‌ده صغوغك شدتندن وفات ایتدی. اردونك بوقدر موانع قارشیسنده جسیم بر قوتله حرکتی غایت مشکل اوله‌جغندن کرك امر انضباطی تأمین وکرك امر اعاشه‌یی تسهیل ایچون سرعسکر ابراهیم پاشا، معیتی عساکری ایله پیشدار مقامنده ایلری سوق اولندی (٢).

حزیرانك یکرمنجی کونی اردوی همایون بالقان کچیدلرندن کچه‌رك (صوفیه)یه واصل اولدی؛ اوتوزنجی کونی (نیش)دن کچه‌رك تموزك ایکنجی کونی (آلاجه

---

(١) عثمانلی اداره‌سنده مجارلر، جلد ١، ص ٥٣ ـ بعض مؤرخین اجنبیه عثمانلی اردوسنك موجودینی ٢٥٠٬٠٠٠ کشی کوسترمکده در، «قوپلویزر»، ص ١٧

(٢) «بعده ازالهٔ ضیق راه ایچون روم ایلی عسکریله سرعسکر عالی منزلت برمنزل ایلری‌یه موجه کورلمکین ...» پچوی، جلد ١، ص ١٣٢

حصار، قروش، ویچا) اوکنه عزیمت ایتدی. اون ایکی کون صوکره (صاوا) نهرینی کچوب (هاوالا) ایله (بلغراد) بیننده اردوکاه قورمغه موفق اولدی.

اردوی همایونك حرکات سوق الجیشیه‌سی اثناسنده برچوق موانع یوز کوسترمسی، انضباطی مخل بعض حالات وقوعه کلمسی‌ده ملحوظ بولنمش اولدیغندن ابراهیم پاشا ایله سائر معیت قوماندانلرینك غیرتیله انضباطه صوك درجه رعایت اولندی. دشمن اموالنه قطعیاً ال سورولمدیکی کبی جوارندن کچیلن تارلالرده اصلا ایراث خسار ایدلمدی. او درجه‌ده که، ابراهیم پاشا برسپاهی نفرینك، اردونك مرور ایتدیکی یول اوزرنده‌کی تارلالردن برنده بارکیرینی اوتلاتدیغنی کورمش، نفری درحال اعدام ایتدیرمشدی (١).

اردوی همایون (بلغراد) ده بر مدت استراحت ایده‌رك ایجاب ایدن تدارکاتك اکمالنه غیرت ایلدی. اعلان حرب اولمازدن اول بر چوق طوپ وسائره حاضرلانه‌رق اردوی همایونه الحاق ایتمك ایستنلدی. فقط یوللرك مشکلاتی، ابراهیم پاشانك بیوك طوپلره احتیاج مس ایتمیه‌جکی حقنده‌کی بیاناتی طوپلرك (بلغراد) ده

(١) قوپلویزر، عثمانلیلرله آوستریالیلر بیننده محاربات، ص ١٨

براقلمسنه لزوم کوستردی . سلیمان قانونی ، اردوی همایونه لزومی اولان ارزاق وجبخانه‌یی سفائنه تحمیل ایتدی؛ طونه نهرندن خطوط المهمات مقامنده استفاده ایده‌رك بونلرك اردوی همایون ارقه‌سندن حرکت ایتملرینی امر بیوردی . بعده (بلغراد) دن مجارستان اراضیسنه کچمك ایچون کوپری قورولمسنی‌دهامر ایتدی .

سفر برلك امری ویرلدیکی اثناده کوپری طاقملری (بلغراد) ده کاملاً احضار ایدلمش اولدیغندن (بلغراد) ایله (متروویچه) و (بوکوردله‌ن — شاباچ) بینده متعدد کوپریلر قورولدی . آغستوسك اوچنجی کونی مرور حرکاتی کاملاً ختام بولدی ؛ اردوی همایون آغستوسك بشنجی کونی (اوسك ، ئه‌سه‌ك) جوارینه واصل اولدی. صولرك تزایدی دراو نهری وجوارینی بطاقلق ایچنده براقمش اولدیغندن نهر (اوسك) شهرینك یوقاری طرفلرندن مرور ایدلدی. اردوی همایون کاملاً مرور ایتدکدن صوکره کوپریلر قالدیرلدی .

سلطان سلیمان اردوسی (باران یاوار، پرنوار) دن بالمرور ، سطوت وجلادت عثمانیه‌نك محل لمعانی اولان (مهاج) اووه‌سنه واصل اولدی (۹ آغستوس) . ایرتسی کون، عثمانلی چادرلرینی تزیین ایدن آللی، یشیللی بایراقلر مهاج اووه‌سنك سمای صافی آلتنده شانلی بر

صورتده تتوج ایدییور ، درت سنه اول احراز اولنان مظفریتك دردنجی دور سنویسی ایچون اظهار مباهات ایدیلیور ظن اولنیوردی .

زاپولای ، تشرین ثانی اثناسنده آلدیغی امر موجبنجه (پته‌ر وارداین) ایله (بلغراد) اردوسنده اردوی همایونه انتظار ایتمك ایسته‌مش ایدی ایسه‌ده ، نهرلرك فیضاننددن ایلری کیتمکه موفق اولامامش ، اردوی همایونه (مهاج) اوودسنده انتظار ایلمشدی . فقط اردوی همایونك تقربی خبرآلیر آلماز ، معیتنده ۶۰۰۰ سواری ایله لاسکی بولندیغی حالده حضرت پادشاهی استقبال ایچون ایلری طوغری حرکت وسلیمان قانونی‌یی حرمتله استقبال ایتدی . ایرتسی کون مراسم معتاده ایله حضور پادشاهی‌یه قبول اولندی. زاپولای مراسم دستبوسی‌یی ایفا ایلدکدن صوکره حضرت پادشاهك التفات فوق العاده‌سنه نائل اولدی (۱).

زاپولای ، سلیمان قانونینك کافهٔ اوامرینه منتظر بولندیغنی بیان ایلدکدن صوکره حضور پادشاهیدن مفارقت و معیتنده‌کی اردو ایله (پشته) طرفلرینه عزیمت ایلدی . بو اثناده ایدیکه ، ایزوورنیق بکی بالی بك (۲) ، مجارستان تاج

(۱) هامه‌ر ، تاریخ دولت عثمانیه ، جلد ۱ ، ص ۵۹۵

(۲) بو بالی بك مشهور بالی بك دکلدر — منشآت فریدون بك ، روزنامهٔ سلیمان .

قرالیسی (قرونانی) حامل اولوب زاپولای طرفگیرانی طرفندن اسیر ایدیلان پتهر پهرهنی‌یی کتیرمك اوزره ٥٠٠٠ سواری ایله حرکت ایتمشدی .

اردوی همایون (مهاج) ده ایجاب ایدن تدارکاتی اجرا ایتدکدن صوکره (بودین) ه طوغری حرکت ایتدی . ایلولك اوچنجی کونی (بودین ، بودا) اوکنه واصل اولدی . شهرك باغلر طرفی اردوکاه تأسیسنه دها موافق اولدیغندن عثمانلی اردوکاهی بو جهته تأسیس اولندی . شهرك محاصره‌سی الزم ایدی ایسه‌ده اول امرده اطراف وجوارینك کشفنه لزوم کورلدی . حضرت پادشاه ایله ابراهیم پاشا شهرك جوارینی کشف ایچون سورلرینه قدر تقرب ایتدیلر . (پلوقس بهرغ) و (که‌رهاردس بهرغ) جهتی ضعیف کوردکلرندن ، شهرك بو جهتدن طوپه طوتولوب تضییق ایدلمسنه قرار ویردیلر .

حضرت پادشاه اردوکاهه عودت ایدر ایتمز محاصره عملیاتنك سرعتله اجراسنی بیوردی . (بودین) جوارنده‌کی نقاط حاکمه قوای فائقه ایله اشغال اولنه‌رق (پلوقس بهرغ) جهتی شدتله طوپه طوتلدی . شهرك محافظینی غایت آز اولوب آلمان جنراللرندن قریستوف بهسه‌ردر ایله هانس طراو بینکه‌رك قوماندانسنده ایدی .

عثمانلیلر ، شهرك اك ضعیف نقطه‌لرینی طوپه طوتد -

قدن صكره بربرینی متعاقب بر چوق هجوملر اجرا ایتدیلر. محاصره نك بشنجی كونی شهرك آلت طرفنده كی قپویی فوق العاده بر غیرتله ضبطه موفق اولدیلر. فقط آلتنجی كونی اجرا اولنان هجومدن بر موفقیت حاصل اولامانجه، بره‌ش آچمغه تشبث ایتدیلر. مدافعین، عثمانلیلرك بو تعرضات متوالیه‌سی اوزرینه طوما ناداسدینك معیتنه التحاق ایدرك شهرك مدافعه‌یه صالح اولان برجلرینه چكلدیلر. شهرك اهالیسی اكثریت اوزره آلمان اولدیغندن دها عثمانلی اردوسی كلزدن اول فرار ایتمشلر، متباقیسی‌ده مدافعین میاننه التحاق ایلامشلردی. بونلر عثمانلیلرك مهاجمات شدیده‌سنه مقاومت ایده‌میه‌جكلرینی اكلاینجه به‌سه‌ره‌ر ایله ناداسدینك تشجیعات وتشویقاتی خلافنه اوله‌رق شهرك تسلیم اولمسنی مصرانه طلب ایلدیلر. ایچلرندن ایكی كشی شهر خارجنه چیقه‌رق وزیر اعظم ابراهیم پاشایه مراجعت و مدافعینك سربستجه شهردن چیقمسنه مساعده اولنمق شرطیله شهرك تسلیم اوله‌جغنی بیان ایتدیلر.

ابراهیم پاشا، حركات حربیه‌یی سوق واداره خصوصنده آزادی تامه‌یی حائز بولندیغندن خصمك بوتكلیفاتنی قبول ایتدی. ایرتسی كون عثمانلی سنجاقلری (بودین) سورلری اوزرینه تموج ایتمكه باشلادی.

ابراهیم پاشا، مذاکرات صاحبه موجبنجه، مدافعینك
سربستجه شهردن چیقمسنه مساعده ایتدی . فقط بونلردن
بر قسمی آوستریا طرفلرینه چکیلیرکن عثمانلی افرادندن
بعضلری اوزرینه تعرض ایدرك زبرقاچنی تلف ایتدیلر .
عثمانلیلر ، خلاف عهد اجرا اولنان بو حرکتدن صوك
درجه دلگیر اولهرق دشمندن ایستدکاری کبی اخذثار
ایلدیلر (۱) .

حضرت پادشاه (بو دین) ی ضبط ایتدکدنصکره
مکمل بر دیوان ترتیب اولندی. «طبلخانهٔ خسروانی
چالندی. شنلکلر ، شادمانلقلر اولندی . » (بو دین)
محافظلغنه ۳۰۰ یکیچری ایله ایاپصان بکی خسروبك تعیین
ایدلدی. بواثناده زاپولای ده مجار قراللغنك کندیسنه
اعادهسنی طلب ایتمش اولدیغندن حضرت پادشاه زاپولایی
مجار قرالی نصب ومشاور صفتیله معیتنه الحاق ایتدی .

ایلولك ارنجی کونی وزیر اعظم ابراهیم پاشا ،
طونه نهرینك صول ساحلنده اطرافی سورلرله محاط
اولان (پشته)نی اشغال ایتدی . اون دردنجی کونی

---

(۱) هامر ، بودیندن چیقان مدافعینك عثمانلیلر طرفندن
بغیر حق تلف ایدلدکلرینی یازیور ایسهده پچوی حقیقت حالی
شو وجه ایله بیان ایلیور : « ملاعین خاسرین قلعهدن چیقوب
نیچه طرفلرینه کیدرکن برملعون اهل اسلامدن برینه قیلیج
چکمکله... » پچوی، جلد ۱ .

اردوی همایون بر دبدبهٔ مظفرانه ایله (بودین)دن چیقه‌رق ویانه‌یه طوغری حرکت ایتمکه باشلادی .

سلطان سلیمان اردوسی (غران ، استرغون) جوارینه واصل اولدیغی اثناده ، سمندره بکی یحیی پاشا زاده محمد بك ، سمندره عساکری ایله پیشدار مقامنده ایلری سوق اولندی (١) . بعده اردوی همایون (تومران — رتاب ، یانق قلعه) طریقنی تعقیب ایده‌رك حرکت ایتدی . ویانه‌یه جوار اولان استحکامات برر برر ضبط اولندی . (ویزه غراد ، پالیتن‌بورغ) (٢) شهرینك تحکیماتنه دقت ایدلمه‌مش اولدیغندن بو شهر عثمانلیلر طرفندن سهولتله فتح ایدلدی . یحیی پاشا زاده محمد بك رتاب نهرندن مرور ایده‌جکی صرددەیول باکیچ معیتنده‌کی سواریلره تصادف ایتدی ؛ اجرا اولنان مبارزهٔ خونریزانه نتیجه‌سنده خصمك کوپریلری احراق ایتمسنه مانع اولدی . حتی دشمندن آلدیغی اسیرلردن برقسمنه دشمنه‌دائر ویره‌جکی معلوماتی اکلاته‌رق کافه‌سنی اوتاغ همایونه کوندردی . بو اثناده (آلتن بورغ) ده ضبط ایدلدی . شهری مدافعه‌ایدن

---

(١) پچوی ؛ جلد ١ ؛ ص ١٣٥ .

(٢) صولاقزاده‌ده (استرغراد)صورتنده کوسترلمکده‌در ؛ ص ٤٧٠٢

بوهمياليلر فوق العاده مقاومت ایتدیلر ایسه‌ده نتیجه‌ده تسلیم اولمقدن بشقه چاره بولامادیلر (١) .

ینه بو اثناده میخال زاده معیتنده ٣٠،٠٠٠ کشیدن مرکب بر آقینجی مفرزه‌سی، ایلولك اون سکزنجی کونی اوستریاحدودینی کچه‌رك طونه‌نك جنوبنده بولنان ممالکه استیلا ایتدی . بو مفرزه خارق العاده بر سرعتله حرکت ایدرك ایلولك یکرمی دردنجی کونی (ئه‌نچه رسدورف) و (ماوه‌رباخ) ، یکرمی بشنجی کونی (قلاین چه‌ل)، ٣٠ نجی کونی (آشته‌نن) موقعلرینه واصل اولدی .

بو صره‌ده اردوی همایون (ویانه)یه طوغری یورویشه دوام ایدییور ، (لایتا) نهرینی (بروق) اوکندن مرور ایلیوردی .

ایلولك یکرمی بشنجی کونی ایدی که ابراهیم پاشا فرقه‌سی ، متاعب آلود بریورویشدن صکره (ویانه) اوکنه واصل اولدی . برکون صوکره‌ده ١٢٠،٠٠٠ پیاده وسواری و ٢٠،٠٠٠ دوددن مرکب اولان سلطان سلیمان اردوسی شهرك سورلری اوکنده کورونمکه باشلادی . اوتاغ همایون (لائه‌ر بهرغ) ده تأسیس اولنه‌رق شهرك

(٢) قوپاویزر: عثمانلیلرله آوستریالیلر بیننده محاربات: ص ٢٠

محاصره‌سی ایچون ایجاب ایدن حاضرلقلرله اشتغال اولندی (۱) . برطرفدن طوپلر مواقع مختلفه‌یه سوق ایدیلیور ، دیگر طرفدن قوماندانلر اجرا ایدیله‌جك حركاته دائر اوامر لازمه اخذ ایدییورلردی :

---

(۱) قوپلویزر : عثمانلیلرله آوستریالیلر بیننده محاربات : ص ۱۳

٣ . آوستریالیلرك تدارکات حربیه‌سی

برنجی فردیناندك تدابیری — ویانه‌نك احوال جغرافیه‌سی — شهرك تحکیماتی — قونت فون نیقلاس زالمك مدافعه قوماندانی تعیینی — شهرك آلتی مدافعه منطقه‌سنه تقسیمی — مدافعینك قوتی — شهره قوای معاونه ورودی — طوپلرك سپرلره وضعی — دشمن دونماسنك عثمانلیلر طرفندن احراقی — پفالس قونتی فره‌دریقك شهره داخل اولاماسی — مدافعینك قوهٔ مجموعه‌سی — عثمانلی دونماسنك (ویانه) یه ورودی .

آوستریا قرالی فردیناند طرفندن سلیمان قانونی‌یه کوندریلن سفیرلرك عدم موفقیتله عودت ایلملری ، فردیناندك پك زیاده اندیشه‌سنی موجب اولمشدی . خصوصیله ، سفیرلرك عودتی اثناسنده حضرت پادشاهك ایراد ایلدیکی نطق تهدید کارانه‌دن عثمانلیلرك تمایلات جنکاورانه‌سنی اکلامش ، بوسفرك (ویانه) سورلرینه‌قدر امتداد ایده‌جکنه قناعت تامه حاصل ایلمشدی .

فی‌الحقیقه ، خداوندکار غازیدن بدأ ایده‌رك سلاطین عثمانیه‌نك اجرا ایتمش اولدقلری مهم میدان محاربه‌لری هم جوار حکومتلرك همان قسم اعظمنی تابعیت عثمانیه‌یه ادخال ایلمش ، سلطان سلیمان قانونینك عزم عالیهمتانه‌سی

ایسه حدود عثمانینك برقات دها توسع ایتمسنه بادی اولمشدی . عثمانلیلرك بوسطوت عسکریه‌دن بالاستفاده (ویانه) سورلرینه قدر یوروییه‌جکلری طبیعی ایدی(۱) .
فردیناند ، بوملاحظهٔ آرام فریب ایله مشغول اولدقجه بسبتون مأیوس اولمش، مملکتنی عثمانلی استیلاسندن تخلیص ایچون هرطرفه استرحاماتده بولنمشدی . کذا عثمانلیلرك سفربرلك حرکاتنده‌کی مهارتلرینده‌ده واقف اولدیغندن کندیسی تدارکات حربیه‌یه برسنه اول یعنی ۱۵۲۸ سنه‌سی بهارنده باشلامش ، موراویا ودها سائر مملکتلر رجالنی جلب ایده‌رك بونلردن ۳,۰۰۰ نفر پیاده، ۲۰۰ سواری قدر برقوهٔ معاونه آلمغه موفق اولمشدی . فردیناند ، بو قوتی جمع ایلدکدن صوکره (پراغ) شهرینه کلمش ،بورادن ۶,۰۰۰ پیاده و ۱,۰۰۰ سواری جمع ایتدکدن صوکره ۱۵۲۸ سنه‌سی کانون ثانیسنه قدر (غراچ) و(اینسبروق) شهرلرینی طولاشه‌رق عساکر معاونه جمعنه غیرت ایلمشدی .
فردیناند ، (اینسبروق) دن (شپایر) ه کلدیکی اثناده مجار طرفداری اولان حمیتلی پرنسلردن بعضلری فردینانك آمال حربجویانه‌سنی کسر ایتمك ایسته‌مشلر ، عثمانلیلرك حرب ایتمك نیتنده بولنمدقلرینی بیان ایده‌رك حقیقت حاله دائر معلومات قطعیه استحصالنه لزوم کوسترمشلردی .

حتی فردیناند ، مجار قراللغنی زاپولایه ترك ایتدیکی حالده حربك وقوعنه میدان ویرمه‌مك قابل اولدیغنی بیان ایلدکدن صکره ، فردیناندك رجا واسترحاماتنه قارشی پك چوق شرائط داخلنده ، جزئی قوای معاونه ویرمکله اکتفا ایلمشلردی . بونك اوزرینه فردیناند (شپایه‌ر) دن (لنچ) ه عودت ایتمش ، عین تکلیفاتی بوراده‌ده درمیان ایلمشدی .

حزیران اواسطنده طوغری عثمانلی اردوسی پیشدار ریسك (صاوا) نهری جوارینه واصل اولدیغی خبر آلندیغی زمان آوستریا اردوسنده حربه اشتراك ایده‌جك اولان پرنسلری (ره‌غنس بورغ) ه دعوت ایتمش ، علی العجله طوپلانان عساکر معاونه قوماندانلغنی پفالس (باویه‌را) قونتی فره‌دریقه احاله ایلمشدی . فره‌دریق غایت قورقاق ومتردد بر آدم اولدیغندن قوماندانلغی درعهده ایدوب ایتمه‌مك ایچون اولابرمدت تردد ایتمش ، حتی بوترددله‌ده قالمیه‌رق عثمانلیلرك حقیقةً ایلریلیوب ایلریلمدکلرینی اکلامق ایچون حدوده مأمورلر سوق ایلمشدی (١) .

فردیناند ، جنوبی آوستریادن ١٤٩٠٠٠ فلورین قدر براعانهٔ نقدیه استحصالنه موفق اولدقدن صکره برادری

---

(١) فوپلویزر : عثمانلیلرله آوستریالیلر بیننده محاربات : ص ١٥

قرال فردیناند

شارل كنه‌دن استمداد ايتمشدى . فقط مشار اليه ، پاپا ، فرانسه ونديك ايله متمادياً حرب ايتمكده بولنديغندن فرديناندك استرحاماتنى اسعاف ايده‌مه‌مش ، بونك وزرينه فرديناند بسبتون مأيوس اوله‌رق « عثمانليلره قارشى برازدو تداركى ضمننده كنديسنه معاونت ايتملرى ايچون عموم خرستيانلق عالمنه استرحامنامه‌لر نشر ايتمشدى » (١) . فرديناند بو صورتله‌ده تأمين مقصد ايتمكه موفق اولامينجه ، پاى سلطوت عثمانيانى مملكتندن انحراف ايتديرمك ايچون سلطنت سنيه ايله مصالحه عقدينه تشبث ايتمش ، حتى تموز نهايتلرينه طوغرى نيقلاس يورى شيچى اون سنه مدتله برمعاهده عقدى ودولت عثمانيه‌يه سنوى ١٠٠٠٠٠ دوقه آلتونى معاش(٢) اعطاسى و وزير اعظم ابراهيم پاشايه ٤٠٠٠٠ دوقه‌لق برهديه تقديمى ضمننده درسعادته كوندرمشدى . فقط يورى شيچ بوتكليفاتك هيچ برينى استماله موفق اولاماينجه قرا - نياده كائن (موت لينغ)دن فرديناندە برمكتوب كوندر مش ، عثمانليلرك بوكبى هدايايه التفات ايتمدكلرينى بيلدير مشدى . فرديناند بوكبى انديشه‌لر ، تداركلر ايچنده

---

(١) قوپاويزر : عثمانليلرله آوستريالولر بيننده محاربات : ص ١٦

(٢) فرديناند : مذكوره بلغ ايچون غرورينى بردرلو يكه‌ميه‌رك (ويركو) تعبيرينى قوللانمامشدى .

ویانه‌نك ا

قديمه سی

بولنورکن ، عثمانلی اردوسی کمال سطوتله طونه بویلرندن ایلریلیه‌رك (بودین) شهرینی ضبط ایتمش ، طریق مظفریتنه تصادف ایدن قلاع وبقاعی برر برر ضبط ایده‌رك (ویانه ، بچ) سورلری اوکنه طیانمشدی .

ویانه شهری ، وقتیله روماییلره پك چوق زمان اردوکاه خدمتی کورمش ، شرق طرفدن کله‌جك دشمنلره قارشی آلمانیانك مدافعه‌سی ایچون الك مهم سوق الجیش نقطه‌سی وجوده کتیرمشدی . شهری محیط اولان استحکاملر ، احوال زمان ایله کلی تبدلاته دوچار ایدلمش ، قسم اعظمی قرال اوطوقار زماننده قالمه سورلرله شهر ممکن مرتبه توسیع ایدلمشدی . برمدت صکره شهرك اطراف وجوانبنده برچوق واروشلر پیدا اولمش ، بونلرك مدافعه‌سی ایچون سورلرك توسیعنه لزوم کورولمشدی .

شهرك ، (ویانه نهری) نك صاغ ساحلنده‌کی (شتوبن قپوسی) اوکنده‌کی قسمی سپرلر وخندقلرله محاط ایدی . بوقسم ، دها ایلریده (نیقلاس قپوسی) ایله‌ده مدافعه اولنمقده ایدی . (که‌رتنه‌ر قپوسی) ایله (ویانه نهری) بیننده کی قسمی‌ده (لازلوقله‌سی) جوارنده برسپرله مدافعه اولنمقده ایدی . (سنت تیبالد) جوارنده و (بورغ قپوسی) اوکنده‌کی خانه‌لر ایله (سنت اولریخ) یقیننده‌کی أولر ومتعدد قله‌لرله محافظه ایدلمکده ایدی ، (شوطن

قپوسی) جوارنده وسور داخلنده برقاچ کلیسا موجود ایدی. (١) شهرك تحکیماتی حد ذاتنده فوق العاده ایدی ؛ فقط عثمانلیلرك ١٥٢٥ سنهٔ میلادیه‌سندن اعتباراً مجارستاندن برچوق شهرلری ضبط و آوستریا ایچلرینه طوغری تدریجی برصورتده ترقی ایتمکه باشلاملری آوستریالیلری خیلی اندیشه‌یه دوچار ایتمش ، (ویانه)نك صورت مکمله‌ده تحکیمنه لزوم کوسترمشدی . خصوصیله اسلحهٔ ناریه استعمالی آوروپا اردولرنده تعمم ایتمکه باشلدیغی آندن اعتباراً استحکامات موجوده کفایت ایتمدیکندن بونلرك قسماً تعمیر ، قسماً ده بستبتون انشاسنه لزوم حاصل اولمشدی . فقط آوستریا خزینه‌لری قوای نقدیه‌دن محروم بولندیغندن شهرك صورت مناسبه‌ده تحکیمی ینه ایستنلدیکی کبی قابل اوله‌مامشدی . بناءً علیه شهری ایلریدن مدافعه ایچون واروشلره اهمیت ویرلمش، بونلرك قولای قولای عثمانلی الینه کچمه‌مسی ایچون لازم کلن تحکیماتك اجراسنه تشبث اولنمشدی. فقط ١٥٢٩ سنه‌سی

---

(١) الیوم ویانه موزه‌سنده بولنان ویانه پلانی ١٤٣٨ : ١٤٥٥ سنه‌سندن قالمه‌در . بو پلانده برصحت هندسیه موجود اولمیوب یالکز کلیسالرله مبانیٔ جسیمه کوسترلمش وشهرك واروشلریله محیطی ارائه اولنمشدر . فقط محاصره‌دن اولکی حالنی کوسترر هیچ بر پلان موجود دکلدر . قوپلویزر، عثمانلیلرله آوستریالیلر بیننده محاربات ، ٢٢٢٥

ایلك بهارینه طوغری عثمانلی اردوسنك طونه بویلرینه طوغری ایلریلدیکی خبر آلنیر الماز شهرك کاملاً تحکیمی عدیم الامکان کورلمش، واروشلردن صرف نظراونه‌رق داخل شهری مدافعه ایتمکله اکتفا ایدلمشدی . تکمیل واروشلر میانندەده (سن نیقلاس) واروشی ترجیح ایدیله‌رك تحکیمات یالکز بوواروشده اجرا ایدلمش، اوزاقده بولنان واروشلر مدافعینك تأثیرینه مانع اولمدیغندن بونلر ایچون هیچ برترتیبات اتخاذ ایدلمه‌مشدی. فقط (شتوین قپوسی) ایله (که رنتنه رقپوسی) بیننده کی واروشلر مدافعینك آتشنه مانع اوله‌جق بروضعیتده بولندقلرندن بونلرك انداخت میدانندن قالدیرلمسنه قرار ویرلمش، حتی بو عملیاتك اجراسی واهالینك شهری کاملاً تخلیه ایتملری ایچون یوقدن یره وقت ضایع ایدلمشدی.

شهرك بتون تعرضاته مقاومت ایده‌جك اولان قسمی، اطرافنی محیط اولان سورلرایدی . بوسورلر، ٦:٥ متره ارتفاعنده و٣ متره عرضنده اولوب مختلف دورلردن قالمه ایدی. بونلرك برقسمی اساساً خراب ، برقسمی‌ده قله‌لرله تجهیز ایدلمش ، ضعیف اولان نقطه‌لری یکیدن انشا اولنمشدی . سورك جدار داخلیسنده ، مدافعینك آتش ایتملرینه مخصوص اولمق اوزره اخشابدن برپیاده قدمه‌سی موجود ایدی . بوقدمه ، مدافعینك آتش ایتملرینی اشکال

ایده‌جك بر وضعیتده اولمقله برابر اوزرینه انجق طار بر مردیونله چیقیله بیلیوردی . سورك اوزرنده (پیه‌رقله‌سی) او كنده بر طابیه ایله (شتوبن قپوسی) جوارنده‌كی (پره‌دیكه‌ر كلیساسی) نك اوكی بر سپرله تحكیم ایدلمش، (آوغوستین مناستری) نك اوكنه بر طابیه انشا اولنمشدی. خندق خارجیه طوغری اینن متعدد خروج قپولری موجود اولوب بو قپولر بالاخره سد ایدلمشدی . تكمیل سور (پیه‌ر قله‌سی) ندن (زالتس قله‌سی) نه قدر صو ایله مملو بر خندقله (٢) محاط ایدی . سور داخلی خارجنده بشقه بر استحكام انشا ایدلمدیكی كبی راه مستورده موجود دكلدی .

شهرك طونه طرفندن مدافعه‌سی و نهرك صول ساحلیله اولان اتصالاتك محافظه‌سی ایچون هیرونیموس ایله سیمون زالنا زویه كوچوك بر فیلو تشكیل ایتملری امر اولنمشدی . تكمیل فیلو مرتباتی ساحل اهالیسندن تشكیل ایدلمشدی. چونكه آلمانلر ، سفائن جدیده استعمالنی دها اوكرنه‌مشلردی .

---

(٢) قوپلویزر ؛ بو خندقلرك صو ایله مملو اولدیغنی بیان ایدییور ایسه‌ده ، پچوی شو وجه‌ایله بیان معلومات ایلیور : « قلعهٔ مذبوره ایسه كمال متانتله متین ، خصوصا برجانبی نهر طونه كبی بر آب دریا مثال ایله محصور قره جانبندن بروج مشیده‌سی و خندق عمیق خود آب ایله مملو كویا بر نهر سایل ایدی . »

تکمیل سورك مدافعه‌سی ایچون استعماله صالح اولمق اوزره شهر داخلنده ۷۲ طوپ (۳) موجود ایدی. بوطوپلر مختلف چاپده، مختلف سیستمده بر طاقم اسلحهٔ ناریه‌دن عبارت ایدی. عساکر محافظه قوماندانلغنه نیقلاس زالم تعیین اولنمشدی.

مومی الیه مهاج میدان محاربه سندن اول‌ده باش قوماندانلغه انتخاب اولنمش ایدی ایسه‌ده سن‌شیخوخته واصل اولدیغنی بیان ایده‌رك استعفا ایلمشدی. فقط بو دفعه مملکتنی دوچار تهدید ایدن ممالکی کورمش، قوماندانلغی بلا معذرت قبول ایلمشدی (۱).

نیقلاس زالمك قوماندان تعیینی، ممنونیت عامه‌یی موجب اولمق ایچون بر امرنامهٔ قرالی نشر اولنمشدی. بوامرنامه‌ده نیقلاس زالمك شایان اعتماد بر ذات اولمسی حسبیله قوماندانلغـه لایق کورولدیکی بیان ایدلمش، آوستریانك محافظهٔ شان وشرفی مومی الیهك دوش غیرت وجسارتنه تحمیل اولنمشدی.

فی‌الحقیقه نیقلاس زالم غایت شجیع برذات ایدی. قرالك امرنامه‌سی نشراولنور اولنماز عثمانلیلرك حرکات

---

(۳) هامه‌ر، قلعه درونندەکی طوپلرك ۷۲ مقدارنده ومؤرخین سائره ایسه ۳۰۰ راده‌سنه بالغ اولدیغنی بیان ایدییورلر.

(۳) پول فون‌ره‌م، ویانه محاصره ومدافعه‌سی، ص ۷

حربیه‌سنه‌دائر استحصال معلوماته تشبث ایتمش ، بوبابده آلدیغی معلوماته کوره ایجاب ایدن ترتیباتك اتخاذینه مباشرت‌ایلمشدی . شهرك قوای‌مدافعه‌سنی تزییدایتمك، استحصال موفقیت ایچون شرائط اساسیه‌دن معدود ایدی . نیقلاس اول امرده بونقطه‌نك تأمیننه غیرت ایتمش ، هانس قاچیانه‌ر ، لینار فون‌وه‌لز ، نیقلاس فون طورن وپول باکیچ معیتنده‌کی قطعاتی (ویانه) یه‌جلب ایلمشدی. مدافعه ترتیباتی غایت‌چوق وقوای مدافعه‌ده تعلیم وتربیه کورمه‌مش افراددن متشکل بولندیغندن داخل شهرده تأمین حرکات واداره‌ٔ عساکر ایچون کندیسنه فلد مارشال ویاهلم فون روغن دورف معاون تعیین اولنمشدی .

عثمانیلرك تقربی آغزدن آغزه انتقال ایده‌رك اطرافده عمیق براندیشه حصوله کتیرمشدی . حتی آوستریای سفلانك طوغریدن طوغری‌یه تهدید آلتنده بولنان اهالیسنك نظر دقتنی جلب ایچون آغستوسك یکرمی‌طقوزنجی کونی بربیانامه‌نشر اولنمش،بوبیانامه‌ده: « عثمانی تهلکه‌سی ملحوظ اولمق‌حسبیله بالجمله محصولات واموال منقوله‌نك‌الك یاقینده‌کی شهرویا شاتولره کتیرلمسی، آتش، دومان ویاطوپ صداسی کورولور ویا ایشیدیلیر ایشیدلمز چاکلر چالنوب بتون اهالینك سلاحبدست

اولەرق ویریلەجك امرلره انتظاراً كافهٔ اوامری اجرایه حاضر بولنمسی » تنبیه ایدلمشدی .

(ویانه) ده امر مدافعه‌یی درعهده ایدن ضابطانك مسئولیتی غایت عظیم اولدیغندن بونلر ایجابنده تدابیر فوق‌العاده اتخاذینه‌ده حاضرلانمشلردی . عموم هیئت مدافعه ، قرال فردینانده برمأمور كوندره‌رك احوال فوق‌العاده ظهورنده‌ویانه‌دن اهالینك چیقارلمسی،طوپلرك قالدیرلمسی ، ارزاقك تخریب وشهرك هرطرفدن احراق اولنمسی ایچون مساعده طلب ایلمشلردی . خصمك بوصورتله حركت اتمسنه سبب ، عثمانلیلرك اوقیشی (ویانه) ده كچیروب كله‌جك ایلك بهارده آلمانیایه كیتمارینه‌مانع اولمق وشهر عثمانلیلر الینه دوشدیكی‌تقدیرده حیاتلری تهلكه‌ده قاله‌جق اولان اهالی‌یی قورتارمق ایدی(۱). بومقصدك استحصالی‌ایچون قرال‌فردینانده‌ك بولندیغی (لنچ) شهرینه ایكی كشی كوندرلمش ، قرالدن تحریری برامرطلب اولنمشدی . مدافعه‌هیئتی بوصورتله تدابیر لازمه اتخاذ ایلدكدن صوكره شهرك سورلریله

---

(۱) نیقلاس‌فون‌زالم ۱٤٥۹ سنه‌سنده تولدایتمش‌و ۱٤۸۲ سنه‌سندن اعتباراً آوستریا حربلرنده بولنمشدر .

(۲) قوپلوویزر ، عثمانلیلرله آوستریالیلر بیننده محاربات

منطقه ١ قونت فیلیب .
منطقه ٢ تیرول: قرانیا عسا کریله ئەق فون رایشاخ
منطقه ٣ ایستریاعسا کریله آبەل فون هولنەك .
منطقه ٤ لە ئونارو ئون وەلز.
منطقه ٥ آوستریا واسپانیا عسا کریله وایپ رخت فون
ئەبەرسدورف .
منطقه ٦ بوهمیا عسا کریله أرنست فون براندن شتاین

ویانه و جواری و مدافعه‌سنك ترتیباتی نقشه‌سی

قلەلرینی والكزیادەدە استحكامات اوزرندە بولنان برەشلری تعمیرە غیرت ایلمشلردی . حتی صوك هفتەلرە طوغری بونلرك یكیدن انشاسی بیلە دوشونلمش ، تختە وسائرە تداركی ایچون جواردەكی اورمان صاحبلرینە اوامر اعطا اولنمشدی .

شهرك مدافعەسی ایچون اتخاذ اولنان ترتیبات اثناسندە ارزاق تداركی فوق العادە براحتیاج حس ایتدیرمشدی؛ فقط بونك ایچون پارەتداركی امكان خارجندە ایدی. آوستریامالیە سنك ایناناملیەجك برضرورت ایچندەبولنمسی الكلزوملی شیلرك اهمال ایدلمسنە احتیاج كوسترمش ، حتی بویوزدن پك چوق شیلر اهمال اولنمشدی. فقط بواحتیاج ، حكومتك بقای حیاتنە اجرای تأثیر ایدەجك برمرتبەیی بولنجە ، حیثیت حكومتی اخلال ایدەجك تدابیرە توسل اولنمش ، پارەجە موجود نقصانی تلافی ایچون ، بالاخرە تضمین ایدلمك اوزرە ، اهالینك سیم وزری ایلە مجوهراتنی طوپلامغە قرار ویرلمشدی . حتی قرال طرفندن بو مألدە بلدیە رئیسنە صورت خفیەدە تكلیفنامەلر تبلیغ اولنمش ، فقط مومی الیە اهالینك چولغنی چوجغنی طوپلایوب شهردن چیقمش اولدیغنی ، بوندن بشقە هركسك یوكدە خفیف بهادە آغیر اشیالرینی كتورمش اولدقلرینی بیان ایلمشدی . فی الحقیقە ویانە اهالیسی ایلولك اون یدیسنە

طوغری اودرجه جسیم قافله‌لرله فرار ایلمشـدی‌که ، شهرده سلاح مدافعه‌یه صاریله بیله‌جك ٣٥٠٠ کشیدن انجق ٤٠٠ کشی قالمشدی . خصوصیله شهرك احـوال فوق‌العاده ظهورنده تسـلیم اوله‌جغی حقنده‌کی شایعه اهالینك سـمع تجسسندن دور قالمامش ، قسم اعظمی جانلرینی قورتارمق ایچون فرار ایتمشلردی .

ایلولك اون طقـوزنجی کونی عثمانلی آقینجیلری ویانه افقلرنده نمایان اولدیغی زمان ، عساکر محافظه‌باش قوماندانی نیقلاس زالم ، بلدیه رئیس وسائره‌ایله برلکده ویانه‌نك احوال ووضعیتنه ، قـوای مدافعه‌نك مقـدار وتجهیزاتنه‌دائرقرال فردیناند‌ه برمکتوب کوندرمشلردی . بومکتوبده ، قطعات عسکریه ایله برابر شهر خارجنده براردوکاه تأسیس ایدوب عثمانلیـلری بکلمك واوراده برمیدان محاربه‌سی ویرمکمی مناسب اوله‌جغی، یوقسـه شهره طوغری چکیلوب عثمانلیلرك محـاصره حرکاتنه مقـابله ایتمکمی دهـا موافق اوله‌جغنی قرارلاشدیرمق اوزره برمجلس حرب عقد اولندیغی و؛ مجلسـده ویانه سورلرینك غایت واسع وغیر منتظم بر صـورتده تحکیم اولنمش بولنمسندن وعساکری اعاشـه ایچـون شهرده درجهٔ کفایه‌ده ارزاق بولنمامسندن طولایی شهره چکلمك خصـوصنده تردد ایدلدیکی ، مع مافیه قـوای امدادیه

كلنجه‌یه قدر شهری اشغال ایلمكه قرار ویرلمش اولدیغی بیان ایدلمشدی . بوندن بشقه ، مجلس حربك ختامنه طوغری پول باكیچك (ویانه) یه ورودی ، عثمانلیلرك قوای جسیمه ومنتظمه ایله (آلتن بورغ، آلتون بارداق) جوارینه مواصلتی ، عثمانلی اردوسنك مهاجمه‌كی قدر قوتی حائز بولنمدیغی ، ویانه‌یه انجق بش آلتی كونده كله‌بیله‌جكاری ، حتی قوای معاونه‌دن اول (ویانه) اوكنه مواصلتلری ممكن اولدیغی خبر ویرلمش وشهری تخلیص ایچون فردیناندك ممكن اولدیغی قدر سرعتله قوای امدادیه كوندرمسی رجا ایدلمشدی .

دشمن بوتداركات استعجالكارانه‌ده بولندیغی اثناده عثمانلی اردوسی ویانه سورلرینك اوكنه طیانمش ، دشمن ایسه عثمانلیلرله صحرا حربی ایتمكدن بالضروره صرف نظر ایده‌رك شهرك مدافعه‌سیله اكتفا ایلمكه قرار ویرمشدی . بناء علیه شهر خارجنده بولنان قطعاتك كافه‌سی سورلر كریسنه كتیرلمش ، واروشلردن یالكز (شتوبن قپوسی) اوكنده‌كی (سنت نیقلاس مناستری) اشغال اولنه‌رق سائر واروشلر شهر ایلریسنده عثمانلیلره حمایه واستناد وظیفه‌سی كورمه‌مك ایچون كاملاً احراق ایدلمشدی (١).

---

(١) « مشاوره ایتدیلركه قلعه‌دن طشره اولان واروشی یاقه‌لركه ترك آنده صغنوب قلعه‌یه یاقلاشمه‌یه ویرمیه‌لر . »
پچوی ، جلد ٢١ ص ١٤٤

فقط اواثناده ويانه داخلى بر مقراغتشاش حالنى آله‌رق يغما كرلك هرطرفه سرايت ايتمش ، عسكر سلاح مدافعه‌يه صاريله‌جق ايكن وطنداشلرينك خانه‌سنى صويمغه باشلامشلردى (١) .

ايلولك اون طقوزنجى كونى عثمانلى آقينجيلرى ويانه جوارنده سرعتله طولاشمغه باشلامشلردى. اوزاقدن اوزاغه آفاقى قاپلايان سياه دومانلر عثمانليلرك ورودينى اخبار ايتمش ، اوته‌يه برى‌يه پريشان برحالده قوشان اهالى عثمانلى اردولرينك تقربنى دهشتله خبرويرمكه باشلامشدى (٢) . حتى شهر جوارنده‌كى واروشلر آوستريا عساكرى طرفندن احراق اولنديغى اثناده آقينجيلر شهره خيلى مسافه تقرب ايتمشلردى .

مدافعه ترتيباتى كمال فعاليتله اتخاذ اولندیغى اثناده بش عثمانلى نفرى نمونهٔ فداكارى عد اولنه‌جق برخارقهٔ حميت ابراز ايتمشلردى . بونفرلر ، پول باكيچ طرفندن اجرا اولنان خروج اثناسنده يقالانمشلر ، برچوق

(١) اوليخ ، ويانه‌نك ايلك محاصره‌سى تاريخى ، ص ٥٣ - فقط دشمن ، تخريب ايتديكى خانه‌لرك انقاضنى قالديرمغه موفق اولامديغندن عثمانليلر بونلرله تستر ايده‌رك بلا تلفات سورلره ياقلاشمشلر ، محاصره عملياتنى بورادن اداره ايلمشلردر .

(٢) عثمانليلر تقرب ايتديكى زمان ، اهاليى خبردار ايتمك اوزره طاغ باشلرنده آتش ياقمق آوستريادە عادت حكمنه كيرمشدى .

عسکر طرفندن اللری باغلانەرق شهره کتیرلمشلردی . بشی‌ده مدافعه هیئتی‌مواجهه‌سنه کتیریله‌رك عثمانلی اردوسی حقنده استجواب ایدلمش ، هیچ بری‌ده اردوسنك احوالنه دائر دشمنه معلومات اعطاایتمه‌مشدی . آوستر- یالیلر ، بوسکوت بسالتکارانه‌یه قارشی حدت وشدتلرینی یکه‌میه‌رك اوبش قهرمانه اللرندن‌کلن مجازاتی اجرا ایتمشلر ، فقط اردونك سلامتنی هردرلو سعادته ترجیح ایدن بوقهرمانلر ینه فکرلرنده اصرار ایتمشلردی . آوستریالیلر بولازمهٔ فداکاری قارشوسنده ذره قدر حس تقدیر اظهار ایتمیه‌رك بوشانلی قهرمانلری ایپلرله باغلامشلر ، کافه‌سنی‌ده طونه نهرنده غرق ایلمشلر ایدی (۲) .

ایلولك یکرمی برنجی کونی ورودینه انتظار اولنان قوای امدادیه‌دن اون ایکی بلوك کلمشدی . بونلردن ایکیسی روزکارك مخالفتندن طولایی (هولن بورغ)ده قریه چیقمش ، بعده عثمانلیلرك دائرهٔ نظری داخلندن مرور ایدرك آیك یکرمی بشنجی کونی (ویانه) یه داخل اولمشدی . (پاساو) حربه مهیا بولنان قطعات عسکریه کمیلره ارکاب اولنوب (ویانه) یه طوغری

(۲) « بومحاصره اثناسنده عثمانلی اسراسنه پك ظالمانه معامله‌لرده بولنلمشدر . » قوپلویزه‌ر ، عثمانلیلرله آوستریالیلر بیننده محاربات . ص ۳۱

کوندرلدیکی اثناده پفالس قونتی فرەدریق (لنچ) دە قرال فردیناندك یاننده ایکی کون اقامت ایتمش ، بعده (غرابن) دە کمی‌یه راکب اولدیغی زمان سلطان سلیمان اردوسنك (ویانه) اوکلرینه کلدیکنی وشهرك کافهٔ اتصالاتنك منقطع اولدیغنی خبر آلمشدی. کذا بو صرەدە ظهور ایدن سیسلر دها برقاچ کون حرکت ایتمسنه مانع اولدیغندن فرەدریق (قرەمس) دە قرەیه چیقمش ، دها صکره (ویانه) یه کیرمکدن بسبتون صرفنظر ایلمشدی . فقط فرەدریقك ترددلر ایچنده بولندیغی صرەدە پفالس قونتی فلیب ۱۰۰ سواری ایله شهره داخل اولمش ، حتی فوق‌العاده برجسارتله شهره داخل اولمسی خلقك نظر تقدیرینی جلب ایلدیکندن عساکر محافظه میاننده بولنان آوستریا قطعاتنه قوماندان تعیین اولنمشدی .

مدافعین ، عثمانلیلر تقرب ایتدکدن صوکرەدە عملیات تحکیمیه اجراسندن خالی قالمامشدی . هرنه قدر طونه نهرینك صول ساحلندن کلن فراریلر ، عثمانلی دونماسنك (مارش فەلد)ە قدر ایلریلیەرك بوراده موجود قصبەلری احراق ایلدکلرینی خبرویرمشلر ایدی ایسەدە ، بومقاومت سوز حوادثلر مدافعینك جسارتنه اصلا خلل کتیرمەمشدی . برطرفدن طونه سواحلنه

اخشاب سپرلر انشـا ایدیلیور دیکر طرفدن شهرك دیوارلری تدریجـاً اوروله‌رك عملیـات تحکیمیه اجرا اولنیوردی . بواثناده یالکز (زالتس قپوسی) آچیق براقلمشدی ، بوقپودن ایجابنده خروج حرکتی اجرا ایدیله‌جکدی .

شهرك تحکیمـاتی صـورت منتظمـه‌ده اجرا ایدلمـکله برابر انضباط داخلیسنه‌ده همت اولنمشدی .

اولا ، حریق ظهورینه میدان ویرمه‌مك ایچـون اخشـاب چاتیـلر ، کاملاً هدم ایدلمشـدی . بوندن بشقه طونه بوینده تشکیل اولنان دونما مرتباتی ورود ایتمه‌مش اولدقلرندن مجموعی ۲۸ ه بالغ اولان سـفائن کاملاً احراق اولنمش ، بوصورتله سفائن مذکوره‌نك عثمانلیلر الینه دوشمسنه میدان‌ویرلمه‌مشدی .

ایلولك یکرمی اوچنجی کونی صـباحی فورتنه ایله کچن برکیجه‌یی متعاقب جنرال هارده‌ك ۵۰۰ سواری‌ایله (شتوبن) و (نیقلاس) قپولرندن برخروج حرکتی اجرا ایتمشدی . فقط بونلر (سنت مارقس) طرفلرنده برعثمانلی پوصوسنه یقالانوب هرطرفدن قوای کلیه ایله تعرضه دوچار اولوراولماز اوچ کشی تلفات ویدی‌کشی اسیر ویره‌رك رجعت ایتمشـلردی . قریستیان زه‌دلیـج‌ده بواسرا میاننـده ایدی . زه‌دلیچ ، تام فرار ایده‌جکی

اثناده بارکیری یوارلانمش ، النده‌کی بایراغی ارقداشلرینه تسلیم ایده‌رك فوق‌العاده برجسارت ابراز ایلمشدی.

عثمانلیلر تقرب ایتدکجه، مدافعین‌ده مدافعه منطقه‌سنی برقات دها تحدیده غیرت ایلمشلردی. هاردءك معیتنده‌کی قطعاتك رجعتنی متعاقب (شتوبن قپوسی) اوکنـده‌کی واروش عساکر محافظه‌دن کاملاً تخلیه ایدلمش، دهاصوکره عثمانلیلر الینه کچه‌رك مناسترله برلکده احراق اولنمشدی. ایلوللك یکرمی دردنجی کونی ، تانف اولان اوچ نفرك سرمقطوعی بر رمزراق اوجنه طاقیلمش اولدیغی حالده درت اسیرایله برابر سلیمان قانونینك حضورینه کتیرلمشدی. حضرت پادشاه بونلری بر بر استجواب ایلدیکی زمان کافه‌سی ، عسـاکر محافظه‌نك شهری صوك نفسـلرینه قدر مدافعه ایتمکه عزم‌ایتمش بولندقلرینی خبر ویرمشلر، عموم عساکر محافظه‌نك ۲۰,۰۰۰ پیاده و ۲۰۰۰ سواری اولدیغنی، قرالك ایسه (ویانه) دن یکرمی بش میل مسافه‌ده کائن (لنـچ) شهرنده بولندیغنی خبرویرمشلردی. حضرت پادشاه قوای مدافعه حقنده معلومات لازمه آلدقدن صوکره قرالك اردوسی باشنده بولنمدیغنه تعجب ایتمش و: «قرالکز هرزمان نرده بولنیور ایدیسـه ده ینـه اورانه بولنملی ایدی. » خطاب حکیمانه‌سنده بولنمشدر.

اسرادن يالكز سەدليچ (١) آليقونلمشـدى .
ديكراوچنه اوچردوقه ويريلوب (ويانه) يه كوندرلمش،
شهره كيردكلرى زمان عثمانلى اردوكاهندن ، شهرتسـليم
اولنديغى تقديرده حضرت پادشـاهك هيچ بر حركت
خصمانەده بولنميەجغنى، فقط عكس تقديرده عموم عساكر
محافظەنك قليجدن كچيريلەجـكنى خلقه تبليغ ايتملرى
كنديلرينه تنبيه اولنمشدى (٢).

اون كون اول يعنى ايلولك اون دردنجى كونىده
عثمانلى دونماسى شماله طوغرى ايلريليـەرك كوپريلرك
كافەسنى احراق ايتمش ، شهرك هرطرفدن ارتباطنى كمال
سهولتله قطعه موفق اولمشدى .

---

(١) سەدليچك بنيجيلكده كى مهارتى ، شجاعت ومتانتى
حضرت پادشاهك نظر تقديرينى جلب ايلديكندن محاصره دوام
ايتديكى مدتجه مومى اليه حقنده فوق العاده حرمت اولنمش ؛
ختام محاصرەده التفـات فوق العادەيه مظهر اولەرق تكرار
صاليويرلمشدر ، هامه ، ٢ جلد ، ص ٤٩٨

(٢) «جمله دونما كميلرى دخى عسكر آردنجه بياله كيدرلر،
دونما كچوك كميلردن وطونبازلردن غيرى ١٦٠ كمى ايدى وكلوب
ايلولك يكرمى اوچنجى كونى بچ قلعەسنى قوشاتديلر.» پچوى ،
جلد ، ٢ ص ١٤٣

٤ — ویانه اوكنده عثمانلیلر

مدافعینك ترتیباتی — ایلك خروج حركتی — خروج حركتنده عدم موفقیت — زیر زمین محارباتی — شدتلی یاغمورلر — دشمنك خروج حركتلری — سپرلرك طوپه طوتلمسی — عثمانلیلرك تعرضی — تعرضده عدم موفقیت — ایكنجی هجوم ایچون حاضرلقلر — حضرت پادشاهك تشویقات شجیعانه‌سی — ایكنجی هجومك صورت اجراسی — اوچنجی هجوم — دشمن باش قوماندانننك یاره‌لانمسی — محاصره‌نك یكرمی كون دوامی — طرفینك تلفات موجوده‌سی.

سلطان سلیمان قانونی ، خط احاطه‌یی تضییق ایتمزدن اول عساكر محافظه‌یه تسلیم تكلیفنده بولنمشدی . فقط بو تكلیفه مدافعین طرفندن هیچ بر جواب ویرلمدیكنی كورنجه، اردونك برقات دها ایلریلامسنی، ویانه اطرافنده اردوكاهلر تأسیس اولنمسنی امر ایتمش ، او كوندن اعتباراً هر ایكی طرفدن تعرض ومدافعه‌یه كمال فعالیتله دوام اولنمشدی .

٢٥ ایلول، جمعه ایرتسی — صباحلین ایكی بلوكدن عبارت اولان قوای امدادیه ویانه‌یه داخل اولمش ، (ترەماوەر) ایله (طولن) آره‌سنده آوستریالیلردن چولق چوجق ٥٠٠٠ فراری‌یه تصادف ایتمش اولدقلرینی، بونلرك وجوارده طولاشمقده اولان عثمانلی آقینجیلریله مجادلاتده بولنوب تلفات كلیه‌یه دوچار اولدقلرینی خبر ویرمشلردی .

ایکی بلوکك ورودی مدافعینك قوتنی تزییده بادی اولمشدی . ویانه اوکنده بولنان عثمانلی اردوسنك قوتی ۱۲۰,۰۰۰ کشی‌یه بالغ اولدیغی حالده مدافعینـك قوتی ۵۰,۰۰۰ پیاده ، ۱٤۰۰ آغر و ۱۲۰۰ خفیف سواری ایله ۷٦ طوپدن عبارت بولنیوردی (۱) .

(۱) مدافعینك اوائناده بوقدر جزئی برقوته مالك اولمسی امکان خارجنده‌در . آوستریا تاریخلری ایله تواریخ اجنبیه‌نك کافه‌سی مدافعینك مقدارینی غایت آز کوسترەرك آوستریالیلرك قهرمانلغنی اثبات ایتمك فکرنده بولنیورلر ایسه‌ده ، استانبول محاصره‌سی حقنده‌ده اساس اتخاذ اولنان بوفکر تعصبکارانه ، هیچ برصاحب عقل واذعانك قبول ایده‌میه‌جکی بر حق ناشناسلقدر . بوندن بشقه طرفیندن آرزو ایدیلن جهتك قوتنی قصداً آز کوسترمکله اوجهتك قهرمانلغنی دلیل کوسترمك ، دساتیر عسکریه‌یه صغمیه‌جق برمحا کمه‌سزلکدر . حربده استحصال مظفریت ایچون قاعدهٔ اساسیه ، نقاط منتجه اوزرینه فائق قوتلر جمع ایلمکدر . بومقصدی تأمین ایدن طرف ، قواعد حربیه‌یه وبناء علیه صنعت مظفریته واقف ، عکسی صورتده حرکت ایدن طرف ایسه ، بوبابده‌کی جهلنی ویااقتدارلغنی معترف دیمکدر . بناءً علیه عثمانلیلرك اکثر اسفار جسیمه‌ده قوای فائقه ایله حرکت ایتملری شهرت جنکاورانه‌لرینی تنقیص دکل ، بالعکس تزیید ایدر . بوندن بشقه ، ویانه مدافعینك ۱۷۰۰۰ کشی قوتنده اولدیغی اکثر آوستریا تاریخلرینك‌ده تحت اعترافنده‌در . حتی پچوی مرحوم هلطوی تاریخندن نقلاً دیبورکه :
« سعادتلو پادشاه دخی کلوب یناشدی . بوندن مقدم بزم عسکریمزدن (یعنی آوستریالیلردن) ۸۰,۰۰۰ یایا وآتلی کلوب قلعه‌یه قپانمش ایدی . بونلرك ۵۰۰ زی‌که صافی تیموره مستغرق ایدی . » پچوی ، جلد ۱ ، ص ۱٤۳

٢٦ ايلول ، پازار — شهر كاملاً احاطه اولندقدن صوكره عثمانلى اردوسى هر طرفده مكمل اردوكاهلر تأسيس ايتمشدى . اوتاغ همايون شهردن برميل مسافه‌ده (قايزر ئه‌به‌رسدورف) ده تأسيس ايدلمشدى . حضرت پادشاهه مخصوص چادرك تزييناتى بتون شعشعه‌سيله آشكار اوليوردى . چادرك داخلى صيرمه‌لرله ايشلنمش ، طيش طرفى يالديزلى باشلقلرى حاوى اسكوفلرله تزيين اولنمشدى . بتون بو مزينات اوزاقلردن لمعان ايدييور ، چادرك اطرافنده طوران ٥٠٠ قپوقولنك مزراقلرى اشعهٔ شمس آلتنده پارلتيلر پيدا ايليوردى . اوتاغ همايون ايلريسنده عثمانلى اردوسنك الك منتظم قسمنى تشكيل ايدن يكيچريلر بولنيور ، بونلرك كريسنده (شوه‌حات) اوكلرينه قدر امتداد ايتمك اوزره اناطولى بكلر بكنك چادرلرى ركز اولنيوردى . (زيمه‌رينغ) دن (لائه‌ربه‌رغ) ه قدر وزير اعظم ابراهيم پاشا قطعاتى ايله‌لوازم هيئتى بولنيور ، بونلرك ياقيننده مجارلر ايله برلكده اردوى همايونه التحاق ايدن غزان يسقپوسى اخذ موقع ايتمش بولنيوردى .

(سن‌مارقس) ايله (وينه‌ربه‌رغ) بيننده ٣٠٠ طوپدن مركب طوپجى پارقى يرلشديرلمش ، بوطوپلرك جزئى برقسمى آغر طوپلردن تشكيل اولنه‌رق قسم اعظمى

یوللرك فنالغندن طولایی مجارستان وبلغرادده براقلمشدی (١) . موجود طوپلرك ایسه چاپ وجنسی غایت مختلف اولوب قسم اعظمی قانبور ، شاهی ، اوبوس ، هاون وسائره‌دن عبارتدی . طوپچی ایله پارقی محافظه ایچون ، ایلریسنده بر خندق وبر سپر وجوده کتیرلمشدی . پارقك غایت یاقینده جبه‌جی باشی ، طوپ عربه‌جی باشی (نقلیه‌قوماندانی) اخذ موقع ایتمشلردی .

(وینه‌ربه‌رغ) کریسنده ، پیشدار قوماندانی بلغراد بکلر بکی کوچوك بالی بك بولنیوردی . دها اوکده (قلاغ باوم) دن (وی‌دین)ه قدر امتداد ایتمك اوزره دمدار قوماندانی بوسنه بکی خسروبك ؛ (بورغ قپوسی) قارشوسنده کائن (سنت اولریخ) موقعنده روم ایلی بکلر بکی ؛ (دوبلینغ) جهتنده سمندره بکی محمد بك ، (هایلیغن شتاد)ده موستار بکی ؛ (شتوبن قپوسی) اوکنده آماسیه سنجاق بکی ؛ (شوه هات) دن (شلاغ بروکه) یه قدر طونه بوینجه ١٦٠ کمیدن مرکب عثمانلی دونماسی بولنیوردی .

عثمانلیلر (ویانه) یی شو صورتله احاطه ایتمشلر ایسه‌ده ، شمال جهتندن قره ایله اولان ارتباطی هنوز قطع ایتمه‌مشلردی .

---

(١) « اما بیوك طوپلری یوغیدی ، دیوار ییقه‌جق طوپلر دکلدی . » پچوی ، جلد ١ ، ص ١٤٥

عثمانلی اردوسی بو ترتیباتی آلدقدن صوکره تعرضی تسهیل ایده‌جك نقاطك اشغالنه باشلامشدی . اول امرده یکیچریلر (که‌رنتنه‌رقپوسی) اوکنده‌کی واروشك خانه‌لرینی اشغال ایتمشلر ، قسم اعظمی حال اصلیسیله قالمش اولان دیوارلرده مازغاللر آچارق کریلرینه طوپ تعبیه ایتمشلردی. دیکر طرفدن برچوق پیاده آوجیلری خندق خارجی اوکلرینه تقرب ایده‌رك (که‌رنتنه‌رقپوسی) قارشیسنده‌خانه‌انقاضندن سپرلر وجوده‌کتیرمشلر، بوسپرلر کریسنده صورت منتظمه‌ده تستر ایده‌رك شهره اوق ومرمی یاغدیرمشلردی . او درجه‌درکه ، مرمیلر بتون طامارە یاغمور کبی یاغمش ، که‌رنتنه‌ر جاده‌سنده مرور وعبور غیر قابل بر حاله کلمشدی (۲) .

ایلولك یکرمی آلتنجی کونی عثمانلی اردوسی کاملاً میدانه چیقدیغی زمان ، مدافعین‌ده ترتیبات لازمه آلمغه باشلامشدی . تکمیل مدافعه جبهه‌سی آلتی منطقه‌یه تقسیم ایدلمشدی .

برنجی منطقه : شرقده (قیرمزی قله قپوسی) ندن (شتوبن قپوسی) ایله (که‌رنتنه‌ر قله‌سی) بیننده‌کی سورك نصفنه قدر امتداد ایدییوردی . بو منطقه ۵۰۰۰ پیاده و ۱۰۰ سواری ایله اشغال اولنمشدی. قوماندانی پفالس قونتی فلیپ ایدی. پیاده‌لر، بهری یدی بلوکلی ایکی آلایه

١ . اوتاغ همایون . واناطولی بکلر بکی .
٢ . ابراهیم پاشا اردوکاهی .
٣ . طوپجی پارقی .
٤ . بلغراد بکلر بکنك اردوکاهی .
٥ . بوسنه بکلر بکنك اردوکاهی .
٦ . روم ایلی بکلر بکنك اردوکاهی .
٧ . سمندره سنجاق بکنك اردوکاهی .
٨ . موستار بکنك اردوکاهی .
٩ ، ١٠ . دونمای همایون .

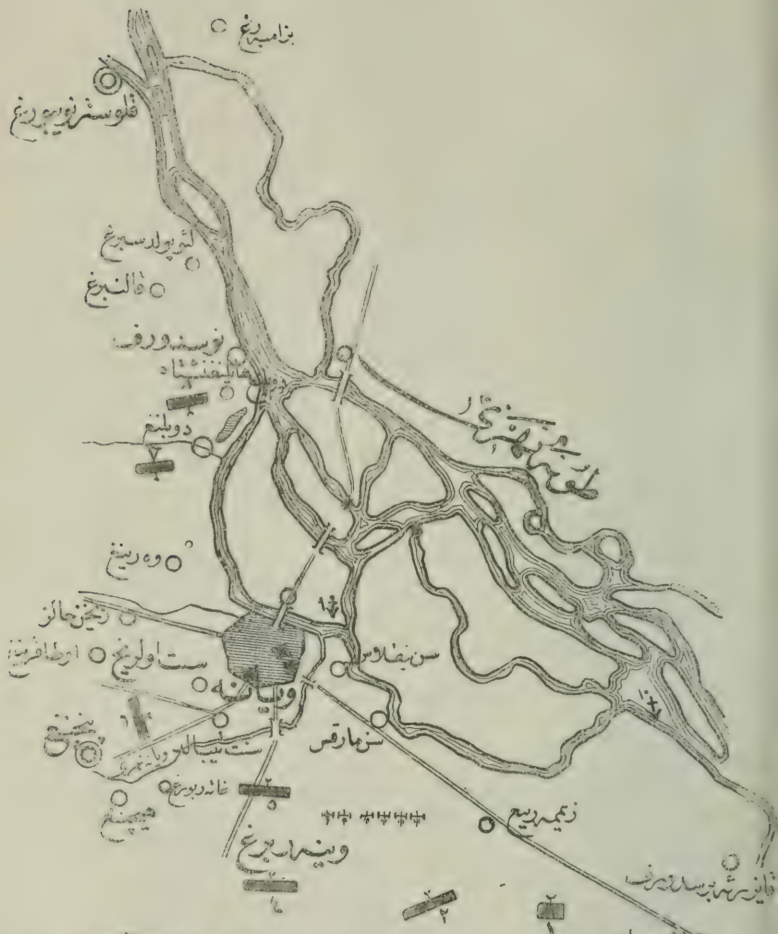

ویانه اطرافنده عثمانلیلرك محاربه‌لری سنه ۹۳۶ — کیلومتره

تقسیم ایدلمشـدی . بو آلایلردن بری میرآلای قونج غوتسمانك، دیکری‌ده یاقوب فون ورده ناووك قوماندەسنده بولنیوردی .

سلطان سلیمان قانونینك طغراسی

ایکنجی منطقه : جنوبده (کەرنتنەر قپوسی) ندن (آوغوستین مناستری) نه قدر امتداد ایدییوردی . بو منطقه تیرول وقرانیادن کلن ۳۰۰۰ کشی ایله اشـغال اولنمشدی . قوماندانی ئەق فون رایشـاخ ایدی . مجموع قوت آلتی بلوکه تقسیم ایدلکله برابر عثمانلیلرك تعرضنه الك زیاده معروض بولندیغندن تفنکله مسلح اسپانیوللرله بر درجه دها تقویه اولنمشدی .

اوچنجی منطقه : غرب جنوبیده (آوغوستین مناستری)ندن (بورغ قپوسی) نه قدر امتداد ایدییوردی. بومنطقه ۱۰۰۰ ایستریالی‌ایله اشغال ایدلمشدی. قوماندانی آبەل فون هوبەك ایدی .

دردنجی منطقه : (بورغ قپوسی) ندن (شوطن قپوسی) نه قدر ممتد بولنیوردی . بومنطقه ۲۲۰۰ کشی ایله مدافعه اولنمقـده ایدی. قوماندانی لەئونار فرایهەر فون ودلز ایدی . تکمیل قطعـات یدی بلوکه تقسیم ایدلمشدی .بوندن بشقه ، یوزباشی هانس فون غرایزەنەك ایله لەئونار هاوزر معیننده ، مسلح اهالی ایکی بلوك تشکیل ایتمش اولدیغی حالده بولنیور ، اهالینـك قسم دیکری شهرده نظام وانتظامی محافظەیه وبلدیه رئیسی ایله حاکمك ادارەسنده اولدقلری حالده اطفای آتش وظیفەسـیله موظف بولنیورلردی .

بشـنجی منطقه : شمالده (شـوطن قپوسی) ندن (وردر قپوسی) نه قدر ممتد بولنیوردی . بو منطقـه ۲۰۰۰ آوستریالی ایله اشـغال اولنمشـدی . قوماندانی وایپرەخت فون ئەبەرسدورف ایدی. بومنطقەده فضله اولەرق تفنکله مسلح ۷۰۰۰ اسپانیالی موجود ایدی .

آلتنجی منطقـه : (وردر قپوسی) ندن (زالتس قپوسی) نه قدر امتداد ایدییوردی . بو منطقه بوهمیا عسکریله اشغال ایدلمشدی . قوماندانی میرآلای ارنست فون براندن شـتاین ایدی . بوقوت درت بلوکه تقسیم اولنمشدی .

مدافعـه منطقەلرینك کریسـنه ، ایجابنده خروج

حرکتی اجرا ایتمك ایچون سواری قطعاتی تقسیم اولنمشدی . بونلردن (که‌رنتنه‌رقپوس) کریسنده هانس قاچیانه‌ر قطعاتندن نستلاس شنیچین معیتنده ۱۶۰ سواری، لینه‌حارد لوخنه‌ر معیتنده ۲۰۰ سواری ؛ بوهمیالیلرك کریسنده ژان دوهارده‌ك معیتنده ۵۰ سواری ایله ۳۲ مجار بولنیوردی . متباقیسی‌ده فولفانغ فون روغندوف ایله نیقلاس فون طورن ، زیغموند وایخزه لبه‌رغ وپول باکیچ معیتنده اولمق اوزره مواقع مختلفه‌یه تقسیم ایدلمشدی . سواری هرنه‌قدر خروج اجراسی ایچون تفریق اولنمش ایدیسه‌ده محاصره اثناسنده استفاده‌لی بر صورتده استخدام اولنه‌مدیغندن سپرلر کریسنده پیاده کبی ایفای وظیفه ایلمشلردی .

طوپجی وجبه‌خانه قوماندانلغی اولریخ لایسه‌رك عهده‌سنه تودیع اولنمشدی . مجموعی ۷۶ رادده‌سنه بالغ اولان طوپلر شهرك محیطی اوزرینه تقسیم ایدلمش، موقعلری محاصره اثناسنده ایجابنه کوره تبدیل اولنمشدی. (پیبه‌ر قله‌سی) اوکنده‌کی سپره (شلاغ بروکه) یی آتش آلتنده بولندیرمق ایچون ۳ ، قله اوزرینه ۲ طوپ قونلمشدی . (پره‌دیکه‌ر مناستری) نك باغچه - سنده‌کی دیواره درت مازغال آچیله‌رق ۲ طوپ ، (شتوبن قپوسی) نی آتش آلتنده بولندیرمق ایچون

كليسا طامنه وسائر محللره ٤ طوپ قونمشدی . (شتوبن قپوسی) ایله (كه‌رنته‌ر قپوسی) بیننده اون مازغال آچیله‌رق ٩ طوپ قونمش وكافه‌سی‌ده قارشیده‌كی اولره توجیه اولنمشدی . بومازغاللر دها صكره اوریله‌جك ، طوپلر كریده‌كی اولره یراشدیریله‌جكدی . بونلردن بشقه (یاقوب مناستری) نه ٢، ئه‌ق فون رایشاخك بولندیغی منطقه‌یه ٣ اوبوس ایله ٣ كوچوك هاون و ١ طوپ، (كه‌رنته‌ر قله‌سی) جوارینه ٢ ، قله‌نك اوستنه ٦ (سنت‌قلارا كلیساسی) نه ١ ، طامنه ١، سائرمحللرینه ٥ طوپ قونلمش ، بوطوپلر بالاخره عثمانلیلر طرفندن او جهتده آچیلان كدیكلره توجیه‌اولنمشدی.(آوغوستین مناستری) نه ٢ مازغال آچیله‌رق ٣ طوپ قونلمش، بوطوپلر عثمانلیلری واروشلردن چیقارمق ایچون استعمال اولنمشدی . فقط عثمانلیلر واروشلردن دهااول چكلدكلرندن بوطوپلردن هیچ بر تلفاته‌دوچاراولمامشلردی. ینه اوجوارده خندق‌خارجی‌ی آتش آلتنده بولندیرمق ایچون (بورغ قله‌سی) نه ٤ ، سائر طرفلرینه ٦ ، (بورغ قله‌سی) ایله (شوطن‌قپوسی) اره‌سنه ١، دیوارده آچیلان سكز مازغاله ٣ ، (شوطن قپوسی) نه ٢ ، اوكنده‌كی طابیه‌یه ٢ ، (یودن قله‌سی) نه ٣ ، قله‌طامنه ١ طوپ قونلمشدی . كذا (ره‌غن سوقاغی) نه‌ده ٢

طوپ قونیله‌رق طونه ایله طونه اوزرنده‌کی اطه‌یه‌توجیه ایدلمش ، (وردر قپوسی) ایله (زالتس قپوسی) ۲ طوپله تجهیز اولنمشدی .

محاصره اثناسنده ایجاب ایدن عملیات تحکیمیه‌نك سوق واداره‌سی قرالك انشا آت مأموری چوشه‌نك عهده‌سنه تودیع اولنمش ، لوازم ریاستی پوق‌فون‌له‌ئو پولدسدورف ایله یوبست لیلغن به‌رغه‌رك نظارتنه احاله ایدلمشدی . بوندن بشقه‌عساکر محافظه‌نك قسم اعظمی آلمانیا ، آوستریا واسپانیا عساکرندن مرکب بولندیغندن هر بری بر ر قطعه‌یه تقسیم اولنه‌رق کندی پرنسلرینك معیتنه الحاق اولنمشلردی (۱) .

عثمانلیلرك تکمیل حرکاتنی (سنت سته‌فان قله‌سی) ندن ترصد ایتمك پك قولای ایدی . حتی عثمانلیلرك هجوم حرکاتنه مباشرت ایلدکلرینی اخبار ایچون بورایه بر بایراق چکلمشدی .

قطعاتك شو صورتله تقسیمی ختام بولدیغی اثناده عثمانلیلر بتون ترتیباتی اخذ ایتمشلردی . (ویانه) اطرافی جسیم چادرلر ، کلیتلی آرابه‌لرله برمحشر هیجا حالنی آلمشیدی . هرطرفده آلالی یشیللی بایراقلر تموج اید -

---

(۱) قوپلویزر : آوستریالیلرله عثمانلیلر بیننده محاربات : ص ۳٦ : ۲٤

ييور ، بو شانلى اردو ويانه اطرافنده برموكبهٔ مظفريت وجوده كتيرييورردى .

عثمانليلر ترتيبات لازمه‌يى آلدقدن صكره سورلره تقرب ايچون عمليات ترابيه اجراسنه لزوم كورولدى . (آوغوستين مناسترى) ندن (شتوبن قپوسى) نه قدر اولان قسمده برفعاليت نمايان اولمغه باشلادى. عثمانليلر بوخط اوزرنده مقدما تخريب اولنان واروشلردن فوق العاده استفاده ايده‌رك انلرى طوپچى ستره‌سى مقامنده استعمال ايتديلر . بعده ستره‌لر كريسنه طوپلريرلشديره‌رك ويريله‌جك اوامره انتظار ايلديلر .

اردوى هما[illegible] قوتى درجهٔ كفايه‌ده اولديغندن هجوم قطعاتى دائما دكيشديريله‌جك وبوصورتله هجوم جبهه سنده تازه‌وبورولمامش قطعه‌لر بولنديرمغه غيرت ايديله‌جكدى . تكميل هجوم جبهه‌سنده دائمى اوله‌رق ٥٠٠٠: ٦٠٠٠ كشى استخدام اولنه‌جقدى .

٢٧ ايلول، پازارايرتسى.- وقتاكه صباح اولدى؛ عثمانلى هجوم قوللرى متعدد طرفلردن هجومى احضار ايچون تداركات لازمه اجراسنه مباشرت ايتدى. ١٦٠ قدر عثمانلى سفائن حربيه‌سى شهرك هردرلو ادخالاتنى قطع و آطه‌لر اوزرنده اخذ موقع ايتمك ايچون نهربونجه (اوزون كوپرى)يه طوغرى چيقمغه باشلادى. بوطرفلرده دشمن دونما-

سنك موجود اولمامسی حسبیله دونمای همایونك شماله
طوغری حرکتی برقات دها تسهیل ایدلدی . عثمانلی
سفائنی طرد وتبعید ایچون تقریباً ۳۰۰۰ کشی قوتنده ۸
بلوك پیاده ایله ۱۰۰ قدر سواری (زالتس قپوسی) ندن
چیقهرق (شلاغ بروکه) دن بالمرور اطهیه طوغری
چیقدیلر واطهده بولنان عثمانلی عساکرینی تکرار
کمیلرینه کیرمکه مجبور ایتدیلر ایسهده طونه نهری اوز-
رندهکی کوپرینك تخریب ایدلمسنه مانع اولامادیلر .
شهرك مدافعهسی نقطهٔ نظرندن کوپریلرك هیچ براهمیتی
قالمانجه ، خروج اجرا ایدن قطعات کوپریلری تخریب
ایلمکهباشلادیلر . بونك اوزرینه عثمانلی سفائنی (نوسدروف)ه
طوغری چکیلهرك بوراده اخذ موقع ایتدیلر ؛ خروج
اجرا ایدن قطعهلر ایسه ، رجعت ایدر ایتمز (شلاغ بروکه)
یی تخریب ایله اکتفا ایلدیلر . آرتق اوآندن اعتباراً
طونه نهرینك صول ساحل ایله اولان ارتباطی
کاملاً زائل اولمش بولونیوری . یالکز برفدائینك ، محا-
صره اثناسنده قرال فردیناند ایله عساکر محافظهقوما-
ندانی قونت نیقلاس زالم بیننده تأسیس مخابرات ایچون
نهری یوزهرك کچمسیله بررابطه تأمین ایده بیلمشلردی .
ینه اوکون پفالتس قونتی فرهدریق ، طونه
نهرینك صول ساحلنده کائن (قرهمس) موقعنده قرهیه

اخراج ایدلمش اولان قطعاتی معیتنه آله‌رق (ویانه) یه طوغری حرکته باشلامش، فقط طونه نهری اوزرنده‌کی کچیدلرك غیر قابل مرور برحالده اولدیغنی کورنجه ، درحال کری دونمش وشهر داخلنده وقوعه‌کلن حالاتدن خبردار اولمق ایچون (بیزامبه‌رغ) ده بر ترصدپوسته‌سی تأسیس ایلمشدی ،

۲۸ ایلول ، صالی ــ محاصرین ، عملیات محاصره ایله مشغول اولدیغی اثناده محصورین (بورغ قپوسی) ایله (که رنتنه‌ر قپوسی) ندن ۲۵۰۰ کشی ایله برخروج حرکتی اجرا وعثمانلیلر اوزرینه شدتله تعرض ایدرك اسکندر چاوش ایله ایکی یایا باشی وبرقاچ یکیچری‌یی شهید ایلدیلر . کذا کندیلری‌ده اوچ کشی تلفات ویره‌رك رجعت ایتدیلر (۱) .

اوکله‌دن صوکره ، (اوزون کوپری) جوارنده قره‌یه عسکر اخراج ایتمك ایچون (نوسدروف) دن سکز قدر سفائن عثمانیه ورود ایتدی ایسه‌ده (وردر قپوسی) جوارنده بولنان اسپانیالیلر بوتشبثی عقیم براقدقلرندن سفائن مذکوره کلدکلری یره عودت ایلدیلر .

او آقشامدن اعتباراً شهر داخلنده چاڭ صدالری ، تفنك پاطیردیلری ، طوپ کورولتیلری آفاقی طوتمغه

---

(۱) هامه‌ر ، تاریخ دولت عثمانیه ، جلد ۱ ، ص ۴۹۷

باشلادی . حتی عثمانلیلرك بو درجه شدتله تضییقاته باشلاملری مدافعینی ایقاظ ایلدیکندن آلمانلر ، بوهمیالیلر وبالخاصه اسپانیالیلر ٣٠ : ١٠٠ کشیدن مرکب کوچك قطعه‌لرله (زالتس قپوسی) ندن و دیکر خروج قپولرندن (شوطن قپوسی) قارشیسنده کی باغلره خروج ایتمشلر ، عثمانلی قطعاتنی هیجانه دوچار وبعض افرادی شهید ایلدکلری کبی کندیلری ده تلفات کلیه‌یه دوچار اولدیلر .

٢٩ ایلول ، چهارشنبه — (سن - میشل) کونی عثمانلیلر محاصره عملیاتنه فاصله ویرمك ایسته‌مشلردی . فقط محصورین عثمانلیلرك بو استراحتنی بر نعمت غیر مترقبه عدایده‌رك عثمانلی قطعاتنی تعجیز ایچون مکمل بر فرصت تلقی ایتدیلر . مدافعین میاننده بولنان اسپانیالیلر ، قوماندانلری معیتنده اولدقلری حالده عثمانلی اردوکاهنه بالهجوم وزیر اعظم ابراهیم پاشا ایله معیتنده کی سواریلری بارکیره بینمکه مجبور ایلدیلر . اسپانیالیلرك بو تعرضی عثمانلیلری بسبتون غیرته کتیردی . عموم قطعات عسکریه کوکرمش آرسلانلر کبی اسپانیالیلره تعرض ایده‌رك کافه‌سنی رجعته مجبور ایتدکلری کبی سنجاقدارلری آنطونیو قوندارنویی تلف ایلدیلر (١) .

---

(١) آوستریا مؤرخلرندن پهسه‌ل ایله هامه‌ر : بو خروج اثناسنده ٢٠٠ عثمانلینك تلف ویا اسیر اولدیغنی هیچ بر

بونك اوزرینه ابراهیم پاشـا ، سورك الڭ ضعیف نقطه‌لرینی کشف ایچون بالذات طولاشمق ایستدی . هر زمان صارمش اولدیغی صیرمه‌لی ، بیاض صـاریغك یرینه رنكلی برشال صاروب ویانه سورلرینـه طوغرو ایلریلدی (٣) . عملیات محاصره‌نك نه‌درجه ترقی‌ایتمش اولدیغنی اكلادقدن صوكره قرارگاهه عودت ایتدی.

برقاچ كوندن بری سیللر كبی جوشان اولان یاغمورلره او كون شدتلی برده صغوق انضمام ایتدی. هوالرك بو درجه کسب برودت ایتمسی ، منطقهٔ معتدله‌یه آلیشقین بولنان افراد عثمانیه‌یه مضر برصورتده تأثیر ایده‌رك تلفات کلیه حصولنه بادی اولدی .

او كوندن اعتباراً شهرداخلنده ارزاق آزالمغه باشلادی. لوازم رئیسی پوق فون له ئوپولد سـدوروفك امری ایله هربلوكه یومیه بر صغیر ویرلدی. اولرده شراب ،ارزاق

وثیقه‌یه مستند اولمیه‌رق بیان ایدییـور ایسه‌ده پچوی حقیقت حالی شـو وجه ایله اعتراف ایدییـور : « یوم مزبورده دخی جمع کثیر قلعه‌دن چیقوب محکم جنك اولوب یایا باشیلردن ایکی بهادر آهنپوش ودرکاه عالی چاوشلرندن فرفره دیمکله معروف اولان اسکندر چاوش جام شهادت ایله دنیای فانی‌یی فراموش ایلدیلر . » جلد ٢١ ص ١٣٦

(٢) هامه‌رك بیان ایتمك ایستدیكی خروج، بواولسه کرك .

(٣) ابراهیم پاشا بو وقعه‌یی درت سنه صوكره، آوستریا سفیرینه کندی نقل ایتمشدر .

اون ، ات ، طوز ، یاغ هرنه وارسه کافه‌سی عسا کر محافظه ایچون طوپلاندی .

۳۰ ایلول ، پنجشنبه — هوالرك شدتی برمدت دها دوام ایتدی ؛ یاغمور وفورتنه‌لر بتون کیجه اطرافی ونوله‌لر ایچنده براقدی . برطرفدن شدتلی بربورا آغاجلری کوکندن صارصیور ، دیکر طرفدن بتون اراضی‌یی سیللر باصه‌رق محاصرین ومحصورین فوق‌العاده مشقتلره معروض بولنیوردی . فقط عثمانلیلر ، دشمنی آنسزین باصمق ایچون هوالرك فنالغندن‌ده استفاده ایلمکدن خالی قالمادیلر . ازجمله شمالده (شلاغ بروکه) جوارنده بولنان علوفه‌جی باشی پروانه بك محافظلر اوزرینه شدتلی برتعرض اجرا ایتدی ؛ بونلردن برقسمنی تلف ، برقسمنی‌ده رجعت ایلمکه مجبور ایتدی . پروانه‌بك بونکله‌ده اکتفا ایتمدی . طونه نهرینك صول ساحلنه یرلشدیردیکی طوپلر والك زیاده غایت جسیم برطوپله شدتلی آتشلر اجرا ایلدی‌که ، (شلاغ بروکه) ایله (زالتس قله‌سی) بینده‌کی قسمی خیلیدن‌خیلی لرزدار ایتمکه موفق اولدی .

۱ تشرین‌اول ، جمعه — صباحلین محاصرین خطی اوزرنده فوق‌العاده برفعالیت نمایان اولدیغی اثناده وزیر اعظم ابراهیم پاشا سائر وزرا ایله برلکده (نه‌بەرسد - روف) ده بولنان اوتاغ همایونه کلدی . صباحه‌طوغری

(پیبه‌ر قله‌سی) جوارنده مدافعین طرفندن برعثمانلی نفری مشاهده ایدلدی . بونفر کندوبسنک اساساً خرستیان اولدیغنی ادعا ایدییور ، شهره کیرمك ایچون بیك درلو استرحاملرده بولنیوردی . مدافعین، نفری درحال قلعه داخلنه آلدیلر . نفرك افاداتندن عثمانلیلرك (که‌ر . نتنه‌ر قله‌سی) نك ایکی نقطه‌سنه لغم حفر ایدرك بوواسطه ایله سور اوزرنده کدیك آچمق فکرنده بولندقلرینی خبر آلدیلر (۱) . مدافعین بوحوادثه اولا هیچ اهمیت ویرمدیلر ؛ فقط عثمانلی اردوسنك قوتنه دائر معلومات آلمق ایچون نفری صیقشدیروب صحیح اولدیغنی اکلار اکلاماز بوحوادثه‌ده قناعت ایتدیلر . مدافعیندن آبه‌ل فون هولنه‌ك قوماندانسنده‌کی منطقه‌ده بولنان ژوژهوفه‌ر، عثمانلیلر طرفندن حفر اولنان لغملره قارشی مقابل لغم حفر ایتمك ارزوسنده بولندیغنی بیان ایتدی ؛ استحصال ایلدیکی مساعده اوزرینه لغم عملیاتنه تشبث ایدرك عثمانلی لغملرندن برینی پاطلامزدن برساعت اول بولمغه ومذکور لغمك تأثیراتی هیچ برضرر حصوله کلمدن ازاله‌یه موفق اولدی . آرتق او آندن اعتباراً عثمانلیلرك لغملر حفریله سور وقله‌لری هدم ایتمك وسورلرده مناسب کدیکلر آچدقدنصکره شهرده داخل اولمق فکرنده

---

(۱) پچوی ، جلد ۱ ، ۱٤٦

بولندقلری اکلاشلدیغندن محصورینك بتون نظردقتی
عثمانلیلرك لغم عملیاتنه منحصر اولدی .

اون آلتنجی عصرده عثمانلی اردوسی

فی الحقیقه، سلطان سلیمان اردوسنده‌کی قوماندانلرلغم
عملیاتنه فوق العاده اهمیت ویریبورلردی (١). مدافعین

(١) « خصوصاً بعد مسافه اولمغین حصن آشوب قلعه
کوب طوپلر کتورلمامکله خندقلرین طولدیرمق وجابجا نقب
اولنمق تدبیر اولنمغین . » پچوی : جلد ١ ص ١٣٦

بوكا تماميله واقف اولدقلرندن سپرلره ياقين بولنان اولرك مخزنلرينه دائمی نوبتجيلر ديكمشلر، عثمانليلرك تشبثاتندن بوصورتله خبردار اولمغه غيرت ايلمشلردی . نوبتجيلر اوفاق بر كورولتی‌يی، جزئی بر حركتی خبر ويره‌جكلر‌دی . حتی بومقصدی برقات دها تسهيل ايچون فوق العاده كركين برطاوول اوزرينه بقله قويمشلر ، غايت جسيم لكنلره صو طولديره‌رق بونلرك اهتزازندن لغم عملياتنی اكلامق فكرنده بولنمشلردی .

مدافعين ، شايان اهميت بر كورولتی ايشيدير ايشتمز درحال مقابل لغم حفرينه تشبث ايدييور . برچوق لغملری ظاهره چيقارمغه ، برچوقلرينی محو وافنا ايتمكه موفق اوليوردی ؛ حتی بعضاً عثمانلی لغملری داخلنه كيره‌رك سطح زمين اوزرنده وقوعه‌كلان مصادمات مدهشه‌دن دها خونريزانه محاربه‌لر اجرا ايليوردی .

فقط عثمانليلر ، لغم عملياتنه پك ايركن باشلادقلری حالده مدافعين بونی پك كيج خبر آله بيلمشلردی ؛ سببی‌ده ، عثمانليلرك سورلر اوكنه ييقيلان خانه مخزنلرندن استفاده ايدوب دشمنك نظر وآتشندن مستور اولدقلری حالده لغم عملياتنه بورادن مباشرت ايتملری ايدی .

عثمانليلرك الك زياده (آوغوستين مناستری) ندن

(شتوبن قپوسی) ایله (كەرنتنەر قپوسی) بیننده‌كی جبهه‌یه قدر اولان قسمی هجوم اصلی منطقه‌سی اتخاذ ایتمشلر، سورلری مدهش بر طوپچی آتشیله دوكدكدن صوكره هجوم اصلی‌یی بو جبهه‌دن اجرا ایلمكه قرار ویرمشلردی . مدافعینك بو جبهه‌ده بولنان قوماندانی ، سئەقفون رایشاخ ایدی .

عثمانلیلر ، مدافعینك ثباتنه ایكی مثلی بر ثبات ایله مقابله ایلمشلردی . حتی بو جبهه اوزرنده ییقیلان خانه انقاضندن بالاستفاده غایت اوزون موازیلر حفر ایده‌رك تدریجی بر صورتده ایلریله‌مشلر ، كندیلرینه دشمن آتشنه مقاومت ایده‌جك سپرلر وجوده كتیره‌رك كریلرنده كمال مهارتله اخذ موقع ایتمشلردی . طوپچی آتشی ده الك زیاده (سن ستەفان كلیساسی) ایله شهرك الك مهم مبانیسی اوزرینه توجیه ایلمشلردی .

عثمانلی طوپلرینك سپرلرده حصوله كتیردیكی خسارات غایت جزئی ایدی ؛ اوائلامرده بیوك چاپلی طوپلر (باغراد) ده براقیلوب عملیات محاصره‌یه اشتراك ایتمك اوزره یالكز كوچوك چاپلی طوپلر كتیرلمشدی . بونلردن كلی بر تأثیر حصوله كتیریله‌میور ، افرادك تجربه‌سزلكی بو نقصانی برقات دها حس ایتدیریوردی . مع مافیه عثمانلیلر مدافعینك ثبات و مقاومتنی كسر ایچون صوك درجه فعالیت ابراز ایدیورلر ، زیرزمین محاربه‌سنده

ایناندیلمیه‌جق خارقه‌لر اظهار ایده‌رك طاقت‌فرسا تشبثلرده بولینورلردی .

٢ تشرین اول ، — عثمانلیلر کمال فعالیتله لغملر حفر ایتدکلری اثناده ایدی‌که ، (شوطن قپوسی) ندن برقاچ کشی خروج اجرا ایده‌رك سمندره بکی محمدبك اوزرینه تعرض ایتدیلر . فقط عثمانلیلر لغم عملیاتنه دوام ایتمکله برابر مدافعینك حرکاتنی ترصد ایتمکدن‌ده خالی قالمادقلرندن عثمانلیلرك مقاومت غیرمأموله‌سی قارشیسنده نیه اوغرادقلرینی بیلمیه‌رك منهزماً رجعت ایتدیلر (١) .

بوخروجك تمامیله اجرا ایدلدیکی اثناده ایدی‌که ، مدهش برکورولتی ایشیدلمش ، (که‌رنتنه‌ر قاه‌سی) ندن متمادیاً اجرا ایدیلان آتشلرك تأثیریله سپرلر ییقلمشدی .

٣ تشرین اول ، بازار ایرتسی — عثمانلیلر برطرفدن لغم حفریاتنه دوام ایدییور ، دیکرطرفدن کدیك آچمق ایچون متصل طوپچی آتشی اجرا ایلیورلردی . بو آتش ، تأثیرقطعی حصوله کتیرمك ایچون اوچ‌نی مدت دوام ایتدی . عثمانلیلر بونکله ده اکتفا ایتمدیلر ؛ (که‌رنتنه‌ر قپوسی) اوکنده‌کی (شـلاغ بروکه) یی فوق‌العـاده برفدا کارلق ابراز ایده‌رك یاقدقلری کبی دشمنله کوکس

(١) مدافعین ٣٠ تلفات و ١٠ اسیر ویرمشلردر . هامه‌ر تاریخ دولت عثمانیه ، جلد١ ، ص ٤٩٧

كوكسه شدتلی مصادمه‌لرده اجرا ایلدیلر . حتی صوباشی قاسم‌بك ایله سائر ذوات بومصادمات مدهشـه اثناسنده شهید اولدیلر .

٤ تشرین‌اول ، صالی — عثمانلیلر ، مدافعینی ضعیف دوشورمك ایچـون خارجـله اولان مداخلاتی قطعه صوك درجه غیرت ایلدكاری كبی سپرلری طوپچی آتشی آلتنده بولاندرمقدن ده برلحظه‌فارغ اولمادیلر ، بوطوپچی آتشی ، تشرین‌اولك دردنجی كیجه‌سی صباحلره قـدر دوام‌ایتدی . فقط صباح اولوبده اطراف وحوالی سیسلر ایچنده نابدیداولدیغی اثناده شهردن ده مدهش‌كورولتیلر ایشیدلمكه باشلادی . (كه‌رتنه‌ر قله‌سی) اوزرنده كی طوپلردن بری متمادیاً اجرا اولنـان آتشـلره تحمل ایده‌میـه‌رك سـامعه خراش بركورولتی ایله پاطـلادی . بوموانع غیرمترقبه ، عثمانلیلرك مؤثر آتشـلری آلتنده قالان مـدافعینك قوهٔ معنویه‌سی اوزرینـه الیم برتأثیر اجرا ایتـدی . مدافعین ، عثمانلیلرك دیوارلری آشمغه تشبث ایده‌جكارندن قورقه‌رق بتون كون سلاح آلتندن آیرلمادیلر خصوصیله منطقه قوماندانی نه‌ق‌فون رایشاخ . مشوقانه نطقلر ایراد ایده‌رك افرادی تشجیع ایلمكه باشلادی . بو اثناده ، مدافعینك مدهش آتشلرینه كوكس كرده‌رك خندقلره قدرداخـل اولان یكیچریلر ، قلعـه مازغاللرینه عثمانلی

سنجاقلری رکز ایتمکه تشبث ایلدیلر ؛ فقط مدافعینك خروج اجرا ایلدیکنی کورر کورمز هیچ بر تلفاته میدان ویرمدن کری چکلمکی موافق کوردیلر .

۵ تشرین اول ، چهارشنبه — عثمانلیلر دشمنك تعرضنه مقابله ایتمکدن ینه خالی قالمادیلر ؛ بوسنه بکلری، معیتلری خلقیله لغم عملیاتی اجرا ایتمکه ، خندقلری طو - لدیروب هجوم نردبانلری قورمغه مأمور اولدیلر (۱)، وزیر اعظم ابراهیم پاشا ایسه بر طرفدن بطریه موضعلرینی تفتیش ایدییور ، دیکر طرفدن قطعاتك هجوم استقامتلرینی تعیین ایلیوردی . ابراهیم پاشا سورلر یاقیننده تعرضی اداره ایلدیکی اثناده ایدی که ، مدافعین طرفدن درحال طانیلدی ؛ تکمیل دشمن طوپچیسی هجوم خطلرینه مدهش آتشلر یاغدیره‌رق ابراهیم پاشایی مشکل برو - ضعیتده بولندیردی . دشمنك طوپچی آتشندن، اوکون خروج اجراسنه حاضرلاندیغی تخمین اولندی. مدافعین ایسه خروج اجراسی ایچون دها اقشامدن ترتیبات اتخاذینه مباشرت ایلمشدی .

۶ تشرین اول ، پنجشنبه — صباحه طوغری مدافعینك خروج حرکتی اوزاقدن اوزاغه بللی اولمغه

---

(۱) کلیاً ارباب تیمار قلعه دیوارینی قازمق و آقنجی بکلرینه نردبان یاپمق وعموماً قپوخلقی واناطولی عسکری خندق طولدیرمق امر اولندی . » پچوی ؛ جلد ۱ ، ص ۱۳۶

باشلادی. آلمان ، بوهمیالی واسپانیالیلرله قطعات سائره‌دن مرکب ۸۰۰۰ کشیلك بر قوتله شدتلی بر خروج حرکتی اجرا اولندی (۱) . بو قوت اك کزیده قطعاتدن متشکل ایدی .

خروج اجرا ایدن قطعات ، اورته‌لق آغارمغه باشلامازدن اول ظلمتلیلدن بالاستفاده (زالتس قپوسی) نه‌قدر کلدی . اصل مقصدلری ، خندق بوینجه (بورغ قپوسی) نه قدر کلمك واورته‌لق آغارمغه باشلار باشلاماز ، خندق داخلنده بولنان عثمانلی عمله‌لریله بطریه‌لرینی باصه‌رق عثمانلیلرك خط رجعتنی قطع ایلمك ایدی . بوحرکتده موفقیت حاصل اولدیغی تقدیرده عثمانلیلری تلفات کلیه‌یه دوچار ایده‌جکلر ، عکس تقدیرده دوشوندکاری تهلکه‌یه کندیلری دوچار اوله‌جقلردی .

(۱) استرغون پسقپوسی پول‌وارادای اردوی همایونه بو أثناده التحاق ایتمشدی . منشأت فریدون بك — روزنامهٔ سلیمان .

(۲) قوپلو یزرخروج اجرا ایدن بوقوتی ۵۰۰۰ ؛ پەسەل ایله پچوی و ها سائر مؤرخلرده ۸۰۰۰ کشی کوستریورلر . بوقوت : مؤرخین اجنبیه‌نك ادعاسنه کوره مدافعینك نصفی دیمکدر . حال بوکه مدافعه منطقه‌لرندن یالکز برنده ۸۰۰۰ کشی بولندیغی تقدیرده دیکر بش منطقه‌ده‌ده بونکله متناسب قوتلر بولنمق لازم کله‌جکندن ویانه مدافعینك هرحالده ۱۷۰۰۰ کشیدن پك فضله اولسی وبناء علیه ۵۰:۰۰۰ کشی‌یه قریب بولنمسی اقتضا ایدر .

عثمانليلر دشمنك بو حركاتنى بدايتده ترصد ايله
دكلرندن نتيجه‌سنى عقيم براقمغه صوك درجه غيرت ايلديلر.
اول امرده دشمنك ايلرى يوريشنى ممكن مرتبه اشكال
ايلدكلرى كبى قطعاتنى تلفات كليه‌يه‌ده دوچار ايلديلر .
خصوصيله دشمنك تقرب حركتنى اجرا ايتمزدن اول
كونشك طلوع ايتمش بولنمسى دشمنك كافهٔ حركاتنى
ساحهٔ علانيته چيقارديغندن عثمانليلر خندقده عمليات حفريه
ايله مشغول اولان افرادى كمال مهارتله كرى يه چكديلر.
دها صكره اولانجه قوتلريله دشمنه اودرجه شدتلى بر
تعرض اجرا ايتديلركه ، دشمن افرادى بو تعرض نا كهانى
قارشيسنده نيه اوغرادقلرينى اكلايه‌ميه‌رق هزيمت كليه
ايله فرار ايلديلر ؛ برچوغى‌ده بربرينه قاريشه‌رق كند -
يلرينى خندقلره آتمغه مجبور اولديلر (١) .

منطقه قوماندانلرندن يوزباشى وولف هاتن، مدا-
فعينك رجعتنى حمايه‌يه صوك درجه غيرت ايتدى ؛ فقط
تهلكه‌يه كنديني دوچار ايده‌رك عثمانلى قليجلرى آلتنده
ترك حيات ايلدى. دشمندن پك چوق افراد تلف اولديغى

(١) « حضر مبارك اوچنجى كونى ينه قلعه‌دن خيلى كافر
چيقوب برمنبرد عظيم ايتديلركه چشم فلك نظرين كورمك واقع
اولمامش ايدى . اول كون جنك وجدال برمرتبه اشتعالى
بولديكه غزات اسلام كفار عصات ايله تماماً قارشمشلر ايدى . »
پچوى ، ؛ جلد ١ ص ١٣٦

حالده «عثمانليلردن پك جزئى ضايعات وقوعه كلمش ايدى» (١).

عثمانليلر دشمنك رجعت ايتديكنى كورنجه فراريلرى شدتله تعقيب ايدەرك انلرله برابر شهره داخل اولمق ايستديلر؛ فقط اوا ثناده كديكلر درجهٔ كفايه‌ده آچيلمامش وقپولرده مسدود بولنمش اولديغندن شهره كمال سهولتله داخل اولاماديلر. مع مافيه اكتساب ايلدكلرى موفقيتى قطعى برصورتده تأمين ايچون اوكلرينه طوغرى دوه‌لرله اوت وآغاج دمتلرى كتيرەرك خندقلرى طولديرمغه غيرت ايلديلر. مدافعين ايسه عثمانليلرك بوفعاليتندن، هجوم قطعى اجرا ايتمك آرزوسنده بولندقلرينه قائل اوله‌رق صباحه قدر مدافعه‌يه حاضر بولنديلر.

٧ تشرين اول، جمعه — مدافعين، عثمانليلرك بوتداركات سريعه‌يى متعاقب تعرض ايتمدكلرينى كورنجه قرارگاهلرينه چكلديلر؛ فقط برمدت صكره هيچ مأمول ايتمدكلرى برزمانده عثمانلى افرادينك سپرلره طوغرى ايلريلەدكلرينى خبر آليرآلماز، آنى برتعرضه دوچار اولمامق ايچون يكرمى درت ساعت سلاح باشنده قالمغه مجبور اولديلر. عثمانليلرك غايهٔ مقصدى سورده كديك آچيق وشهره كديكلردن داخل اولمق ايدى. بونك ايچون

---

(١) قوپلويزر، آوستريالىلرله عثمانليلر بيننده محاربات، ص ٥١ — نشأت فريدون بك، روزنامهٔ سليمان.

نەق فون رایشاخك بولندیغی منطقەدەکی سورك آلتنی قازمغه ، بورالره کلیتلی باروت طولدیرمغه باشلادیلر . عملیات کاملاً ختام بولوبده باروتی آتشلەدکلری زمان ، (سنت قلارا) جوارندەکی سورك مدهش بر کورلتی ایله ایله هوایه پران اولدیغنی کوردیلر .

ظلمت لیل اطرافی احاطه ایلدیکی زمان ، مدافعین شهری قورتارەجقلرینه قطعی براعتماد وحاصل ایامکه باشلامشلردی ؛ چونکه قرال فردیناندایله پفالتس قوتی فرەدریقدن کلن برمکتوبدەقوای امدادیەنك کلمك اوزره بولندیغی ، شهرك قریباً تخلیص اولنەجغی بیان ایدلمشدی

مدافعین بوخبر مسرتاثری آلیر آلماز اعلان شوق وشادمانی ایچون طوپلر آتمغه ، آتشلر یاقمغه باشلادیلر . عثمانلیلر ایسه شهر داخلنده حصوله کلن بو تبدل ناکهانینك اسبابنه واقف اولمدقلرندن سلیمان قانونی ایله برابر بتون وزرا ، مدافعینك خروج حرکتی اجراسنه حاضرلانمقده اولدیغنه قائل اولەرق افرادی آت اوزرنده بولندیردیلر .

٨ تشرین اول ، جمعه ایرتسی — دشمن ، عثمانلیلرك امیدی وجه ایله خروج حرکتی اجرا ایتمدی ایسەده اوفاق تفك محاربەلر اجرا ایتمکدن ینه خالی قالمادی .

حتی آقشامه طوغری سور داخلنه کتیردیکی برقاچ عثمانلی اسیرندن پادشاهلك بش یردن کدیك آچمق تشبثنده بولندیغنی ، بوکا ده انجق اوچ کونده موفق اوله بیله جکنی ، کدیکلر آچیلیر آچیلماز هجوم قطعی حرکتنك شدتله اجرا اولنه جغنی خبر آلدی . فی الحقیقه او کون سلطان سلیمان قوای محاصره نك همان نصفنی مریودنلرله تجهیز ایده رك سوردن شهره داخل اولمغه مأمور ایتمش ، قطعات مذکوره درت بکلربکنك قوماندا سی آلتنه ویرلمشدی .

٩ تشرین اول ، پازار — عثمانلیلر بو ترتیباتی اتخاذ ایتدکدنصکره (که رنتنه رقپوسی) آلتنده کی مازغاللردن شهره داخل اولمق ایستدیلر . فقط بو حرکتك ، مؤثر طوپجی آتشلری آلتنده اجراسی غیر قابل اولدیغنی کورونجه ، قطعاته کنیش برطریق غالبیت آچمق ایچون سورلرده کدیك آچمغه تشبث ایلدیلر . لغم ترتیباتنی اکمال ایدرایتمز ، (که رنتنه رقپوسی) ایله (سنت قلار امناستری) بیننده کی سور قسمی او زرنده ایکی لغم آتشله دیلر ؛ لغملرك تأثیری سورلر اوزرنده حاصل اولور اولماز کمال سرعتله ایلری

---

(١) قوپلویزر بو ذاتی یاکلش اوله رق (کوستندیل علی بك) دییه قید ایتمشدر .

ويانه سورلر

صوك هجوم

آتیلدیلر . بوهجوم تمام اوچ ساعت دوام ایتدی . فقط کدیکلر آرزو ایدلدیکی درجه‌ده آچیلمامش بولندیغندن هیچ برموفقیت تأمین ایته‌مکله برابر پك چوق افرادك تلف اولمسنه بادی اولدی (۱). لغملرك اشتعالی اثناسنده دشمندن‌ده خیلی افراد تلف اولدی ؛ فقط بو تلفات نسبةً آز مقدارده ایدی . آرتق او آندن اعتباراً مدافعین ، عثمانلیلرك بوجبهه‌دن شهره کیرمك عزمنده بولند قلرینه قناعت حاصل ایدرك عثمانلیلرك تعرضاتنا کهانیه‌سنه مقابله ایتمك ایچون سورك بو قسمی اوزرنده نوبت بکلمکه باشلامشلر ، مدافعه قوماندانلرندن نیقلاس زالم وقاچیانه‌ر کبی اك دکرلی عسکرلر بوجبهه‌یی ترصد ایتمکله اکتفا ایلمشلردی .

عثمانلیلر ایسه ، موفقیتله نتیجه‌لنه‌مین بوتعرضی متعاقب ، مدافعینی یورمق وانلرك قوهٔ مقاومتلرینی کسر

(۱) « ماه مزبورك آلتنجی کونی بعد العصر ایکی یردن لغمه آتش ویرلدی . اول محلك قلعه‌لری ودیوارلری هوایه پرآن اولدی . یورویشه متهی اولان غازیلر کدیك آچیلدی ظن ایدوب یوریدیلر . ولکن مستوفی کچید اولمیوب کفار دخی اول محلده آماده وحاضر بولنمغله طرفیندن فراوان آدم هلاك اولدی . » پچوی ، جلد ۱ ، ص ۱۳٦ ، ۱٤٦

-- هامه‌ر ، جلد ۱ ص ٤۹۸ — منشأت فریدون بك — روزنامهٔ سلیمان .

ايتمك ايچون سورلرده بر برینی متعاقب كدیكلر آچه‌رق تعرض ایتمكه . دشمنك هیجانی برقات دها آرتدیرمغه قرار ویرمشلردی . عثمانلیلرك بوصورتله حركت ایتملرینه

مدافعه قوماندانی : نیقولاس زالم

موسمك پك بیوك برتأثیری اولمشدی . صغوغك شدتی افراددن بعضلرینی حركت ایده میه جك درجه‌ده بی مجال براقیور، سلطان سلیمان پایتختی سریعاً فتح ایتمك ویا بو

كيفيت قابل اولەمديغى تقديرده بيهوده يره ضايعات وقوعنەميدان ويرمدن كرى چكلمك ايستەيوردى. خصوصيله فردينانداڭ ويانەدەبولونمامسى، بو آرزوسنه برقات دها قوت ويرييوردى. او كون مدافعه قومانداني نيقلاس زالم (قرەمس)دەبولنان پفالس قونتى فرەدريقه بر مكتوب يازمش وبومكتوبده عثمانليلرك پك اوزاق محللردطاغلدقلرينى، بناءً عليه (طولن) و(وينەروالد) جهتندن كلەجك برامداد اردوسـنك قطعى بر تأثير اجرا ايدەبيلەجكنى بيان ايلمشدى. بوندن بشـقه، فرەدريقك بومكتوبى قرال فردينانده (سريعاً) كوندرمسنى، الده بولنـان عساكر مدافعه مقدارينك عثمانليلره مقاومت ايدەميەجك درجەدە آز اولمسندن طولايى عساكر امداديەنك سرعت ارسـالنه همت ايلمسنى رجا ايتمش، عثمانليـلر (بورغ قپوسى) ايله (شتوبن قپوسى) بيننده متعدد لغملر وضع ايتدكلرندن سـورك مدافعەسى غيرقابل بولنـديغنى وبو سببدن طولايى عساكر امداديەنك سرعت ارسالنەاشـد احتياج حاصل اولديغنى درميان ايلمشدى.

١٠ تشرين اول، پازارايرتسى — عثمانليلر هجوم ترتيباتنى اتخاذ ايتدكدن صوكره سورلر اوزرنده كديك آچمق ايچون طوپچى آتشنه سوركلى برصورتده داوم ايتـديلر. حتى سـورلر اوزرندن شهره داخل اولمق

غايت مشكل اولديغنی بيلدكلری حالده محضا عساكر مدا-
فعه‌نك قوهٔ معنويه‌سنی كسر ايچون ، شدتلی آتشلر
آلتنده سورلر اوزرينه چيقمغه غيرت ايلديلر . عثما-
نليلرك بو غيرت بسالتكارانه‌سی اوزرينه دشمن‌ده‌مقاو-
متدن خالی قالمادی . هر ايكی طرفدن آتيلان لغملرك
كورلتيسی ، اطرافی توز دومانلر ، مدهش ولوله‌لر ايچنده
براقدی .

عثمانليلرك شدت مهاجماتی قارشيسنده دشمن حقيقةً
مأيوسانه عد اولنه‌جق غيرتلر ابراز ايديوردی : بر
طرفدن عثمانلی طوپلريله آچيلان كديكلری تعميره غيرت
ايديور ، ديكرطرفدن (سنت قلارا مناستری) جهتنده
ترنپته‌لر ، بوريلر ، طاوولر چالديره‌رق عساكر مدا-
فعه‌نك شوق وغيرتنی تزييده مسارعت ايليوردی .

١١ تشرين‌اول ، صالی — صباحلين اطراف عميق
برسكونت ايچنده بولنديغی اثناده مدهش بر كورولتی ،
مدافعينك بتون هيجانتی تزييد ايتدی . عثمانلی
طوپلرينك آفاقی دومانلر ايچنده براقان ولوله-
سی مدافعين اوزرنده قوهٔ معنويه‌يی صارصه‌جق
برتأثير حصوله كتيرمكه باشلادی . (كه‌رنتنه‌رقله‌سی) نك
سقفی شدتلی كورولتيلرله ييقيلوب آلتنده بولنان يدی
نفری برآنده محو ايتدی . بو انهدام ، مدافعين اوزرنده

مضر بر تأثیر اجرا ایتدی . اطرافی احاطه ایدن دومانلر ارەسنده مدهش بر کورولتی سورلرك قوۀ مقاومتنی لرزەناك ایدییور ظن اولندی ؛ عثمانلیلر ، (کەرنتنەر قپوسی) ندەکی لغملری آتشلەمشلر ، شهرە آتشلر ایچنده بر هجوم نمونەسی کوسترمك ایستەمشلردی . بو هجوم بالذات سلیمان قانونی طرفندن ادارە اولنیوردی.

عثمانلیلر ، سوکیلی قوماندانلرینك آتشلر ایچنده خارقۀ بسالت ابراز ایلدیکنی کورونجه ، مجسم بر شرارۀ سطوت کسیلدیلر . غیرت و فدا کاری‌یی یکدیکرینه مزج ایدەرك دشمنك طوپ آتشلرینه قارشی بر ثبات قهرمانانه ایله آتیلدیلر . بو هجوم ، او کادەیە قدر دوام ایتدی . دیوارلردە آچیلان کدیکلرك درجۀ کفایەدە بولنمامسی ، محاصریندن انجق برقاچ قطعەنك تعرضنی تسهیل ایدەبیلدی . یانیە بکلربکی لطفی بك ایله آولونیا بکلر بکی سلیمان بك طرفندن اجرا اولنان بو تعرض ، کدیکلرك کافی درجەدە آچیلمامسندن طولایی هیچ بر موفقیتی انتاج ایتمدی . هجوم قوللری بو مدهش تعرض اثناسنده ۱۰۰۰ کشی‌یە یاقین تلفات ویرەرك رجعت ایتمکە مجبور اولدیلر . دشمنك تلفاتی انجق اوتوزە بالغ اولمقدە ایدی .

عثمانلیلرك بو تعرضی دشمنی پك زیادە دوچار خوف

ایتمشدی . حتی اوکون مدافعه قوماندانی نیقلاس زالم اوکله‌یه طوغری پفالس قوتی فرەدریقـه برمکتوب کوندرمش ، بومکتوبده عثمانلیلرك سـورده ایکی کدیك آچدقلرینی ، بوکدیکلردن اجرا اولنان تعرضك غایت مدهش اولدیغنی ، عسـاکر مدافعه‌نك عثمانلی مهاجماتی قارشـیسنده بیتاب قالدیغنی ، ارزاق وذخیره‌نك آرتق توکنمك اوزره بولندیغنی ، حتی بواحتیاجاتك هردقیقه تزاید ایلدیکنی ، بناءً علیه عساکر امدادیه‌نك سریعاً کوندرلمسنه احتیاج حاصل اولدیغنی بیان ایلمشدی(۱).

۱۲ تشرین اول ، چهارشـنبه — عثمانلیلرك قوهٔ معنویه‌سی بوموفقیتسزلکله قطعیاً خللدار اولمامشـدی . قطعات یرلی یرینـه چکیلیر چکیلمز بتون قوماندانلر طوپلانمشلر ، یکیدن تعرض اجراسنه‌قرار ویرمشلردی.

عثمانلیلر کیجه‌لین مدافعینك چکلمسندن بالاستفاده سورك متعدد نقطه‌لرینه لغملر حفر ایتدیلر . (که‌رنتنه‌ر قپوسی) ایله (شتوبن قپوسی) بیننده‌کی لغملری شفقله برابر آتشلیه‌رك کنیش برکدیك آچمغه موفق اولدیلر.

---

(۱) بومکتوبك وصولی هنگامنده قرال فردیناند ، قونت فره‌دریقی چاغرمش ، (طولن) اوزرندن ویانه‌یه طوغری بریورویش اجراسـنه حاضرلانمشـدی . هامه‌ر ، برنجی ویانه محاصره‌سی ، ص ۹۱

بعده مدافعینی آتسزین باصمق ایچون کدیکدن سرعتله هجوم ایتدیلر . مدافعین میاننده بولنان اسپانیوللر بو هجومه شدتله مقاومت ایلدیلر. حتی ثبات و مقاومتلرینی برقات دها تزیید ایده‌رك عثمانلیلری کری چکلمکه مجبور ایلدیلر .

هجوم اثناسنده وزیر اعظم ابراهیم پاشا ایله یکیچری آغاسی فرهاد آغا و بهرام پاشا کبی ذوات ، عساکری تشویق و تشجیع ایچون فوق العاده غیرت ابراز ایتمشلر ، فقط قطعی بر تأثیر کوره‌مه‌مشلردی ؛ افراد ، سوزلر اوزرلرینه اجرا ایدیلان و هیچ بر موفقیتله نتیجه‌لنه‌مین بو متمادی هجوملردن بیقمشلر ، ارزاق و ذخیره فقداننده طولایی قوه مقاومتلری منکسر بر حاله کلمشلردی .

او کون مدافعه باش قوماندانی نیقلاس زالم ، پفالتس قونتی فرهدریقه تکرار مکتوب کوندرمش ، بو مکتوبده عساکر مدافعه‌نك صوك درکه سفالته دوچار اولدیغنی ، عثمانلیلره مقاومت ایتمك امکانسز اولدیغندن بو بابده ترتب ایده‌جك مسئولیتك تماماً کندیسنه راجع اولدیغنی بیان ایلمشدی . حتی تکمیل مدافعه قوماندانلری اودرجه‌یه قدر قناعت حاصل ایلمشلردی که ، شاید عساکر امدادیه ورود ایده‌جك اولورسه ، وقوعه کله‌جك بر تعرضده عثمانلیلر بهمه‌حال موفق اوله‌جقلر ، کندیلری

حیاتلرینی قورتارمغه ، صوك قوهٔ مقاومتلرینی صرف ایتمکه مجبور اولاجقلردی (۱) .

دشمن بودرجه برکشمکش افکار ایچنده بولندیغی اثناده عثمانلی اردوگاهلرنده هجوم ایچون حاضرلقلر کورولیوردی . ابراهیم پاشا ، او کون اوکلهدن صوکره بتون قوماندانلری اطرافنه طوپلامش ، ایدیلن مذاکرات حربیهده هجوم قطعی اجرا ایتمنك آرتق وقتی کچمش اولدیغی ، خصوصیله ارزاقك فقدانی وشدت شتانك تأثیری محاصره حرکاتنك تمادیسنه مساعد اولمدیغی بیان ایدلمشدی . بوندن بشقه ، بو آنهقدر اجرا ایدیلن آقینلر اثناسنده دشمنه ایقاع اولنان خساراتك فردینانده برجزای کافی اولهجغی ، مع مافیه تشرین اولك اون دردنجی کونی صوك برهجومدها اجرا اولنهرق بوندنده موفقیت حاصل اولامدیغی تقدیرده کری دونمك موافق اولهجغی درمیان اولنمشیدی .

فیالحقیقه عثمانلی اردوگاهنده احوال اودرجهٔ وخیمه‌یی بولمشدیکه، اردوی همایونك فك محاصره ایتمسنه مجبوریت قطعیه حاصل اولمشدی. اردو ایله برابر کتیریلن ارزاق بیتمش ، ویانه جوارنده بولنه‌بیله‌جك مأکولات کاملاً صرف اولنمش ، متمادی یاغمورلر، شدتلی فورتنه‌لر ، مقا-

---

(۱) قلوپلویزر، آوستریالیلرله عثمانلیلر بیننده محاربات ، ص ٥٥

متسوز برودتلر افرادو حيواناتك بنيان مقاومتنى صارصه جق تأثيرلر اجرا ايلمشدى . بو تأثير افرادك معنوياتنه قدر سرايت ايتمش ، يكيچرى صفلرى اره‌سنده اويغونسز - لقلر حصوله كتيره‌جك مرتبهٔ مضره‌يه واصل اولمشدى (١) .

١٣ تشرين اول ، پنجشنبه كونى — حضرت پادشاه مذاكرات حربيه نتيجه‌سنده صوك بر هجوم اجراسنه قرار ويردكدن صوكره عموم قطعاته شجاعت آميز امرلر ويرلدى . فقط اول امرده سورلر اوزرنده جسيم كديكلر آچه‌رق طريق غالبيتى تأمين ايتمك ايجاب ايلديكندن موجود طوپلرله سورك هجوم قطعى اجرا اولنه‌جق نقطه‌سنه متمادى وشدتلى آتشلر اجرا ايدلدى . بو حاضرلق ، غايهٔ امله معطوف اولديغندن فوق العاده بر تهالكله اجرا ايديليوردى . طوپ دومانلرى ، آتش پارلتيلرى ويانه اطرافنى بر محشر بسالت حالنه كتيرييور ؛ قوماندانلر صفلر اوكنه كچه‌رك افرادى تشويق ايدييور ، سورلردن ايلك اول داخل اوله‌جق نفرك صو باشى ايسه سنجاق بكى ، سپاهى ايسه صوباشى اوله‌جغى ، حتى هيچ تيمارى يوق ايسه كنديسنه ٣٠,٠٠٠ آقچه احسان اولنه‌جغى تبشير

(١) پچوى ، جلد ١ ص ١٣٦ ـ منشآت فريدون بك ـ روزنامهٔ سليمان .

ایدیلیوردی. بو تبشیرات، افرادك عروق بسالتنی برقات دها تحریك ایدییوردی . هجوم حاضرلقلرینك بودور مهمی اثناسنده سلطان سلیمان‌ده ابراز سطوت ایتمکدن خالی قالمیوردی . برطرفدن کدیکلری معاینه ایچون اسب جلادتنی سورلر اوزرینه سوریور؛ دیکر طرفدن اردوی همایونه طریق مظفریت وجوده کتیرن بو کدیکلرك حسن صورتله آچیلمش بولنمسندن طولایی ابراهیم پاشایه بیان ممنونیت ایلیوردی .

مدافعین ، عثمانلیلرك بو تدارکاتندن بتون نیتلرینی کشف ایتمشلر، انلرده غیرت ابرازندن خالی قالمیورلردی. مدافعه قوماندانلرینك اك تجربه دیده‌لرندن قاچیانه‌ر ایله باکیچ ، متعدد خروجلر اجرا ایده‌رك جسارتلر ابراز ایدییور، عثمانلیلرك تدارکات مدهشه‌سنه قارشی معیتلرنده‌کی افراده شجاعت نمونه‌لری کوستریورلردی. حتی بونلر سمندره بکی محمد بك فرقه‌سنه قارشی اجرا ایلدکلری بر خروج اثناسنده برنفر اسیر ایتمشلر ، نفری صوك درجه عذاب واضطرابه دوچار ایده‌رك صوك هجومده موفقیت حاصل اولامدیغی تقدیرده حضرت پادشاهك فك محاصره ایتمك عزمنده بولندیغنی نفردن خبر آلمشلردی.

۱٤ تشرین اول . جمعه — محاصره‌نك صوك کونی عثمانلی اردوکاهنده عظیم بر فعالیت نمایان اولدی . ...

طرفدن طوپلر مناسب نقطه‌لره یرلشدیریلیور ، دیکر طرفدن هجوم قوللری نردبانلر وسائره ایله هجوم اجراسنه حاضرلانیوردی .

او کون صباحه طوغری بتون قوللر ، ابراهیم پاشا ایله سائر بکلر بکلری معیتنده اولدقلری حالده هجوم قطعی اجراسنه حاضرلاندیلر. افراد بیننده عدم انضباطی ایما ایدن حاللر کورولدیکندن بتون قوماندانلر ، شجاعت آمیز نطقلر ایراد ایده‌رك افرادك غیرت دینیه‌سنی ، شجاعت فطریه‌سنی ایقاظ ایلدیلر . اول امرده بیوك بر کدیك آچمش وشهره بو کدیکدن داخل اولمق ایجاب ایتمش اولدیغندن (که‌رنتنه‌ر قپوسی) جوارنده تنظیم ایلدکلری

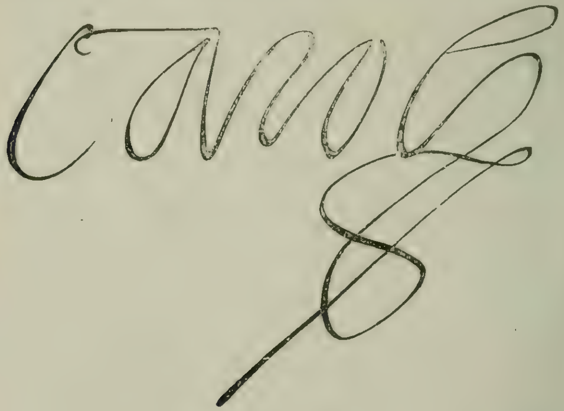

شارل که‌نك امضاسی

ایکی لغمی آتشله‌دیلر. فقط مدافعین ، (بورغ قپوسی)

جوارینه وضع اولنان لغمی کشفه موفق اولدیغندن بو طرفدن کدیك آچمغه موفق اولامادیلر . عثمانلیلرك هجوم منطقه‌سی قارشیسنده باش قوماندان نیقلاس زالم ایله صولده ئه‌ق فوق‌رایشاخ بولنیوردی ؛ حتی نیقلاس زالم، لغملردن صچرایان برپارچه ایله قالچه‌سندن یاره‌لنمش، معیتی افرادینی تشجیعدن ینه خالی قالمامشدی .

عثمانلیلر ، لغملری آتشلر آتشله‌مز ، کمال شدتله ایلری آتیلدیلر . فقط بو صوك هجوم ، صوك شدتی حائز اولمدیغندن قطعی بر صورتده ایلریلمکه موفق اولامادیلر . دشمنك ثباتکارانه مقابله‌لرینه کمال متانتله کوکس کردیلر ایسه‌ده سورلری کچمکه بردرلو مقتدر اولامادیلر .

حضرت پادشاه بو هجومك‌ده موفقیتله نتیجه‌لنمدیکنی کورونجه بیهوده تلفات ویرمه‌مك ایچون قطعاتك کری چکلمه‌زینی امرایتدی (١). و بو صوك مهاجمهٔ قهرمانانه‌ده شو صورتله عقیم قالمش اولدی . ٨٠ مترو طولنده آچیلان بر کدیکه قارشی اجرا ایدیلن بو تعرض اساساً اودرجه برعزم قطعی ایله اجرا ایدلمه‌مش اولدیغندن عثمانلیلر انجق ٧٥٠ کشی تلفات ویرمشلردی .

---

(١) قوپلویزر ، آوستریالیلرله عثمانلیلر بیننده محاربات، ص ٥٧ — منشآت فریدون بك، جلد ١ ص ٥٧٤ — غزوات سلطان سلیمان خان .

فقط اوکله‌یه طوغری عثمانلی اردوکاهنده برحرکت نمایان اولدی. بو فعالیت آقشاملره قدر دوام ایتدی. کیجه، پوشیدهٔ سیاهیله آفاقی ستره باشلادیغی هنکامده اردوکاهدن چیقان مدهش آلولر اطرافی دهشت ایچنده براقدی.

عثمانلیلر کری چکلمکه قرار ویرمش، جوارده بولنان یرلری، احراق ایتمکه باشلامشلردی. حضرت پادشاه، او آنه‌قدر ایقاع اولنان خساراتی فردیناندی مجازات ایچون کافی کورمش، اردونك (بودین) اوزرینه چکلمسی ایچون اوامر لازمه اعطا ایلمشدی.

تاریخ عالمده ودها طوغریسی آوستریا تاریخلرنده بر صحیفهٔ دهشت حصوله کتیرن بو تشبث قهرمانانه اثناسنده عثمانلیلر ۲۰,۰۰۰ کشی تلفات ویرمشلر، متین سورلر کریسنه التجا ایدن مدافعینی ۲.٤۰۰ کشیلك بر تلفاته دوچار ایلمشلردی.

(۲) ویانه محاصره‌سی ۲۰ کون دوام ایتمشدر. بومدت ظرفنده اجرا اولنان متعدد هجوملر اثناسنده عثمانلیلر انجق ۲۰,۰۰۰ تلفات ویرمشلردر. قانته میر بوتلفاتك ۸۰,۰۰۰، ایستوانفی ۲۰,۰۰۰؛ ادرنه لیوس ۱۰,۰۰۰؛ قوپلویزر؛ ۵۰,۰۰۰ اولدیغنی بیان ایدییورلرایسه‌ده مؤرخین مومی الیهم قوهٔ مدافعه حقنده‌کی فکرلرینی بوبابده‌ده اساس اتخاذ ایلدکلرندن مومی الیهمك تلفات حقنده‌ویردکلری بومعلوماته اعتماد اصلا جائز اولاماز.

٥. اردوی همایونك عودتی

حضرت پادشاهك عودت فكرنده بولنمسی — محاصره‌نك فكی — اردوی همایونك كری چكلمسی اوزرینه ویانه جوار نده بولنان قوای امدادیه‌نك دخولی — اردوی همایونه عطایا توزیعی — محاصره‌یی متعاقب اجرا اولنان حركات — دشمنك ممانعاتی — عثمانلی آقینلری — مشهور قاسم بكك ایستریایه دخولی — اینسبروقده آقینجی مفرزه‌لری — آقینجی اووه‌سی — قاسم بكك فداكارلغی — ۱۲،۰۰۰ عثمانلی قهرمانی — اردوی همایونك (بودین)ه مواصلتی — زاپولا یك مجارتاج قرالیسنه تائلیتی — اردوی همایونك استانبوله عودتی .

تشرین اولك اون بشنجی كونی اردوی همایونك رجعت حاضرلقلری كورولمكه باشلادی . عثمانلیلرك بو حركتی ، مدافعینی عظیم بر مسرته غرق ایتدی. آقشامه طوغری (ویانه) داخلنده طوپ صدالری ، شوق ومسرت آوازه‌لری اطرافه طنین انداز اولدی. تشرین اولك اون آلتنجی كونی عثمانلی چادرلری نظردن نهان اولدیغی اثناده (سنت سته‌فان كلیساسی) نده بر دعا قرائت اولندی. بودعا اثناسنده كلیسالرك بتون چاكلری یك آواز اوله‌رق ویانه حوالیسنی ولوله‌لر ایچنده براقدی . مدافعین ، عثمانلیلرك مهاجمات متوالیه‌سندن

اودرجه دوچار دهشت اولمشدی که، سرورندن نه یاپاجغنی شاشیرمشدی . حتی فردیناندڭ سفراسندن بوزبه‌ق ، محاصرهٔ عثمانیاندن خلاص اولان ویانه‌نڭ فك محاصره‌یی متعاقب احوالی تصویر ایلدیکی صره‌ده شو صورتله بیان حسیات ایلمشدی :

« قارشیمزده بولنان خصم کندیمز کبی دکلدی . قارشیمزده بولنانلر، عثمانیلردی. غیور، ماهر، قناعتکار، منتظم، مشاق سفریه‌یه متحمل، تعبیه‌ده ماهر، خدمات عسکریه متاعبنه آلیشمش عسکرلردی . انلر بو کبی اوصاف جلیله سایه‌سنده مظفریتلر قازانمشلر. برچوق حکومتلر اره‌سندن طریق غالبیت آچمشلر، ایران حدودندن اعتباراً بتون ممالکی قبضهٔ تسخیره آلمشلر ، ویانه‌یی سلاح سطوتلریله تهدید ایلمشلردی (١) . »

اردوی همایون (ویانه) اوکلرندن چکلدیکی اثناده ایدی که، شهرده بولنان قوماندانلر عثمانلی اردوکاهلرینڭ انقاض پریشانی اوزرینه مهاجمات مذبوخانه اجرا ایلدیلر (١٧ تشرین اول). اوچ کون صوکره‌ده (٢٠ تشرین اول)، (قره‌مس) ده بولنان پفالس قونتی فره‌دریق ایله فردیناند طرفندن تدارك اولنان

(١) لاواله ، ترکیه ، جلد ، ص ٣١٨ .

عسکرلر، بر سرور رجیبنانه ایله شهره داخل اولدیلر (١). شهر داخلنده انضباط تأمین اولنور اولنماز فردیناندہ بر مکتوب کوندرەرك عثمانلی اردوسنك رجعتی اخبار ایلدیلر .

اردوی همایون رجعت حرکتنه منتظم بر صورتده دوام ایتدی . حضرت پادشاه ، افراد عثمانیەنك ثبات وتحملندن فوق العاده ممنون قالمش اولدیغندن عموم قطعاته بیکر آقچه عطیهٔ سنیه توزیع ایتدیردی (٢) .

سلیمان قانونی عساکر عثمانیەیی بو صورتله تلطیف ایدەرك (لایتا) صویندن کچدیکی اثناده ، وزیر اعظم ابراهیم پاشا (وینەریەرغ) ده اخذ موقع ایدەرك اردوی همایونك رجعتی حمایه ایلدی. ینه بو اثناده (ویانه)دن مرخصلر کلەرك مبادلهٔ اسرا تکلیفنده بولندیلر . عثمانلیلر بو تکلیفه

---

(١) فرەدریقك (قرەمس) ده بولنمسی (ویانه) نك مدافعەسی ایچون واقعا او درجه بر اهمیتی حائز دکلدی؛ فقط مومی الیه عثمانلیلرك محاصرەسی هنکامنده (مارش ئەغ) و (طولنەرفەلد) جهتلرینه اجرا اولنان آقینلره مانع اولمق ومدافعینه بو صورتله خدمت ایتمك ایستەمشدر : قوپلویزر ، ص ٦٣ ، ٦٤ .

(٢) «حضرت پادشاه عاطفتنشانك قوللری یاننده مرحمت وشفقتلری دریای تموج ایدوب مقابلهٔ خدمتده یکیچری یه بیکر آقچه انعام واحسان بیوروب» پچوی : جلد ، ص ١٣٥

کمال ممنونیتله موافقت ایتدیلر (۱)

اردوی همایون رجعت حرکتنی اجرا ایلدیکی اثناده دشمن ایقاع مشکلات ایتمکدن اصلا قالمامشدی . حتی اردوی همایونك مرورایده‌جکی کچیدلرك کافه‌سنی طوتمش، شدت شتا اورته‌سنده مزعج برصورتده وقوعه کلن یورویشلری برقات دها اشکال ایلمشدی.

سلطان سلیمان بومحذورك رفعنی مذاکره ایچون برمجلس عقدینی امر ایتدی . بتون وزرا بوبابده‌کی فکرلرینی بیان ایلدکدن صوکره حدود بکلرینك شجعاننده‌ن قاسم بك ، مقدار کافی آقینجی ایله دشمن مملکتنی تاراج ایتمك ودشمنی محافظهٔ جان قیدینه دوشوره‌رك اردونك یورویشنی بوصورتله تسهیل ایلمك موافق اوله‌جغنی بیان ایتدی . قاسم بکك بوتکلیف قهرمانانه‌سی ممنونیتله قبول ایدلدی . درحال ۱۲،۰۰۰ آقینجی قهرمانی قاسم

(۱) قوپلویزر ، بوبابده‌کی مذاکره‌نك حسن صورتله نتیجه پذیر اولمدیغنی بیان ایدییور ایسه‌ده پچوی شو وجه ایله بیان افکار ایلیور . « قلعه‌دن برکافر چیقوب حضرت خداوندکاردن استیمان ایدوب محبوس اولان مسلمانلری صالیویردیلر . » حضرت پادشاه دخی بجدن آلنان آلتمش اسیری آزاد بیوردیلر . پچوی ، جلد ۱، ص ۱۳۸ — تواریخ اجنبیه‌ده بو ۶۰ اسیر ۶۰،۰۰۰ کشی اوله‌رق کوسترلمکده‌در -- حتی اسرا میاننده بولنان قریستوف سه‌دلیچ ده التفات پادشاهی‌یه مظهر اوله‌رق صالیویرلمشدر.

بك معيتنه التحاق ايدەرك آلمانيا حدودلرينه ، ايستريا طاغلرينه طوغرى ايلريله‌مكه باشلادى (۱) . (ويانه) جوارينه آيريلان برەفرزه، (فيشامەند)، (شوەحات)، (ئەبەرسد ورف) ، (زيممه رينغ) ، (سنت مارقس) (اينچه رسدورف) . (ماوئەر) ، (برون) ، (ئەنچه رسدورف)، (شونبرون)، (اوطاقرينغ)، (دوبلينغ) (هايلغين شتاد) شهرلرينى تاراج ايتدكلرى كبى (بادن) شهرينى‌ودها صوكره (غونترا مسدورف) ، (طرابس كيرخن) ، (رايزن بەرغ) ، (لەئسدورف) و (لوبەرسدورف) شهرلرينى تخريب ايلديلر. برمفرزەدە (لوبەرسدورف)دن آيريله‌رق (پوطن شتاين) ، (آلتن مارق) ، (قلاين ماياچەل) ، (قائومبەرغ) (هاين فەلد) اوزرندن (ويلهلمسبورغ) ، (هوغ شتەتن) و (كيرخبەرغ)ە قدر واصل اولدى. بعده شمال طرفلرده (سنت پولتن) ، (كيرخ شتەتن) و (پيرا) طرفلرينى دوچار خسار ايدرك (مولق)

---

(۱) « اما كه قاسم وويوده اول زمانك مرد ممتازى اون ايكى بيك سربازعربده‌باز ايله دياردشمنه آقينلر ايدوب‌غواص وار درياى بى‌پايانك براوجندن براوجنه طالوب او كشور معمورى خاطر عاشق كبى اثربنادن صدرحله دور ايلديلر . عاقبت آلمان ايللرنده بى‌نام ونشان اولوب انلردن فرد واحد قورتلمديغى مشهوردر . » صولاقزاده : ص ٤٧٤

حدودينه ، بورادنده ٦٠٠٠ كشى قوتنـده اولديغى حالده (ئەنس) نهرى واديسنى بالتعقيب (زالتسبورغ)ه ودها صكره (اينسبروق) ودهاجنوبده‌كى شهرلره قدر واصل اولديلر . حتى آوستريالیلرك عثمانلى آقينجيلرينه (رەنەر اوندبرەنەر) يعنى (قوشيجى وياقيجى) نامنى ويردكلرينه و (اينسـبروق)ك جنـوبنده‌كى اووەيى (بزەنەرفەلد) يعنى « آقيجى اووەسى) تسميه ايلد- كلرينه قيليرسه،قاسم بك معيتنده‌كى آقينجى مفرزه‌لرينك بوراره قدر پاى انداز سطوت اولدقلرى اكلاشيلير .

قاسم بك مفرزەسى ، ايستريا طاغلرى اورته‌سنده مأثر فداكارى ابراز ايلديكى اثناده ديكر برقول (وابدهوفن)دن كچه‌رك (ايبس) دن كرى چكلمش، بعده (وينه‌ر نويشـتاد) اوكنه كله‌رك ميخال اوغلى معيتنده‌كى مفرزه ايله برلشمشدر . محاصره اثناسنده (وينه‌ر نوشتاد) ، (قلوسـتەر نويبورغ) و (رەغنس بورغ) جوارينى تاراج ايدن بو آقنجيلر ، اردونك رجعتى اثناسـنده ايفاى خدمت ايتمكدن خالى قالمامشلر ، اردوى همايونك سلامتى اوغورنده قانلرينك صـوك داملەسنى ايسـتريا واديلرنده آقيتمشلردر (١) .

---

(١) « حتى غزات ظفر سـماتدن بعضـيلرى اسكندر كوپريسى (اينسبروق) ديمكله معروف طونه اوزرنده برجسر قديم كورلدكده » صولاقزاده ، ٤٧٣

***

قاسم بكك شجاعت قهرمانانه‌سيله اجرا اولنان بو آقينلردن پك نافع نتيجه‌لر حصوله كلدی . دشمن فی‌الحقيقه محافظهٔ اموال قيدينه دوشديكندن اردوی همايون سهولتله يورويشه دوام ايتدی .

تشرين اولك اون يدنجی كونی اوتاغ همايون (زيمه‌رينغ) دن قالديرلدی ، اردوی همايون (لايتا) نهری جوارينه واصل اولدی . برقاچ كون صكره ابراهيم پاشاده اردوی همايونه التحاق ايتدی . ياغمورلر شدتله دوام ايدييور ، يوللر كچلمز برحاله كليوردی . نهر كاملاً فيضان ايتمش ، اطراف بطاقاقلر ايچنده قالمشدی . باركيرلر ودوه‌لر بوچامورلی اراضيدن كچمكه بردرلو مقتدراوله‌ميور ، اردو ارزاق وذخيره فقدانندن فوق‌العاده زحمت چكيوردی .

فقط بومدهش ياغمورلری بر مدت صكره شدتلی برقار فورتنه‌سی تعقيب ايتدی . مجارستان اووالری كثرت برفدن بم بياض كسيلدی (۱) .

عثمانلی اردوسی بوقار فورتنه‌لری ارەسنده ، بو بم بياض صحرالر اورته‌سنده بروقار حماستكارانه‌ايله ايلريليور ،

---

(۱) « برمرتبه قار ياغدی كه كويا طوفان اولدی . »
پچوی : جلد ۱ . ص ۱۳۸

عظمت ومهابتنی (ویانه) سورلرینه قدر ایصال ایتمکدن متولد برغرور جنکاورانه ایله یورویشه دوام ایدییوردی.

اردوی همایون بوشدتلی قاصیرغه‌لر ، بومدهش بورالر ایچنده (آلتن بوزغ) شهرینه واصل اولدی . طوپلرله جبخانه آرابه‌لرینك برقسمی یوللرده براقلمش اولدیغندن اقسام متباقیه‌سنی بورادن ایلری کتورمك قابل اولامادی . برقاچ کون صکره ابراهیم پاشا (آلتن بورغ) ه واصل اولدی ؛ باقی قالان طوپلری کمیلره ارکاب ایتدی . سائر آغرلقلری احراق بالنار ایده‌رك اردونك مزاحمنی بووجه ایله تخفیف ایلدی . سفائن حربیه‌دن برچوغی (پرسبورغ) اوکندن کچرکن دشمن آتشنه هدف اولدی.

تشرین اولك یکرمنجی کونی سلطان سلیمان (رعاب ، یانق قلعه) جوارینه واصل اوله‌رق ابراهیم پاشانك ورودینه انتظار ایتدی . اردوده بوقدر مشاق ومتاعب اوزرینه انضباطك زائل اولمسی ، ابراهیم پاشانك تدابیر شدیده اجرا ایتمسنه لزوم کوستردی .

تشرین اولك یکرمی بشنجی کونی سلطان سلیمان اردوسی (بودین) ه داخل اولدی. زاپولای طرفندن فوق العاده برحرمتله استقبال اولندی. یکرمی سکزنجی کونی (پشته) ده مدبدب بردیوان همایون عقد اولندی.

زاپولای « دستبوسیٔ پادشاهی ایله مباهی اولوب خلعت فاخرهٔ خسروانی وانواع عنایت پادشاهی ایله مشرف اولدی . » (١) . زاپولایك ودها طوغریسی مجارلرك تأمین موجودیتی ایچون اجرا اولنان بوسفر همایون ، زاپولایی عمیق برحس منتداری‌یه مستغرق ایتمش اولدیغندن زاپولای کمال احترام ایله تبریك مظفریت ایلدی .

اردوی همایون (بودین) دن مفارقت ایتمزدن اول زاپولایك استرحامی اوزرینه مجارستانك اك اسکی برتاج قرالیسی اولان قرونا ابراهیم پاشا طرفندن زاپولایه اهدا اولندی . ابراهیم پاشا مذکور تاجی پیه‌رپه‌ره‌نی ولوئی غریتی واسطه‌سیله زاپولایه کوندردی (١) .

عثمانلی اردوسی (بودین) دن مفارقت وطونه نهرینی مرور ایدرك یدی کون صوکره (پته‌روارداین) ه مواصلت ایتدی (٦ تشرین ثانی) . بعده تشرین ثانینك اونجی کونی (بلغراد) ه ، اون آلتنجی کونی‌ده (درسعادت) ه مواصلت ایده‌رك ویانه سفرینه شو صورتله ختام ویرلدی .

---

(١) پچوی ، جلد ١ ، ص ١٣٨ — هامه‌ر ، جلد ١ ، ص ٤٩٩

٦ . خاتمه

ويانه محاصره‌سنك اهميتى — عثمانلى لغملرينك تأثيراتى — عثمانلى طوپجيلرى — فك محاصره‌يى موجب اولان اسباب: بيوك چاپلى طوپلرك كتيرلمه‌مسى ، شدت شتا ، ارزاق وذخيره فقدانى — مؤرخين اجنبيه‌نك بوبابده كى افكارى — آوستريا اردوسنك تشكيلاتى — عثمانليلرك سوق‌الجيشده كى مهارتى — عثمانليلرله مجارلر بيننده روابط صميمانه — عثمانلى آقينلرينك اسباب واهميتى — قاسم بكك شجاعت قهرمانانه‌سى.

ويانه محاصره‌سى ، شوكت عسكريهٔ عثمانيه‌نك غايهٔ كمالنى ارائه ايدن محاصرات مشهوره‌دندر. تاريخ عسكريمزده اونودلماز برخاطرهٔ عبرت براقان بو محاصرهٔ مشهوره ٢٠ كون دوام ايتمش ، بومدت ظرفنده وقوعه كلن خروج وتعرضلر اثناسنده عثمانليلر ٢٠,٠٠٠ ، آوستريالیلر ٢٤٠٠ نفر تلفاته دوچار اولمشلردر.

ويانه محاصره‌سى تاريخ محاصرهٔ قلاع نقطهٔ نظرندن‌ده اهميت مخصوصه‌يى حائزدر . زيرزمين محارباتى بومحاصرهٔ مشهوره اثناسنده كمال موفقيتله اجرا ايدلمش ، طوپجى آتشلرى فائده‌لى برصورتده استعمال اولنمشدر . خصوصيله طوپجى آتشى ولغم تأثيراتى ايله سورلرده كديك آچدقدن صوكره هجوم عمومى اجرا ايتمك ،

خندق خارجی‌یی خانه انقاضندن استفاده ایده‌رك تاجلامق کبی عصر حاضر محاربات قلاعنده‌ده مرعی‌الاجرا اولان اصوللر بومحاصره اثناسنده برصورت موجدانه‌ده تطبیق اولنمش ، سورلر اوزرینه عثمانلی بایراقلری رکز ایتمك کبی شجاعت عثمانیه‌یه دال‌مأثر قهرمانانه اجراسی‌ایسه ، بومحاصرهٔ مشهوره‌نك طبایع ممیزه‌سندن معدود بولنمشدر .

ویانه محاصره‌سنده عدم موفقیته بادی اولان‌اسباب ، یوللرك مشکلاتندن وویانه استحکاماتنك تکلفات فوق‌العاده‌یه احتیاج کوسترمه‌مسی ملاحظه‌سندن طولانی بیوك چاپده طوپلرك کتیرلمه‌مسی ، موسم شتانك اولانجه شدتیله حکم فرما اولمسیدر . بیوك چاپلی طوپلرك کتیرلمه‌مسی ، کدیکارك صورت سریعه‌ومنتظمه‌ده آچیلمسنی اشکال ایده‌رك بتون تعرضلرك عقیم قالمسنه واردونك تلفات کلیه‌یه دوچار اولمسنه بادی اولمش ، شدت شتا ایسه افراد اوزرینه مضر برتأثیر اجرا ایلمشدر ؛ اودرجه‌ده‌که افراد یکرمی کون دوام ایدن بومحاصرهٔ مهمه اثناسنده ارزاق ومأکولات بولمقده فوق‌العاده مشکلاته دوچار اولدیغندن سنه‌لردن بری طبیعت ثانیه‌سی حکمنه کیرن قواعد مهمهٔ انضباطدن انحراف ایتمش ، وافرادك بو حرکت نابهنکامی رفع

محاصره‌یه برسبب دیکر تشکیل ایلمشدر (۱) . بعض مؤرخین اجنبیه ، ویانه محاصره‌سنك رفعنی وزیر اعظم ابراهیم پاشانك اثر دسائسی اولمق اوزره ارائه ایدییورلر ایسه‌ده بوروایتك قطعیاً اساسی یوقدر. ذاتاً تواریخ عتیقهٔ عثمانیه ، هر درلو شائبهٔ طرفکیریدن آزاده اوله‌رق کافهٔ وقایعی اطراف وعنعنه‌سیله نقل وروایت ایلدکلری حالده ختام محاصره‌یی متعاقب ابراهیم پاشانك بوصورتله حرکت ایلدیکنه دائر تواریخ مذکوره‌ده هیچ برقیده تصادف ایدیله‌مز. بناءً علیه بو بابده‌کی روایتلر ، تحقیق وقایع ایتمه‌مك نقصانندن ایلری کلمه بر یاکلشلقدر . ذاتاً هامه‌ر وده‌ـا ســائر مؤرخین بوکبی روایتی قطعیاً تکـذیب ایدییورلر . حال بوکه ابراهیم پاشا کرك محاصره اثناسنده ، کرك محاصره‌دن صوکره فوق‌العاده آثار بسالت کوســترمش ، اردوی همایونه ابراز ایلدیکی خدمات صادقانه‌دن طولایی سلطان

(۱) پچوی، جلد ۱ ؛ ص ۱۳۸ — « ســلطان سلیمانك ویانه‌یی ضبط ایده‌مه‌مسنك سببی ، ارزاقك کفـایت مقدارده بولنمـامسی ، عسـکرك اعاشـه‌سی غیر ممکن اولسی ، عثمانلی سفائننك فردیناندك قوماندانلرندن ســالوئی طرفندن پره سبورغده ضبط ایدلسی ، وسلطان سلیمانك محـاصره طوپلرینی کتیرمه‌مسیدر . » جنرال هورواط یه‌نوی ، ماجار هودی قرو قرونیقا، ص ۱٦ — «سلطان سلیمان، فردیناند ویانه‌ده اولمدقدن صکره محاصره‌یه نیچون دوام ایدیم دیدی . » ماجار نه‌مزه‌ت تورته‌ی نه‌ته، جلد ۵ ، ص ۷۷

سليمان قانونينك ممنونيت مخصوصه‌سنى جلب ايلمشدر .

ويانه محاصره‌سى ، آوستريا قرالى فردينا ندك (بودين) ى ضبط وزاپولاى ايله حرب ايلديكندن طولايى مجارلرك حقوقنى حمايه وفرديناندى تأديب مقصديله اجرا ايدلمش برسفردن‌ودها طوغريسى عثمانلى اردوسنك شوكت مدبدبه‌سنه استناداً تشبث ايدلمش بر تجربهٔ ظفردن بشقه بر شى دكلدر . واقعا محاصره‌يه بر مدت دها دوام ايدلمش اولسه ، شهرك كمال سهولتله فتحى امكان داخلنده ايدى ؛ فقط ارزاق وسائره‌نك مفقوديتى اردونك انتظامسزلغنى موجب اولمش ، خصوصيله « غارتكران عساكر واسطه‌سيله امر جزا كما ينبغى اجرا قلنمش اولديغندن ويانه‌ده محبوس بولنان اسراى اسلاميه‌نك سبيللرى تخليه قلنمق ومجار قرالنه تعرض اولنمامق اوزره محصورينك وقوع بولان نياز واستدعالرى موقع قبولده واقع » (١) اولديغندن سلطان سليمانك محاصره‌يى اولى كورمش ، اردوى همايونك منتظماً رجعت ايتمسنى امر ايلمشدر . بونك ايچون (ويانه) سفرى هرايكى طرف ايچون‌ده نتيجهٔ قطعيه‌يه منجر اوله‌مامشدر . عثمانليلر ، خصملرينه قارشى ارائهٔ سطوت ايده‌رك آرزو

---

(١) نتايج الوقوعات ، جلد ١ ، ص ١٠٢ — پچوى ، جلد ١ ، ص ١٣٨

ایتدكلری شرائطی قبول ایتدرمكه موفق اولمشلر ایسه‌ده ، ویانه مـدافعینی غیرت و فداكارلقـلری مقابلنده هیچ بر امتیازه مظهر اولامامشلردر (۱). حتی آوستریالیلر ، قدرت عسكریه‌لری انتظام سابقنی محافظه ایتمش اولان عثمانلی اردوسنك آز برزمان صوكره آوستریا طوپراغنه یكیدن پای انداز سطوت اولاجغنه قانع اولدقلرندن هم تداركات لازمه اجراسی ایچون وقت قزانمـق ، هم ده قوای كافیهٔ عسكریه واسترحامات متعدده ایله مجارستانی عثمانلیلردن سماحاً طلب ایلمك ایچون ختام حربی متعاقب درسـعادته برسفیر اعزام ایتمشـلردر (۲). بنـاء علیه عثمانلیلرك بوسفر مهم اثناسـنده معناً اولسـون دشمنه بیوك برمظفریت احراز ایتمش اولدقلری بیانات مذكوره ایله ثابتدر .

دشمنك بوصـورتله حركت ایتمسـنه ، عثمانلیـلرك سطوت ومهابت عسكریه‌لرینك بالخاصـه اجرای تأثیر ایتمش اولمسنه هیچ شبهه یوقـدر . عثمانلیلرك اوزمانكی سطوت عسكریه‌سی ، اردولرینك انتظام ومكملیتی اطرافه

---

(۱) قوپلویزر . آوستریالیلرله عثمانلیلر بیننده محاربات . ص ۷٤ — « ویانه مدافعیننك غیرت بسالتكارانه‌سیله عثمانلیلره قارشی قطعی برموفقیت الده ایدیله مه‌مشدر »

(۲) قوپلویزر . آوستریالیلرله عثمانلیلر بیننده محاربات : ص ۷٤ : ۷٥

دهشت ویرمشدر(١). اردو قوماندانلرینك مهارتی ، افرادك مشاق حربیه یه تحملی ، دشمن آتشنه قارشی بر توكل فداكارانه ایله ایلری آتیلملری ، مجاور حكومتلر اوزرنده قوهٔ معنویه یی صارصه جق بر تأثیر حصوله كتیرمشدی. تجمعات سوق الجیشیه ده كی مهارتلری ایسه تأمین مظفریته بر اساس متین تشكیل ایدییوردی . عثمانلیلر ، اسفار سابقه ده اولدیغی كبی بو سفر مهم اثناسنده ده هدف الحركاته وصول ایچون اك مهم خطوط الحركاتی تعقیب ایلمشلر، كریلرنده دشمن قطعاتندن هیچ بر قوت براقمامق ایچون (بودین ، اوفن) ودها سائر قلاع مهمه یی بر بر ضبط وخط رجعتلری امین برحالده یورویشلر اجرا ایده رك (ویانه) یی هیچ بر طرفدن تعجیز ایدلمدن محاصره ایتمكه موفق اولمشلردر ؛ اودرجه ده كه ، ویانه جوارنده بفالتس قوتی فره دریق معیتنده كی قطعات ، محاصره اردوسنك حركاتنی تعجیز ایچون هیچ بر نمایشه تشبث ایده مه مش ، عثمانلی آقنجیلرینك مصادمات سریعه سنه مقاومت ایچون تدابیر لازمه اتخاذیله مشغول اولمشدر .

فقط دشمنك عثمانلیلره قارشی هیچ بر مانوره اجرا ایده میه رك یالكز قوری بر متانت ثباتكارانه ، مضر

(١) قوپلویزر ؛ آوستریالیلرله عثمانلیلر بیننده محاربات، ص ١٢

برمدانعهٔ مطلقه اجرا ایلمسی اسبابنی، اك زیاده آوستریا اردوسنك تشكيلاتنده، آوستریا اردوسی افرادینك تعلیم وتربیه‌سنده آرامق اقتضا ایدر. آوستریا اردوسی عصر مذكور اثناسنده عثمانلی اردوسنه نظراً غیرمنتظم وابتدائی برحالده ایدی . اردوده استخدام اولنان عساكرك قسم اعظمی اجنبیلردن وبالخاصه اجرتلی عسكرلردن مركبدی. واقعا بونلر جسارت وثباتده طبیعت فطریه‌لرینی اظهار ایتمكده ایدی ایسه‌لرده بونلرك تزیید ومحافظه‌سی ایچون پاره‌یه احتیاج واردی ؛ حال بوكه آوستریاده ، اك زیاده بولنمیان برشی وارسه ، اوده پاره ایدی . حكومت اجرای حرب ایچون لزومی اولان پاره‌یی بولوبده قطعاتی جمع ایدنجیه‌قدر پك چوق وقت گچر ، اوزمان عثمانلی پیشدارری آوستریانك قلبگاهنه‌داخل اولمش بولنور ، آوستریالیلر مملكتلرینی مدافعه‌یه وقت بولمادن احراز مظفریتـه اجرای تأثیر ایده‌جك پك چوق منـافع اكتساب ایتمش بولنوردی . افراد ، پاره‌لرینی وقتیـله آلمادقلری زمان هردرلو حسیات وطنپروانه‌یی فراموش ایدرك سلاح آلتندن قاچارلر، منافع معززهٔ مملكتی منفعت شخصیه‌یه فدا ایدرلردی . دها طوغریسی ناپولئونك: « حرب پاره، ینه پاره ، ینه‌پاره‌در ! » حقیقتی آوستریاده جای تطبیق بولامیه‌جق بردستور حقیقتدن بشقه برشی دكلدی.

آوستریا ودها سائر حکومتلر اردوسی بوکبی احوال الیمه وتشکیلات ناقصه ایچنده بولندقلری حالده عثمانلی اردوسی، تشکیلاتنک مکملیتی، افرادینک پادشاه ووطنلرینه محبتی ، حب غزا واحراز ظفر کبی خواص لازمهٔ عسکریه ایله تزیین افکار ایده‌رك دیانت اسلامیه‌یه فرط رعایتی سایه‌سنده ، عسکرلکه نمونه اوله‌جق مکملیتلر ابراز ایدردی . فردیناند ایسه اردوی همایونك بوسطوت ومهابتنی پك آجی تجربه‌لرله تقدیر ایتمش اولدیغندن ویانه محاصره‌سنك بتون دهشتلرینی متعاقب آستان سلیمانی‌یه التجا ایلمش ؛ فقط ینه بر چوق سنه‌لر مملکتنی عثمانلی اردوسنك پای سطوت مظفرانه‌سندن تخلیص ایده‌مه‌مشدر .

ویانه سفری ، عرقاً مناسبت تامه‌لری بولنان مجارلرله عثمانلیلر بیننده‌کی روابط جنسیه ومخالصت صمیمانه‌نك بر نشانهٔ تاریخیسیدر . عثمانلیلر ، آوستریا نفوذی آلتنه کیرمه‌مك ، لسان وحریتلرینی ، موجودیت ملیه‌ونجیبانه‌لرینی محافظه ایتمك ایچون سنه‌لردن بری قان دوکن ، حریتلرینی فدای جان ایده‌رك استحصاله موفق اولان مجارلرك اك جنکاور ، اك محب بر حامیسی اولمشلر ، فطرةً حائز اولدقلری فضیلت مردانه الجاسیله هردرلو مشکلاتی اقتحام ایده‌رك تمام ایکی دفعه ویانه سورلرینه طیانمشلردر . خصوصیله مجارستانی کاملاً یدمظفرا -

نه‌لرینه کچیردکدن و مجارلرك دشمن یکانه‌سی اولوب سطوت قاهرهٔ عثمانیه قارشیسنده (ویانه) سورلری کریسنه التجا ایدن فردیناند اردوسنه شدتلی برضربهٔ تأدیب اوردقدن صوکره (بودین) صحرالرنده برسلطنت جوانمردانه ایله زاپولای یانوشه مجار تاج قرالیسنی اکسا ایتملری ودها طوغریسی : « بز ، محافظهٔ حقوق وحیثیتکز ایچون ویانه‌لره قدر کیتدك . دشمنه شدتلی برضربهٔ تأدیب اوردق . ایشته بوده تاج قرالیکز ، اره‌مزده‌کی مناسبت جنسیه وروابط صمیمانه‌نك بر نشانه‌سی اولمق اوزره سزی — ... مظفریتمز اولان بوممکتده قرال نصب ایدییورز ! » ... ... ایما ایده‌جك برسطوت جلیله اظهار ایتملری ، مجارلرله عثمانلیلر بیننده‌کی روابط دوستانه ومناسبات صمیمانه‌یی الی الابد پایدار ایده‌جك مآثر قهرمانانه‌دن عد اولنه بیلیر .

ویانه سفرینك طبایع ممیزه‌سندن بریده ، پك بیوك مقیاسده اجرا ایدیلان عثمانلی آقینلریدر . آوروپانك تاقلبکاهنه قدر اجرا ایدیله‌رك اطرافی دهشتلر ایچنده براقان بو آقینلر ، بعض مؤرخینك روایاتی وجه ایله ، صرف اکتساب غنائم وتخریب بلاد مقصدینه مبنی اجرا ایدلمیوب اردوی همایونك تأمین غالبیت وتأیید موفقیتی ایچون اجرا ایدیلن حرکات عسکریه‌دن معدوددر .

سلطان سلیمان اردوسی ویانه محـاصره‌سیله مشغول اولدیغی اثناده دشمنك قونت فره‌دریق وقرال فردیناند معیتنده‌بولنان و (قره‌مس) شهرنده فرصت کوزتلیه‌رك شهره داخل اولامیان اقسامنی برتهدید دائمی آلتنـده بولندرمق ، جوار حکومتلردن قوای امدادیه ورودینه مانع اولمق ، عـین زمانده‌ده محـاصره اردوسنه ارزاق ومأکولات تدارك ایتمك‌وده‌ها طوغریسی « حرب حربی بسلر » قاعده‌سنه رعایت ایلمك ایچون حدود بکلرندن میخال زاده معیتنده‌کی آقینجی‌مفرزه‌سیله ویانه جوارینه متعدد آقینلر اجرا ایدلمش، اردونك سربست‌برصورتده محاصره حرکاتنه دوام ایلمسی قطعی برصورتده تسهیل اولنمشدر .

خصوصیله ، اردونك فك محاصره ایتمسنی متعاقب آلمانیاواوستریاایچلرینه‌طوغری‌اجرا اولنان آقینلر،تاریخ عسکریده‌مثلنه‌تصادف‌اولنه‌میان‌خوارق‌جسارت‌وفداکاریدن معدوددر . عثمانلیلرك شدت حماست‌وحب فداکاریلرینی اثبات ایدن بو حرکات جسورانه ، ١٨٦٠ ده آمریقـا جنراللری ، ١٨٧٧ ده‌غورقو ،روس ـ ژاپون سفرنده میچنقو طرفنـدن اجرا ایدیلن آقینـلر کبی بر فکر عسکری‌یه مبنی‌وبالخاصه‌اردونك‌تأمین‌غالبیت‌وسلامتی نامنه پك بیوك بر حس وطنپرورانه‌یه مبتنیـدر . عثمانلیلرك

بو آقینلری اجرا ایتملرینه دیکر سبب ده ، موافقت طرفین ایله فلك محاصره ایدن چارادویه قارشی خصمك تعجیزاتده بولنمسی واردونك رجعت حرکاتنی اشکال ایلمسیدر . عثمانلی اردوسی ، شدت شتا حسبیله فلك محاصره ایدوب (بودین) ه طوغری رجعت ایلدیکی اثناده دشمنك بعض قطعاتی اردونك مرور ایده جکی کچیدلری طوتمش ، عثمانلیلرك حرکاتنی سکته دار ایلمشدر . سلطان سلیمان ، بو محذورك رفعی ایچون مذاکرات حربیه اجرا ایلدیکی اثناده آقینجی بکلرندن قاسم بك ، دشمنی بشقه نقطه لردن اشغال ایتمك واردونك رجعت حرکاتنی تسهیل ایلمك ایچون بو آقینلرك لزومندن بحث ایتمش ، وآلمش اولدیغی امر پادشاهی اوزرینه ۱۲,۰۰۰ عثمانلی قهرمانی ایله بو مدهش آقینلری اجرا ایلمشدر . اووجه ایله که ، قاسم بك معیتنده بولنان بو ۱۲,۰۰۰ قهرمان ، شانلی اردولرینك سلامت حرکاتی اوغورنده ایچلرندن هیچ بر فرد قالمایغجه یه قدر فدای جان ایده رك ایستریا طاغلرینه ، (اینس) منبعلرینه ، آلمانیا ایچلرینه داخل اولمشلر ، جلادت وحماست نامنه اراقهٔ خون قهرمانی ایلیه رك تاریخ عسکریمزه بر صحیفهٔ شان وبسالت علاوه ایلمشلردر . بناءً علیه اردومزك داستان حماستنه بر منظومهٔ جلادت علاوه ایده رك بیك درلو مشاق

ومن احمر ایچنده ، قانك صوك دامله‌سنی آقیدنجیه قدر عثمانلیلق وقهرمانلق نامنه فدای جان ایدن ، ایستریا اووه‌لرنده، ویانه حدودلرنده ، آلمانیا ایچلرنده غنودهٔ خاك شهادت اولان بو عثمانلی قهرمانلرینی کمالی تبجیل ایله یاد ایتملی‌یز .

صوك

کارپات طاغلری
اردل
" ترانس
ترانسیلوانیا

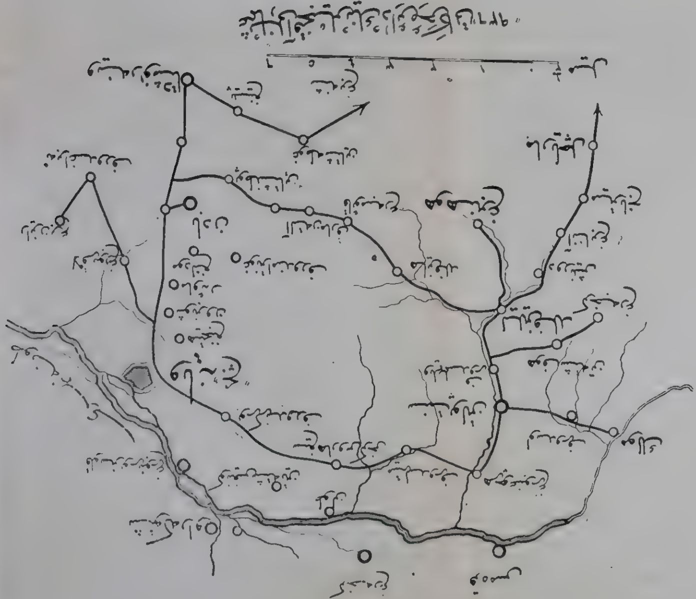

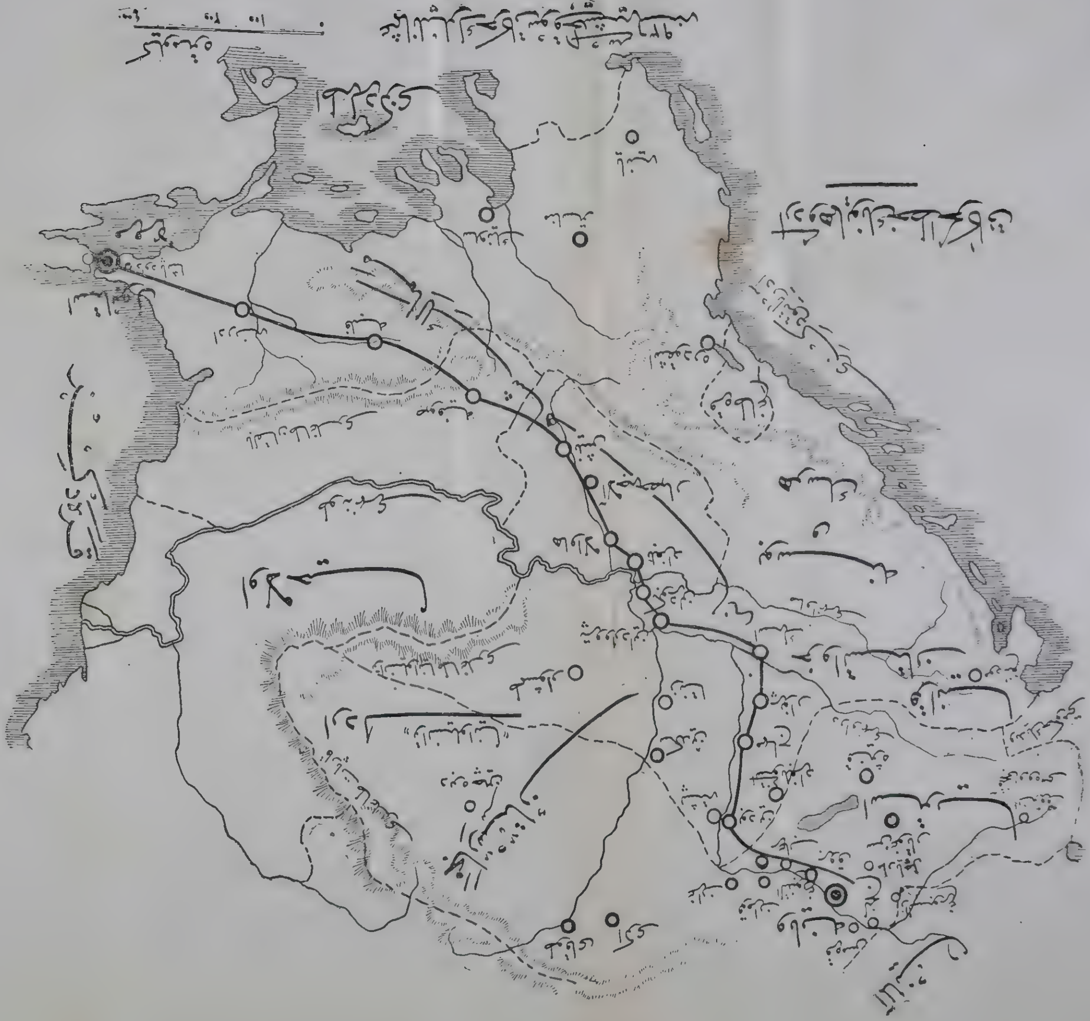

3 1761 07130420 8
DR
507
R4